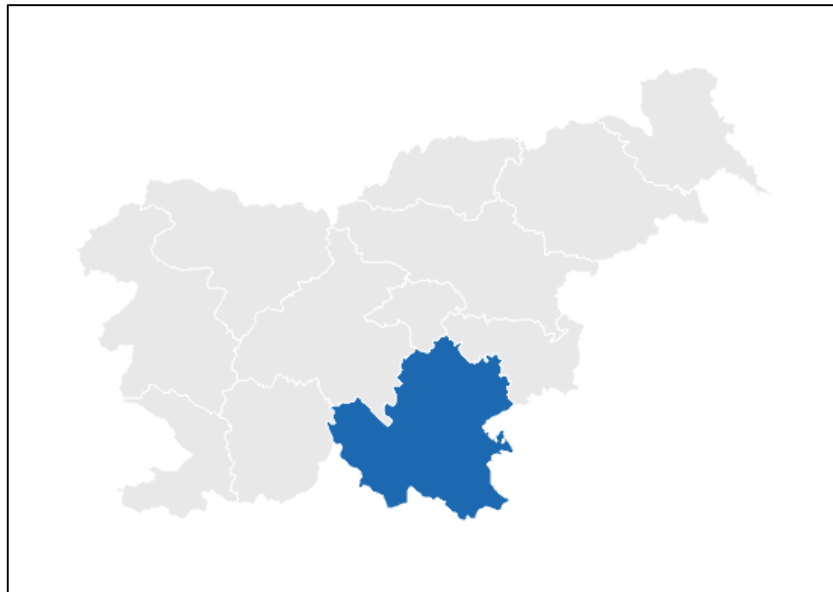

**razvojni center
novo mesto**

**REGIONALNI RAZVOJNI PROGRAM REGIJE JUGOVZHODNA SLOVENIJA
ZA OBDOBJE 2021-2027**

**ANALIZA STANJA
(regionalni razvojni potenciali)**

NOVEMBER 2019

KAZALO VSEBINE

1.	Uvod	1
2.	Regija Jugovzhodna Slovenija.....	2
3.	Analiza regionalnih razvojnih potencialov.....	6
3.1	Prebivalstvo	6
3.2	Trg delovne sile.....	7
3.2.1	Delovno aktivno prebivalstvo.....	8
3.2.2	Stopnja delovne aktivnosti	8
3.2.3	Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti.....	9
3.2.4	Delovne migracije	10
3.3	Gospodarstvo	12
3.3.1	Gospodarska moč regije	12
3.3.1.1	Bruto domači proizvod (BDP)	12
3.3.1.2	Bruto dodana vrednost (BDV)	13
3.3.1.3	Hitro rastoča podjetja.....	13
3.3.1.4	Poslovanje gospodarskih družb in zadrug	14
3.3.1.5	Poslovanje samostojnih podjetnikov.....	15
3.3.1.6	Povprečna mesečna bruto plača v regiji JV Slovenija.....	16
3.3.2	Razvojno raziskovalna dejavnost.....	17
3.3.3	Podporno okolje za razvoj gospodarstva in podjetništva	19
3.3.3.1	Podjetniški inkubatorji.....	19
3.3.3.2	Podjetno v svet podjetništva (PVSP)	20
3.3.3.3	SPOT točke.....	20
3.3.3.4	Gospodarske in obrtne zbornice	21
3.3.3.5	Garancijske sheme	22
3.3.4	Gospodarske cone	22
3.3.5	Kmetijstvo.....	25
3.3.5.1	Dopolnilne dejavnosti na kmetijah.....	26
3.3.5.2	Ekološko kmetovanje.....	27
3.3.5.3	Ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev	28
3.3.6	Gozdarstvo.....	28
3.3.7	Turizem.....	30
3.3.7.1	Kazalniki turizma v regiji Jugovzhodna Slovenija.....	30
3.3.8	Izvajanje pristopa LEADER/CLLD.....	31
3.4	Socialna varnost, zdravje in zdravstveno varstvo.....	32
3.4.1	Socialna varnost	32
3.4.2	Zdravje in zdravstveno varstvo.....	34
3.5	Nevladni sektor.....	35

3.6	Vzgoja in izobraževanje	37
3.6.1	Predšolska vzgoja	37
3.6.2	Osnovnošolsko izobraževanje	38
3.6.3	Srednješolsko izobraževanje	38
3.6.4	Terciarno izobraževanje	39
3.6.5	Druge oblike izobraževanja in usposabljanja	39
3.6.6	Regijska štipendijska shema v programskem obdobju 2014–2020	40
3.7	Analiza prostora	40
3.7.1	Naselja	40
3.7.2	Prometni sistem, dostopnost	42
3.7.2.1	Cestno omrežje.....	42
3.7.2.2	Železniško omrežje	43
3.7.2.3	Letališka infrastruktura.....	45
3.7.2.4	Širokopasovno omrežje	46
3.7.3	Stanovanjska politika.....	46
3.8	Naravni potencial regije	47
3.9	Ravnanje z naravnimi viri in skrb za okolje.....	48
3.9.1	Oskrba z pitno vodo.....	49
3.9.2	Odvajanje in čiščenje odpadnih voda.....	50
3.9.3	Odvoz in ravnanje z odpadki	52
3.9.4	Lokalna energetska politika.....	54
3.9.5	Poplavna območja	54
3.9.6	Obmejna problemska območja	57
3.9.7	Funkcionalna degradirana območja (FDO).....	58
3.9.8	Spremljanje kakovosti okolja.....	59
3.10	Kulturni potencial regije	59
3.10.1	Kulturna in arheološka dediščina	59
3.10.2	Tradicionalne prireditve	60
3.10.3	Razstave, muzeji, knjižnice	60
3.11	Prostorsko načrtovanje	61

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Občine regije JV Slovenija po številu prebivalcev v letu 2018.....	6
Preglednica 2: Izbrani kazalniki za prebivalstvo in socialne razmere v letu 2018.....	6
Preglednica 3: Povprečna starost prebivalcev	7
Preglednica 4: Indeks staranja prebivalcev	7
Preglednica 5: Naravni prirast na 1000 prebivalcev.....	7
Preglednica 6: Selitveni prirast na 1000 prebivalcev	7
Preglednica 7: Skupni prirast na 1000 prebivalcev	7
Preglednica 8: Delovno aktivno prebivalstvo po občinah v obdobju 2013-2018.....	8
Preglednica 9: Mere aktivnosti prebivalstva	9
Preglednica 10: Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti v obdobju 2013-2018	9
Preglednica 11: Indeks delovne migracije.....	10
Preglednica 12: Indeks delovne migracije po občinah regije	12
Preglednica 13: Dodana vrednost družb v letu 2018	13
Preglednica 14: Hitro rastoča podjetja v obdobju 2014-2018 v Sloveniji in JV Sloveniji	14
Preglednica 15: Bruto domači izdatki za RRD, delež glede na Slovenijo	17
Preglednica 16: Bruto domači izdatki za RRD, delež od regionalnega BDP, v letih 2013-2016	18
Preglednica 17: Viri financiranja razvojno raziskovalne dejavnosti	18
Preglednica 18: Razvojno raziskovalna dejavnost.....	18
Preglednica 19: Primerjava doseženih rezultatov vstopne točke VEM v prvih dveh mesecih 2018 in v letih 2015 – 2017.....	20
Preglednica 20: Primerjava načrtovanih in doseženih kazalnikov Razvojnega centra Novo mesto d.o.o. in konzorcija SPOT Svetovanje JV Slovenija	21
Preglednica 21: Članstvo v gospodarskih in obrtnih zbornicah regije JV Slovenija.....	21
Preglednica 22: Obseg in zasedenost gospodarskih, poslovnih in obrtnih con v regiji JV Slovenija na dan 24.9.2019.....	25
Preglednica 23: Kmetijska gospodarstva, kmetijska zemljišča v uporabi, polnovredne delovne moči in število glav velike živine v Sloveniji in regiji JV Slovenija v letih 2010, 2013, 2016.....	25
Preglednica 24: Kmetijska gospodarstva po velikostnih razredih v regiji JV Slovenija v letih 2010, 2013, 2016.....	25
Preglednica 25: Število registriranih dopolnilnih dejavnosti po občinah regije JV Slovenija, na dan 31. 12. 2016 in na dan 31. 10. 2019	27
Preglednica 26: Število kmetijskih gospodarstev zajetih v sistem kontrole ekološkega kmetovanja in ha ekoloških kmetijskih zemljišč v uporabi v občinah JV Slovenije, na dan 31.12.2010, na dan 31.12.2013, na dan 31.12.2016 in na dan 31.12.2018.....	28
Preglednica 27: Ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev v Sloveniji in regiji JV Slovenija, v letih 2010, 2013, 2016.....	28
Preglednica 28: Površina gozdov v Sloveniji ter njihova lastniška struktura	29
Preglednica 29: Gozdni prostor v regiji JV Slovenija	29
Preglednica 30: Prihodi in prenočitve turistov v regiji Jugovzhodna Slovenija, 2014 – 2017	30
Preglednica 31: Prenositvene zmogljivosti po občinah regije JV Slovenija, 2013 – 2017	31
Preglednica 32: Primerljiva treh LAS v regiji JV Slovenija.....	32
Preglednica 33: Kazalniki socialne izključenosti	33
Preglednica 34: Razpoložljivi dohodek na člana gospodinjstva	33
Preglednica 35: Namestitvena mesta v domovih za starejše v regiji JV Slovenija	33
Preglednica 36: Kazalniki zdravja v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija	34
Preglednica 37: Kazalniki zdravstvenega varstva v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija.....	35
Preglednica 38: Registrirane nevladne organizacije na dan 5.11.2019.....	36
Preglednica 39: Izobrazbena struktura prebivalstva starega 15 ali več let v regiji JV Slovenija	37
Preglednica 40: Število dijakov iz JV regije ter za Slovenijo po šolskih letih	38

Preglednica 41: Število študentov, število študentov na 1.000 prebivalcev in število diplomantov na 1.000 prebivalcev za JV regijo in Slovenijo	39
Preglednica 42: Urbana naselja v regiji JV Slovenija	42
Preglednica 43: Dolžine državnih cest leta 2018 v regiji JV Slovenija	43
Preglednica 44: Tehnični podatki o regionalnih železniških progah v regiji JV Slovenija, 2019	44
Preglednica 45: Stopnja prenaseljenosti stanovanj v regiji JV Slovenija	47
Preglednica 46: Število izdanih gradbenih dovoljenj na 1000 prebivalcev v regiji JV Slovenija	47
Preglednica 47: Delež izdanih gradbenih dovoljenj za stanovanjske stavbe [%] v regiji JV Slovenija ...	47
Preglednica 48: Delež izdanih gradbenih dovoljenj za nestanovanjske stavbe [%] v regiji JV Slovenija	47
Preglednica 49: Število in delež zavarovanih območij v regiji	48
Preglednica 50: Odstotek sredstev namenjenih za investicije v varstvo okolja v Sloveniji in JV Sloveniji, v letih od 2013 do 2017	49
Preglednica 51: Prečiščena odpadna voda izpuščena v javno kanalizacijo v %	51
Preglednica 52: Stopnja priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje v %	51
Preglednica 53: Stopnja priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje in na komunalne čistilne naprave v % na dan 31.12.2018	52
Preglednica 54: Nastali komunalni odpadki v regiji (kg/prebivalca)	52
Preglednica 55: Nastali komunalni odpadki po občinah regije JV Slovenija (kg/prebivalca)	53
Preglednica 56: Ločeno zbrani komunalni odpadki (% od nastalih)	53
Preglednica 57: Poplavna območja na Dolenjskem in Beli Krajini v hektarih	54
Preglednica 58: Večje poplave v Sloveniji	56
Preglednica 59: Število muzejev in razstavišča na 10.000 prebivalcev v regiji JV Slovenija	60
Preglednica 60: Število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca	61
Preglednica 61: Povprečno število obiskovalcev na razstavo v muzejih in razstaviščih v regiji JV Slovenija	61

KAZALO SLIK

Slika 1: Kazalniki indeksa razvojne ogroženosti v regiji JV Slovenija	3
Slika 2: Kazalniki blaginje v regiji JV Slovenija, 2015	4
Slika 3: Dnevna mobilnost – migracije izven regije JV Slovenija	11
Slika 4: Delovno aktivno prebivalstvo – migracije znotraj regije JV Slovenija	12
Slika 5: Število podjetij in zaposlenih v PIP	19
Slika 6: Delež kmetijskih zemljišč v uporabi glede na celotno površino regije ter delež njiv glede na celotno površino kmetijskih zemljišč v uporabi, statistične regije, Slovenija, 2016	26
Slika 7: Kernelska gostota poselitve	41
Slika 8: Vloga posameznega naselja v regiji	41
Slika 9: Dostopnost do avtocestnega omrežja za prebivalce regije JV Slovenija	43
Slika 10: Opremljenost prog SŽ s telekomunikacijskimi napravami	44
Slika 11: Glavne in regionalne železniške proge	45
Slika 12: Ugoden geografski položaj regije JV Slovenija	45
Slika 13: Pokritost tehnologije 4G/LTE v regiji JV Slovenija	46
Slika 14: Območja naravnih vrednot	48
Slika 15: (Ne)povezovanje občin na področju vodooskrbe	50
Slika 16: (Ne)povezovanje občin na področju GJS komunalnih storitev (odpadna in komunalna voda, odpadki, snaga in javne površine,...)	51
Slika 17: Nastali komunalni odpadki po občinah regije JV Slovenije	53
Slika 18: Občine regije JV Slovenije z LEK in letom izdelave oz. zadnje dopolnitve	54
Slika 19: Karta pogostnosti poplav	56
Slika 20: Občine v obmejnem problemskem območju	57
Slika 21: Tipi in površine FDO v regiji JV Slovenija	59
Slika 22: Prikaz in primerjava skupnih površin FDO po tipih v regiji JV Slovenija	59
Slika 23: Veljavni prostorski akti v regiji JV Slovenija	62

KAZALO GRAFIKONOV

Graf 1: Stopnja registrirane brezposelnosti, JV Slovenija v primerjavi s Slovenijo	10
Graf 2: Bruto domači proizvod na prebivalca in na zaposlenega, statistične regije, Slovenija, 2017 ...	13
Graf 3: Poslovni prihodni družb v regiji JV Slovenija	15
Graf 4: Rezultat poslovanja po občinah regije JV Slovenija.....	16
Graf 5: Povprečna mesečna bruto plača v letu 2018 po občinah regije JV Slovenija.....	17
Graf 6: % realizacije podeljenih posojil glede na razpisana sredstva	22
Graf 7: Odstotek vključenih predšolskih otrok v vrtec	38
Graf 8: Ilegalni prehodi državne meje po policijskih upravah Slovenije	58

1. Uvod

Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja določa, da se z regionalnim razvojnim programom uskladijo razvojni cilji v regiji ter določijo instrumenti in ocenijo viri za njihovo uresničevanje. Regionalni razvojni program je v skladu z določili zakona sestavljen iz strateškega in programskega dela. Strateški del vsebuje analizo regionalnih razvojnih potencialov, opredelitev ključnih razvojnih ovir in prednosti regije, razvojne cilje in prioritete regije v programskem obdobju ter določitev razvojne specializacije regije.

Podlago strokovnemu načrtovanju in merjenju učinkov regionalne politike predstavljajo regionalni podatki, s pomočjo katerih je možno izvesti analizo regionalnih razvojnih potencialov, opredeliti ustrezne kazalnike merjenja doseganja zastavljenih razvojnih ciljev regije ter spremljati njihovo uresničevanje oziroma stopnjo uspešnosti. Za statistična raziskovanja so pomembne klasifikacije in nomenklature, ki predstavljajo osnovno orodje, ki omogoča preglednost, merljivost in primerljivost podatkov na določenem področju. Slovenska državna statistika uporablja mednarodno usklajene nomenklature. Klasifikacija NUTS (The Nomenclature of Territorial Units for Statistics), ki je bila vzpostavljena za statistične namene in jo uporabljamo tudi v Sloveniji, temelji na upravni (institucionalni) razdelitvi teritorialnih enot. V Sloveniji so teritorialne enote v skladu s klasifikacijo NUTS razdeljene na tri ravni. NUTS 1 predstavlja Slovenijo kot celoto, na ravni NUTS 2 je Slovenija razdeljena na dve kohezijski regiji, Vzhodno Slovenijo in Zahodno Slovenijo, na ravni NUTS 3 pa se Slovenija členi na 12 statističnih regij. Država mora zagotoviti časovne vrste statističnih podatkov za navedene teritorialne enote.

V Sloveniji še vedno največ podatkovnih baz zbira in izkazuje Statistični urad Republike Slovenije. Pri analizi stanja regionalnih razvojnih potencialov smo največ podatkov črpali iz podatkovnih baz Statističnega urada Republike Slovenije, vendar je še vedno veliko podatkov, ki niso na voljo na regionalni ravni (NUTS 3) in jih je potrebno zbrati in ustrezno preračunati iz nižje ravni (občine). Prav tako še vedno opažamo, da se na ravni regij na določenih področjih podatki ne zbirajo zadovoljivo ali niso javno dostopni (na primer podatki o energetski porabi, merjenje kakovosti zraka, tal, voda, itd.). Poleg tega za regijo Jugovzhodna Slovenija predstavlja veliko težavo različna teritorialna členitev posameznih področij oziroma institucij (npr. KGZS-kmetijsko gozdarski zavodi, Gospodarska zbornica Slovenije in Gospodarska zbornica Dolenjske in Bele krajine, gozdnogospodarska območja in drugi). Delitev posameznih območij regije Jugovzhodna Slovenija med različne teritorialne enote posameznih strokovnih služb ne omogoča enotnega zbiranja podatkov za celotno regijo, to je enovitih podatkov, ampak je potrebno podatke, ki se nanašajo na posamezne dele regije, izločevati iz baz posameznih institucij. Vse to vpliva na (ne)ustrezno primerljivost določenih podatkov in opozarja na previdnost pri družbenoekonomskih analizah, ki jih opravimo na podlagi takih podatkov.

Pri izdelavi analize stanja regionalnih razvojnih potencialov regije Jugovzhodna Slovenija smo izhajali iz javno dostopnih podatkov Statističnega urada Republike Slovenije, Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPEŠ), Urada RS za makroekonomske analize in razvoj, Zavoda RS za zaposlovanje, resornih ministrstev, območnih enot Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, Zavoda RS za gozdove ter drugih in smo jih ustrezno evidentirali.

2. Regija Jugovzhodna Slovenija

Regija Jugovzhodna Slovenija (v nadaljevanju JV Slovenija) je po površini (2.675 km²) največja slovenska regija, ki povezuje v enoto štiri pokrajine: deželo suhe robe, deželo kočevskega medveda, deželo cvička in deželo zelenega Jurija.

V regijo se uvršča 21 občin: Občina Črnomelj, Občina Dolenjske Toplice, Občina Kočevje, Občina Kostel, Občina Loški Potok, Občina Metlika, Občina Mirna, Občina Mirna Peč, Občina Mokronog - Trebelno, Mestna občina Novo mesto, Občina Osilnica, Občina Ribnica, Občina Semič, Občina Sodražica, Občina Straža, Občina Šentjernej, Občina Šentrupert, Občina Škocjan, Občina Šmarješke Toplice, Občina Trebnje, Občina Žužemberk.

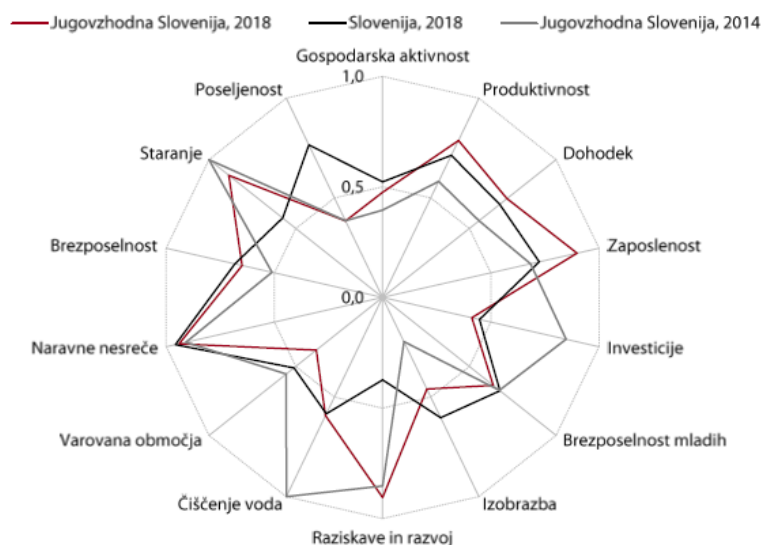
Indeks razvojne ogroženosti

Regija JV Slovenija se **po stopnji razvitosti**, upošteva indeks razvojne ogroženosti (IRO), uvršča na **2. mesto** med vsemi slovenskimi regijami¹. Bolj razvita od regije JV Slovenija je le Osrednjeslovenska regija. IRO se izraža v indeksu ravni (Slovenija = 100), pri čemer večja vrednost indeksa pomeni večjo razvojno ogroženost. IRO regije JV Slovenija v programskem obdobju 2014-2020 znaša **64,7** in je torej veliko pod ravni slovenskega povprečja.

Preračun IRO na osnovi razpoložljivih podatkov za leto 2018 pa pokaže, da je regija JV Slovenija v letu 2018 dosegla okoli 80 % razvojne ogroženosti Slovenije. Regija presega slovensko povprečje predvsem pri kazalnikih razvitosti (produktivnost, dohodek, zaposlenost). Med kazalniki razvojnih možnosti močno izstopa po deležu sredstev za raziskave in razvoj v BDP, kjer presega vse regije. V primerjavi s slovenskim povprečjem izstopa tudi na področju zaposlenosti in produktivnosti. Med kazalniki ogroženosti je ugoden predvsem indeks staranja, delež starega prebivalstva v primerjavi z mladim je prav v JV Sloveniji najnižji med regijami. V zadnjih letih regija pozitivno izstopa tudi po nizki ogroženosti zaradi naravnih nesreč v primerjavi z drugimi regijami. Kljub nekaterim pozitivnim spremembam, pa je regija v primerjavi z letom 2014 med vsemi slovenskimi regijami najbolj poslabšala IRO in tudi poslabšala svojo uvrstitev glede stopnje razvitosti, in sicer je zdrsnila za eno mesto (prehitela jo je Gorenjska regija)².

¹ Vir: Pravilnik o razvrstitvi razvojnih regij po stopnji razvitosti za programsko obdobje 2014–2020 (Uradni list RS, št. 34/14)

² Vir: Indeks razvojne ogroženosti regij 2014-2020, Delovni zvezek 4/2018, letnik XXVII, UMAR

Slika 1: Kazalniki indeksa razvojne ogroženosti v regiji JV Slovenija (Vir: ²)

Indeks regionalne blaginje

Po sestavljenem kazalniku razvojne blaginje se regija JV Slovenija z vrednostjo kazalnika **4,7** uvršča na **9. mesto** med dvanajstimi slovenskimi regijami (Slovenija = 5,5). V regiji je med vsemi tremi sestavinami razvojne blaginje (materialna blaginja, kakovost življenja v regiji, subjektivna ocena blaginje) najvišja **materialna blaginja** – razpoložljivi dohodek na prebivalca je v regiji nadpovprečen (nad povprečjem Slovenije), kazalnik zaposlitve je nekoliko slabši, saj stopnja registrirane brezposelnosti nekoliko presega slovensko povprečje, vendar je stopnja delovne aktivnosti nadpovprečna. Precej nižja od materialne blaginje je **kakovost življenja v regiji**. V okviru tega ima najslabšo vrednost kazalnik varnosti. JV Slovenija ima namreč najvišji delež obsojenih mladoletnih in polnoletnih oseb na prebivalca med vsemi statističnimi regijami. Tudi kazalnik zdravja vpliva na nižjo kvaliteto življenja v regiji. Pričakovano trajanje življenja je podpovprečno, stopnja umrljivosti nadpovprečna, dostopnost z avtom do splošne bolnišnice pa je med najvišjimi med statističnimi regijami. Prav tako je slaba tudi dostopnost do storitev, saj je čas dostopa do priključka avtoceste ali hitre ceste v povprečju 30 minut, kar je precej več kot v drugih regijah v Sloveniji. Ugoden pa je okoliški kazalnik – v regiji JV Slovenija je že skoraj dve tretjini odpadne vode prečiščene z vsaj sekundarnim čiščenjem. **Subjektivna ocena blaginje** je najslabša od vseh sestavin blaginje v regiji. Po socialnem kapitalu je regija JV Slovenija najslabša med vsemi regijami, s samooceno zadovoljstva z življenjem pa se uvršča okoli slovenskega povprečja³.

³ Vir: Kako živimo v regijah, Delovni zvezek 1/2017, let. XXVI, UMAR

Slika 2: Kazalniki blaginje v regiji JV Slovenija, 2015 (Vir: ³)

V nadaljevanju so prikazani regionalni razvojni potenciali regije JV Slovenija.

Površina: 2.675 km²

13,2 % ozemlja Slovenije

21 občin

53 prebivalcev/km² (2018)

143.382 prebivalcev (1.7.2018)

6,9 % prebivalcev Slovenije (1.7.2018)

enako kot leta 2013

povprečna starost: **42,5 let** (1.7.2018)

+ 1,1 let več kot leta 2013

Indeks staranja: **113,7** (1.7.2018)

+ 8,5 ind. točk več kot leta 2013

Bruto domači proizvod (BDP)/preb.:

20.467 €

98,3 % slo. povprečja (2017)

+ 2,1 % več kot leta 2014

Bruto dodana vrednost (BDV):

2.538 mio €

6,8 % delež v BDV Slovenije (2017)

+ 18,9 % več kot leta 2013

46,4 % regionalne BDV ustvarijo predelovalne dejavnosti, rudarstvo, druga industrija

Bruto domači izdatki (BDI) za RR dejavnost:

4,35 % reg. BDP (2016)

116,5 % več od BDI za RRD na ravni Slovenije (2016)

- 13,9 % manj kot leta 2013

3,7 raziskovalca/1000 preb. (2016)

- 1,8 manj od slovenskega povprečja

+ 13,5 % raziskovalcev več kot leta 2013

10.417 podjetij

5,3 % podjetij v Sloveniji (2017)

št. novonastalih podjetij: **809**

- 23 % manj kot leta 2013

68 hitro rastočih podjetij (HRP) z **5.238** zaposlenimi (2017)

+ 45 % več HRP kot leta 2013

8.141 kmetijskih gospodarstev (2016)

11,6 % KMG v Sloveniji (2016)

6,0 ha kmetijskih zemljišč/KMG

469.060 ustvarjenih nočitev

3,7 % nočitev v Sloveniji (2017)

+ 20 % več kot leta 2013

18,3 % zasedenost (2017)

- 1,0 % manj kot leta 2013

3,1 dni povprečna doba bivanja (2017)

+ 29 % več kot leta 2013

Indeks regionalne blaginje: 4,7

85,5 % povprečja Slovenije (SLO=5,5)

Indeks razvojne ogroženosti: 64,7

2. mesto med 12 slovenskimi regijami

Stopnja tveganja revščine 11,1 % (2018)

- 16,6 % nižja od slo. povprečja (2018)

- 31,4 % nižja kot leta 2013

Stopnja tveganja socialne izključenosti 12,4 % (2018)

- 23,4 % manj kot povprečje Slovenije (2018)

- 42,0 % manj kot leta 2013

79,2 % otrok vključenih v vrtec (2018/19)

- 1,3 % pod slo. povprečjem (2018/19)

+ 6,6 % več kot v šol. letu 2013/14

35,6 dijakov na **1000 preb.** (2018/19)

+ 1,4 % nad slo. povprečjem (2018/19)

- 7,6 % manj kot leta 2013/14

8,0 diplomantov na **1000 preb.** (2018/19)

+ 0,4 % nad slo. povprečjem (2018/19)

- 20,6 % manj kot leta 2013/14

64.401 delovno aktivnih

7,3 % delež v Sloveniji (2018)

Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti (I-XII 2018):

8,1 %, Slovenija: **8,2 %**

- 42,6 % kot leta 2013

Povprečna mesečna bruto plača:

1.750 € (2018)

98,4 % povprečne mesečne bruto plače v Sloveniji

+ 11 % več kot leta 2013

54,0 zdravnikov splošne/ družinske medicine/100.000 prebivalcev (2018)

+11,8 % od povprečja Slovenije (2018)

2.370 km vodovodnega omrežja (2018)

+ 21,5 % več kot leta 2012

824 km kanalizacijskega omrežja (2018)

+ 28,2 % več kot leta 2012

430 kg nastalih komunalnih odpadkov/prebivalca (2018)

-13,1 % manj od slovenskega povprečja (2018)

+19,5 % več kot leta 2013

3. Analiza regionalnih razvojnih potencialov

3.1 Prebivalstvo

Regija Jugovzhodna Slovenija je imela leta 2018 143.382 prebivalcev in je bila tretja najredkeje poseljena regija v Sloveniji (53 preb./km²). V regiji je živel 6,9 % prebivalcev Slovenije.

	Število prebivalcev v letu 2018	Delež prebivalcev v regiji Jugovzhodna Slovenija
Črnomelj	14.293	10,0%
Dolenjske Toplice	3.471	2,4%
Kočevje	15.681	10,9%
Kostel	648	0,5%
Loški Potok	1.830	1,3%
Metlika	8.345	5,8%
Mirna	2.588	1,8%
Mirna Peč	2.949	2,1%
Mokronog - Trebelno	3.082	2,1%
Novo mesto	36.769	25,6%
Osilnica	365	0,3%
Ribnica	9.424	6,6%
Semič	3.766	2,6%
Sodražica	2.187	1,5%
Straža	3.897	2,7%
Šentjernej	7.107	5,0%
Šentrupert	2.900	2,0%
Škocjan	3.280	2,3%
Šmarješke Toplice	3.330	2,3%
Trebnje	12.839	9,0%
Žužemberk	4.631	3,2%
SKUPAJ	143.382	100%

Preglednica 1: Občine regije JV Slovenija po številu prebivalcev v letu 2018 (Vir: SURS, 2019)

Delež 0–14 let starih prebivalcev je bil v regiji eden najvišjih v državi (16,0 %), delež prebivalstva starega 15–64 let je bil 65,7 % ter starejših od 65 let 18,3 %.

	Število prebivalcev	Delež preb. 0–14 let	Delež preb. 15–64 let	Delež preb. 65 + let
Slovenija	2.069.876	15,0	65,3	19,7
Jugovzhodna Slovenija	143.374	16,0	65,7	18,3

Preglednica 2: Izbrani kazalniki za prebivalstvo in socialne razmere v letu 2018. (Vir: AJPES 2019, SURS 2019)

Prebivalstvo v regiji se stara. Povprečna starost prebivalcev JV Slovenije raste in se je v letu 2018 v primerjavi z letom 2013 zvišala za 1,1 let, kar je enako povišanje povprečne starosti, kot na nivoju države. Povprečna starost prebivalcev v regiji JV Slovenija je nižja od slovenskega povprečja in je v letu 2018 znašala 42,5 let.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	42,2	42,4	42,6	42,9	43,1	43,3
Jugovzhodna Slovenija	41,4	41,7	41,9	42,1	42,3	42,5

Preglednica 3: Povprečna starost prebivalcev (Vir: SURS, 2019)

Indeks staranja, to je vrednost, ki izraža razmerje med številom oseb, starih 65 ali več let, in številom oseb, mlajših od 15 let je v regiji v letu 2018 znašal 113,7, v Sloveniji pa 130,6 in se konstantno povečuje v opazovanem obdobju. Indeks pove, da smo v regiji na 100 oseb, mlajših od 15 let našli 113,7 oseb, ki so bile starejše od 65 let. V primerjavi s Slovenijo se povprečna starost prebivalstva regije dviga počasneje kot v državi. Indeks staranja se je na nivoju regije od leta 2013 do 2018 povečal za kar 8,5 indeksnih točk.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	118,9	120,5	122,7	125,4	127,8	130,6
Jugovzhodna Slovenija	105,2	106,6	108,3	110,2	112,0	113,7

Preglednica 4: Indeks staranja prebivalcev (Vir: SURS, 2019)

Naravni prirast je bil v regiji od leta 2013 dalje pozitiven, kar pomeni, da se je v letih od 2013 do 2018 rodilo več oseb, kot jih je umrlo. Regija ima vseskozi pozitivni naravni prirast, medtem ko je v Sloveniji zadnja leta negativen.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	0,9	1,1	0,4	0,3	-0,1	-0,4
Jugovzhodna Slovenija	1,5	2	0,9	1,4	0,7	0,5

Preglednica 5: Naravni prirast na 1000 prebivalcev (Vir: SURS, 2019)

Selitveni prirast pove, kakšno je razmerje med številom priseljenih in odseljenih v oz. iz regije, upoštevane so tako selitve v oz. iz tujine kot medregijske selitve. V obdobju od leta 2013 do 2017 je število tistih, ki so se iz regije odselili višje od števila tistih, ki so se v regijo priselili. V letu 2018 je število priseljenih v regijo preseglo število odseljenih. Število prebivalcev regije je v veliki meri odvisno od potreb po delovni sili večjih zaposlovalcev (Krka d. d., Novo mesto, Revoz, d. d., Adria MOBIL, d. o. o., Novo mesto, TPV d. o. o.), deloma pa tudi od minimalnega naravnega prirasta.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	0,2	-0,2	0,2	0,5	0,6	7,2
Jugovzhodna Slovenija	-2,2	-2,3	0,5	-0,3	-0,1	8,0

Preglednica 6: Selitveni prirast na 1000 prebivalcev (Vir: SURS, 2019)

Skupni prirast prebivalstva (seštevek naravnega in selitvenega prirasta v koledarskem letu) je v regiji od leta 2015 dalje pozitiven.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	1,1	0,9	0,6	0,8	0,5	6,8
Jugovzhodna Slovenija	-0,7	-0,3	1,4	1,0	0,7	8,5

Preglednica 7: Skupni prirast na 1000 prebivalcev (Vir: SURS, 2019)

3.2 Trg delovne sile

Gospodarska rast neposredno vpliva na trende v zaposlenosti in brezposelnosti, ki sta osnovna kazalnika trga delovne sile. Zaposlovanje brezposelnih oseb je namreč v veliki meri odvisno od razmer v gospodarstvu. Poleg tega je za zagotavljanje zaposlenosti pomemben dejavnik tudi mobilnost trga delovne sile. Mobilnost namreč omogoča hitro odzivanje na ekonomske spremembe, hitrejšo

integracijo v prostoru ter nenazadnje tudi večjo ekonomsko učinkovitost. V okviru analize stanja trga delovne sile v regiji je obravnavana geografska mobilnost, ki pomeni vsakodnevno vožnjo na delo izven kraja prebivanja.

3.2.1 Delovno aktivno prebivalstvo

Konec leta 2018 je bilo v regiji JV Slovenija skupaj 64.401 delovno aktivnih prebivalcev. Število delovno aktivnih prebivalcev (20-64 let) od leta 2016 dalje strmo narašča, največ v letu 2017, ko se je število delovno aktivnih prebivalcev povešalo za 5,1 % glede na preteklo leto.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Črnomelj	5.539	5.478	5.332	5.597	6.031	6.199
Dolenjske Toplice	1.368	1.421	1.425	1.510	1.530	1.620
Kočevje	5.626	5.600	5.571	5.756	5.929	6.089
Kostel	229	212	210	222	233	232
Loški Potok	736	732	731	744	753	765
Metlika	3.180	3.257	3.239	3.354	3.541	3.676
Mirna	1.061	1.090	1.110	1.130	1.224	1.279
Mirna Peč	1.242	1.288	1.290	1.283	1.321	1.379
Mokronog - Trebelno	1.225	1.265	1.260	1.308	1.364	1.393
Novo mesto	14.453	14.865	14.787	15.199	16.118	16.872
Osilnica	103	100	94	98	104	100
Ribnica	3.856	3.948	3.945	4.051	4.218	4.416
Semič	1.596	1.609	1.540	1.551	1.641	1.653
Sodražica	839	852	867	874	919	931
Straža	1.506	1.575	1.599	1.643	1.741	1.770
Šentjernej	2.956	3.025	3.013	3.068	3.149	3.286
Šentrupert	949	992	984	996	1.071	1.125
Škocjan	1.317	1.373	1.331	1.392	1.471	1.533
Šmarješke Toplice	1.418	1.452	1.488	1.536	1.552	1.636
Trebnje	5.373	5.434	5.457	5.688	6.006	6.201
Žužemberk	1.961	2.041	2.032	2.107	2.192	2.246
SKUPAJ	56.533	57.609	57.305	59.107	62.108	64.401

Preglednica 8: Delovno aktivno prebivalstvo po občinah v obdobju 2013-2018 (Vir: SURS, 2019)

3.2.2 Stopnja delovne aktivnosti

Stopnja delovne aktivnosti v regiji JV Slovenija je v letu 2018 nad slovenskim povprečjem in je znašala 56,7 % (slovensko povprečje je 55,8 %). Med prebivalci, starimi 20-64 let, pa je bila 74,5 % in za 2,7 odstotni točki višja kot v letu 2017.

Stopnja delovne aktivnosti v starostni skupini 20-64 let je eden izmed kazalnikov trajnostnega razvoja ter eden izmed kazalnikov uspešnosti uresničevanja strateških usmeritev razvoja Slovenija 2030. Izračuna se tako, da se število delovno aktivnih oseb, starih 20–64 let, deli s celotnim prebivalstvom v isti starostni skupin. Primerjava regije JV Slovenija s slovenskim povprečjem po stopnji delovne aktivnosti v starostni skupini od 20-64 let kaže rahlo zaostajanje regije JV Slovenija za Slovenijo. V letu 2018 je stopnja delovne aktivnosti v starostni skupini od 20-64 let v regiji JV Slovenija za 0,9 odstotne točke nižja od slovenskega povprečja.

Leto		Stopnja delovne aktivnosti (v %)	Stopnja delovne aktivnosti v starostni skupini od 20-64 let (v %)
2013	Slovenija	51,5	67,2
	JV Slovenija	50,2	64,2
2014	Slovenija	52,1	67,7
	JV Slovenija	54,2	68,5
2015	Slovenija	52,2	69,1
	JV Slovenija	50,7	66,8
2016	Slovenija	52,1	70,1
	JV Slovenija	51,8	68,5
2017	Slovenija	54,6	73,4
	JV Slovenija	54,4	71,8
2018	Slovenija	55,8	75,4
	JV Slovenija	56,7	74,5

Preglednica 9: Mere aktivnosti prebivalstva (Vir: SURS, 2019)

3.2.3 Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti

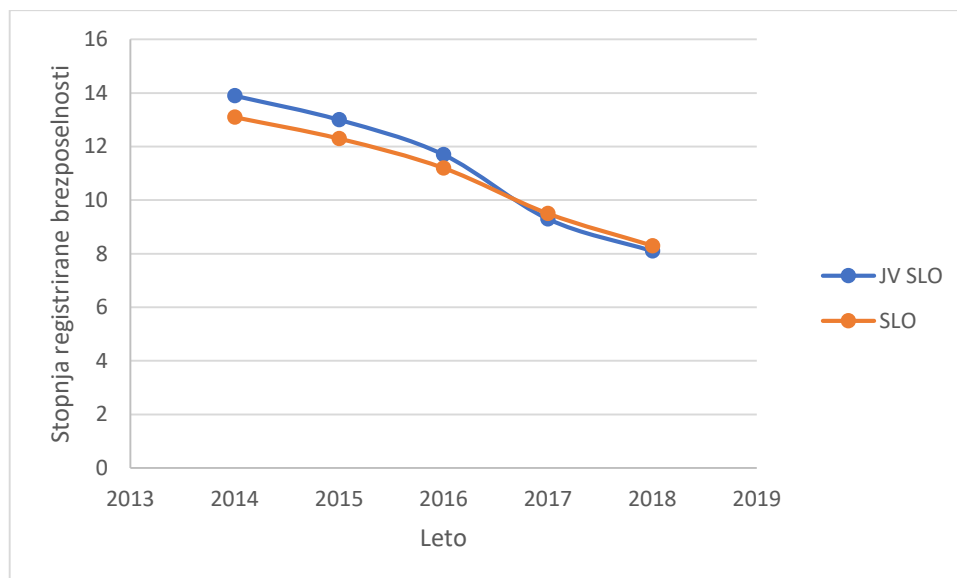
Stopnja brezposelnosti je definirana kot število brezposelnih oseb v % od aktivnega prebivalstva, pri čemer aktivno prebivalstvo tvori število delovno aktivnih in število brezposelnih oseb. S stopnjo registrirane brezposelnosti lahko prikažemo registrirano brezposelnost agregatno za nivo statistične regije. Stopnja registrirane brezposelnosti je delež (%) registriranih brezposelnih oseb med aktivnim prebivalstvom.

Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti, ki je leta 2013 v regiji JV Slovenija znašala 14,1 %, je v letu 2018 padla na 8,1 % in je blizu slovenskega povprečja (8,2 %). V letih od 2013 do 2016 je bila povprečna stopnja registrirane brezposelnosti regije JV Slovenija nad slovenskim povprečjem.

V regiji JV Slovenija je bilo v letu 2018 po zadnjih podatkih 64.401 delovno aktivnih prebivalcev, kar regijo uvršča na sredino v primerjavi z ostalimi regijami.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	13,1	13,1	12,3	11,2	9,5	8,2
Jugovzhodna Slovenija	14,1	13,9	13,0	11,7	9,3	8,1

Preglednica 10: Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti v obdobju 2013-2018 (Vir: ZRSZ, 2019)

Graf 1: Stopnja registrirane brezposelnosti, JV Slovenija v primerjavi s Slovenijo (Vir: ZRSZ 2019).

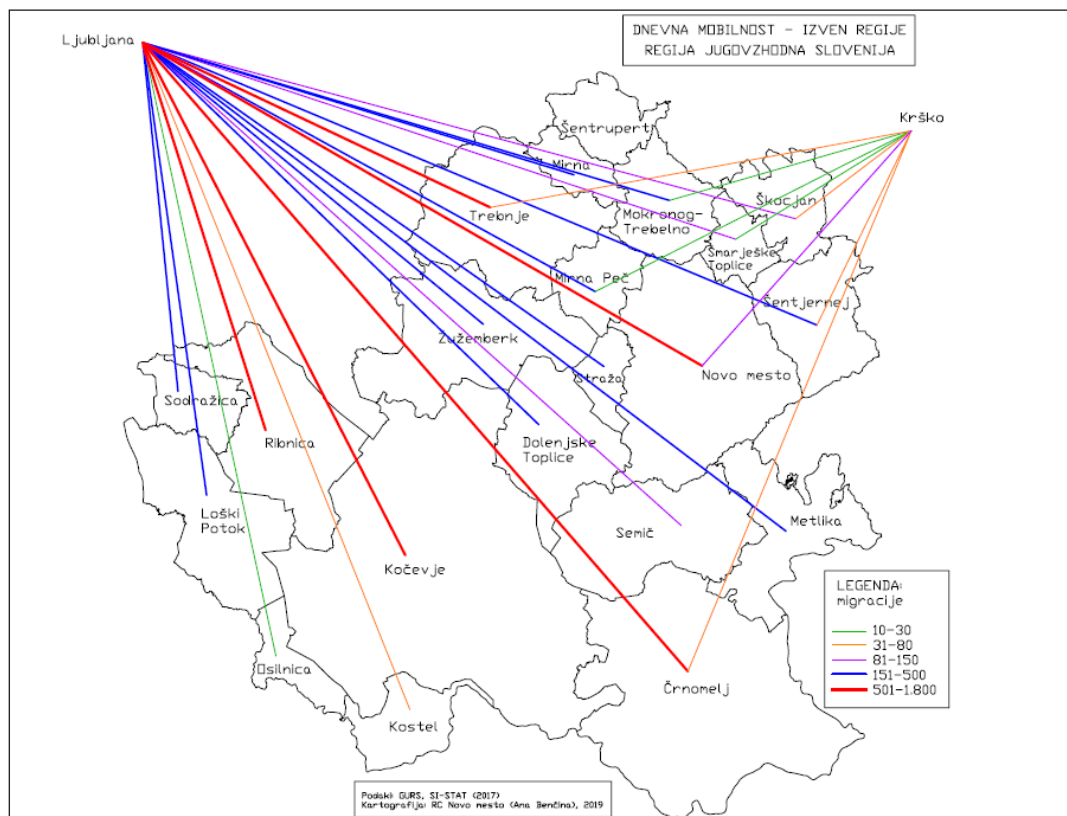
3.2.4 Delovne migracije

Niti regija niti posamezne občine nimajo dovolj delovnih mest, z izjemo Mestne občine Novo mesto, da bi zaposlile delovno aktivne prebivalce, ki v njih prebivajo.

Indeks delovne migracije je kazalnik, ki za posamezno teritorialno enoto (občino, regijo) povezuje število delovnih mest s številom delovno aktivnih prebivalcev glede na prebivališče. Za regijo JV Slovenija je indeks delovne migracije leta 2013 znašal 88,7, leta 2018 pa 90,3, kar pomeni, da se regija uvršča med tako imenovane šibko bivalne regije (Vir: SURS, Metodološko pojasnilo delovne migracije, 2017).

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	100	100	100	100	100	100
Jugovzhodna Slovenija	88,7	87,6	89,2	89,3	89,6	90,3

Preglednica 11: Indeks delovne migracije (Vir: SURS, 2019)

Slika 3: Dnevna mobilnost – migracije izven regije JV Slovenija

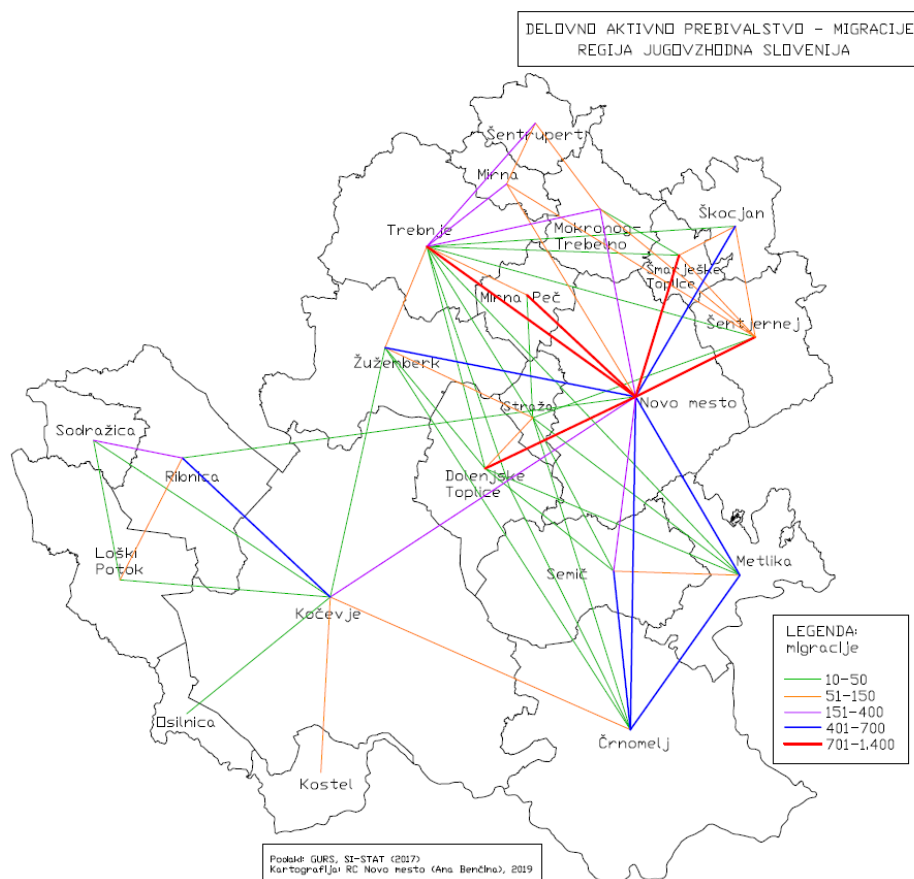
Podatki o delovni migraciji na ravni občin regije JV Slovenija kažejo, da je največ delovnih mest glede na delovno aktivno prebivalstvo v Mestni občini Novo mesto, kjer se indeks delovne migracije v opazovanem obdobju giblje med 148,9 (leto 2014) in 153,8 (leto 2016). Mestna občina Novo mesto je tako edina občina v regiji, ki se uvršča med izrazito delovne občine.

Med izrazito bivalne občine v regiji JV Slovenija, se glede na indeks delovne migracije (pod 35,9), uvrščajo občine Mirna Peč, Osilnica, Loški Potok in Škocjan.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Črnomelj	75,5	70,8	70,4	69,0	68,8	67,4
Dolenjske Toplice	46,7	45,6	44,8	44,0	43,9	42,2
Kočevje	71,8	70,8	72,7	73,7	74,5	76,3
Kostel	61,9	65,3	54,0	64,8	63,9	63,7
Loški Potok	29,8	31,3	32,8	33,5	32,2	32,3
Metlika	90,8	89,4	89,7	88,0	86,8	84,9
Mirna	63,9	68,8	74,0	73,8	70,5	69,2
Mirna Peč	23,4	24,0	25,3	24,4	26,5	28,2
Mokronog - Trebelno	44,6	45,5	46,6	46,7	46,2	45,9
Novo mesto	150,3	148,9	152,8	153,8	152,6	153,4
Osilnica	25,5	27,4	26,7	29,8	29,3	28,7
Ribnica	82,6	82,2	83,7	83,1	84,0	83,1
Semič	79,4	85,8	89,1	87,8	90,1	90,5
Sodražica	45,6	47,2	47,9	45,0	44,5	45,6
Straža	42,9	45,2	46,1	47,7	48,7	51,5
Šentjernej	59,5	57,4	59,0	62,9	65,7	67,2

Šentrupert	79,0	77,9	79,3	82,8	79,8	81,5
Škocjan	40,7	37,6	35,2	33,6	32,4	31,8
Šmarješke Toplice	47,8	46,2	49,3	53,0	54,6	54,2
Trebnje	79,5	77,8	78,8	78,0	79,4	80,8
Žužemberk	43,7	43,6	42,9	43,2	43,5	44,5

Preglednica 12: Indeks delovne migracije po občinah regije (Vir: SURS, 2019)

Slika 4: Delovno aktivno prebivalstvo – migracije znotraj regije JV Slovenija

3.3 Gospodarstvo

Prednosti regije zaznavamo v globalni usmerjenosti gospodarstva v regiji, v dobri geografski legi in naravnih danosti. Slabost regije je velika gospodarska odvisnost od velikih podjetij, še dokaj nerazvito tehnološko podporno okolje ter razmeroma nizka vlaganja v raziskave in razvoj.

Podjetja imajo obdobjno večje investicijske cikle, ki jih ne uspejo realizirati zgolj z lastnimi strokovnjaki, takrat iščejo dodatne strokovnjake v tujini.

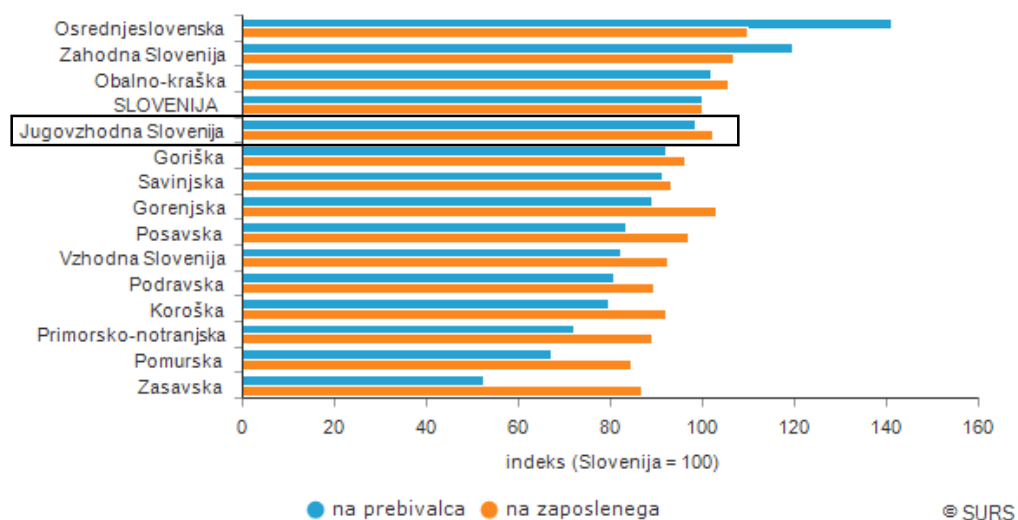
3.3.1 Gospodarska moč regije

Regija JV Slovenija je poznana po dobro stoječem gospodarstvu, kjer so značilni pozitivni trendi rasti BDP, izvozna usmerjenost, donosnost kapitala in sredstev ter dobra dodana vrednost na zaposlenega.

3.3.1.1 Bruto domači proizvod (BDP)

V regiji je bilo po podatkih SURS-a leta 2017 10.417 podjetij, kar pomeni 5,3 % vseh podjetij v Sloveniji; vsako je zaposlovalo povprečno 4,7 osebe. BDP na prebivalca je v letu 2017 znašal 20.467 EUR, kar je

nekoliko manj, kot znaša BDP na prebivalca na državni ravni (20.815 €) in je dosegel 98,3 % nacionalnega povprečja in 69,7 % povprečja osrednjeslovenske regije. Gospodarska rast, merjena z bruto domačim proizvodom, je bila v 2017 v Sloveniji nominalno za 6,5 % višja kot v 2016. V večji meri kot v celotni Sloveniji se je bruto domači proizvod zvišal v regiji jugovzhodna Slovenija (za 10,4 %). Večji BDP na prebivalca (primerjava z regijo JV Slovenija) so imeli v Osrednjeslovenski regiji (29.317 EUR) ter v Obalno-kraški regiji (21.242 EUR)⁴.

1) Podatek vključuje zaposlene in samozaposlene po domačem konceptu nacionalnih računov.

Graf 2: Bruto domači proizvod na prebivalca in na zaposlenega, statistične regije, Slovenija, 2017
(Vir: SURS, 2019)

3.3.1.2 Bruto dodana vrednost (BDV)

Bruto dodana vrednost regije JV Slovenija je v letu 2017 znašala 2.538 mio EUR, kar je predstavljalo 6,8 % BDV v Sloveniji, ki znaša 37.366 mio EUR.

Struktura dejavnosti (podjetij) v regiji se v zadnjih letih ni bistveno spremenila. Prispevek industrije k regionalni bruto dodani vrednosti je 46,4 %, kar je največ v državi.

Dodana vrednost se je v letu 2018 v vseh družbah v regiji JV Slovenija skupaj v povprečju glede na leto 2017 povečala za 10,2 %, kar je več od povprečja vseh družb v Sloveniji (+7,6 %). Dodana vrednost na zaposlenega je bila v Sloveniji v letu 2018 najvišja v regiji JV Slovenija (54.927 EUR).⁵

	Dodana vrednost (v 000 EUR)	Indeks 18/17	Dodana vrednost na zaposlenega [EUR]
Slovenija	22.355.427	107,6	44.415
Jugovzhodna Slovenija	1.742.962	110,2	54.927

Preglednica 13: Dodana vrednost družb v letu 2018 (Vir: Glas gospodarstva, Gospodarska zbornica Slovenije, september 2019)

3.3.1.3 Hitro rastoča podjetja

V regiji JV Slovenija je bilo v letu 2013 skupaj 37 hitro rastočih podjetij (6,5 % glede na Slovenijo), z 1.536 zaposlenimi, v letu 2017 pa je bilo 68 takih podjetij (7,0 % glede na Slovenijo), ki so zaposlovale skupaj 5.238 oseb. Delež hitro rastočih podjetij se je v regiji JV Slovenija od leta 2013 do 2017 zvišal za 45 %⁶.

⁴ Vir: SURS, Bruto domači proizvod po regijah, Slovenija, 2017

⁵ Vir: Glas gospodarstva, september 2019

⁶ Vir: SURS, 2019

V skladu z metodologijo Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo so v obdobju 2014-2018 hitro rastoča podjetja v Sloveniji predstavljala 4,4 % vseh podjetij, zaposlovala 16,4 % vseh delavcev v državi (97.675) in dosegla 20,5 mrd evrov čistih prihodkov od prodaje. V regiji JV Slovenija je bilo v obdobju 2014-2018 skupaj 341 hitro rastočih podjetij, kar predstavlja 5,6 % vseh vključenih podjetij regije. Hitro rastoča podjetja v regiji predstavljajo v obdobju 2014-2018 6,4 % delež vseh hitro rastočih podjetij v Sloveniji, kar regijo postavlja na 5. mesto izmed vseh 12 statističnih regij.⁷

	Število podjetij	Hitro rastoča podjetja (HRP)		HRP/št. podjetij (v %)
		število	delež v %	
Slovenija	122.088	5.347	100,0	4,4
Jugovzhodna Slovenija	6.129	341	6,4	5,6

Preglednica 14: Hitro rastoča podjetja v obdobju 2014-2018 v Sloveniji in JV Sloveniji (Vir: Podatki o hitro rastočih podjetjih v obdobju 2014-2018, AJPES, oktober 2019)

3.3.1.4 Poslovanje gospodarskih družb in zadrug

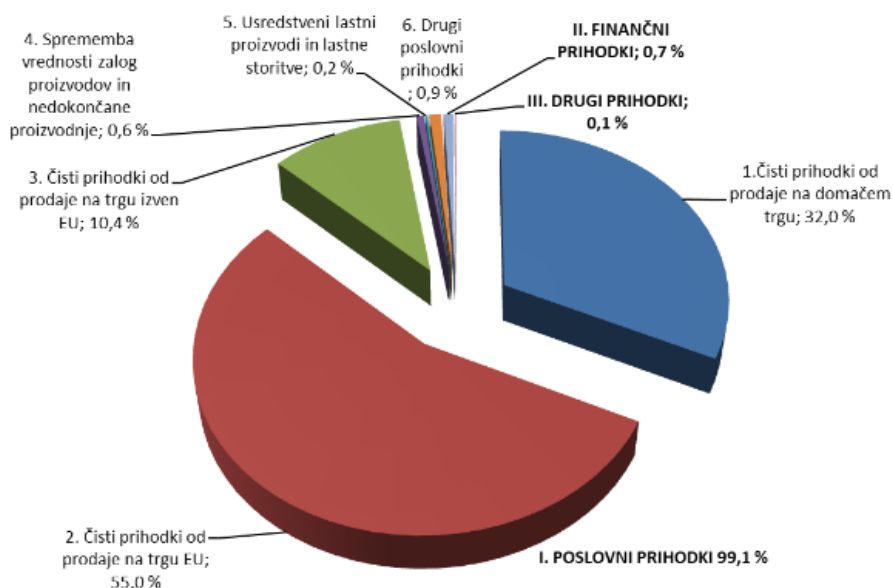
Gospodarske družbe regije JV Slovenija predstavljajo 3,7 % vseh družb v Sloveniji. Po podatkih AJPES izpostave Novo mesto je v letu 2018 v regiji JV Slovenija poslovalo 2.761 družb in 23 zadrug, ki so skupaj imele 32.283 zaposlenih, kar znaša 6,4 % vseh zaposlenih v Sloveniji ter ustvarile 7.068 milijonov prihodkov, kar predstavlja 7,0 % vseh prihodkov Slovenije.

Družbe v regiji so imele v letu 2018 za 1 odstotno točko višjo rast prihodkov in neto čistega dobička od povprečja slovenskih družb. Delež neto čistega dobička družb regije v neto čistem dobičku vseh slovenskih družb presega delež prihodkov družb regije za 4 odstotne točke, delež neto celotnega dobička pa za 3 odstotne točke, kar kaže na uspešnejše poslovanje družb v regiji v primerjavi slovenskim povprečjem.

Največ so k izkazanemu rezultatu za regijo prispevale velike družbe. Teh je sicer najmanj, 23, vendar pa so k skupnim čistim prihodkom od prodaje prispevale 64 %, k skupnemu neto čistem dobičku 72 %, zaposlovale pa so 44 % vseh zaposlenih v družbah. Velike družbe imajo v regiji večjo težo kot v državi – v Sloveniji so velike družbe izkazale polovico čistih prihodkov od prodaje vseh družb, zaposlovale pa so dobro tretjino zaposlenih.

Družbe so v letu 2018 ustvarile 6.934 mio EUR prihodkov, 10 % več kakor v letu 2017. Družbe so v letu 2018 izkazale 6.873 milijonov EUR poslovnih prihodkov, 10 % več kakor v letu 2017. Dve tretjini poslovnih prihodkov, 4.537 milijonov EUR, so družbe ustvarile s prodajo na tujem trgu, od tega pretežni del na trgih EU (3.814 milijonov EUR), s prodajo na domačem trgu pa so ustvarile 2.220 milijonov EUR prihodkov. V primerjavi z letom 2017 so se prihodki od prodaje na domačem trgu povečali bolj kot prihodki od prodaje na tujih trgih, in sicer so se prvi povečali za 13 %, drugi pa za 9 %.

⁷ Vir: Podatki o hitro rastočih podjetjih v obdobju 2014-2018, AJPES, oktober 2019

Graf 3: Poslovni prihodni družb v regiji JV Slovenija (Vir: AJPES, 2019)

V regiji so družbe močnejše usmerjene v izvoz kot v Sloveniji, saj so dve tretjini prihodkov ustvarile na tujih trgih, družbe v Sloveniji pa manj kot polovico, 42 %. Največji delež vseh prihodkov družb v regiji in tudi vseh prihodkov, doseženih z izvozom, so realizirale družbe s sedežem v občini Novo mesto (oba deleža znašata 69 %).

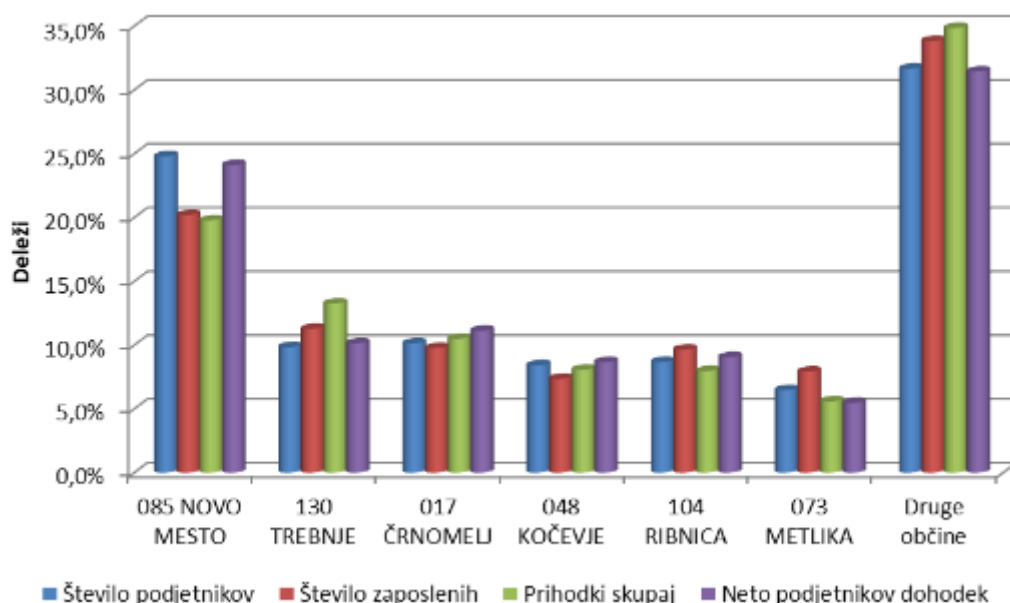
3.3.1.5 Poslovanje samostojnih podjetnikov

Konec leta 2018 je bilo v Poslovnem registru Slovenije registriranih 5.321 podjetnikov s sedežem v regiji JV Slovenija, podatke iz letnih poročil za leto 2018 pa je predložilo 3.493 podjetnikov v regiji. Vzrok za veliko razliko med številom registriranih podjetnikov in številom predloženih letnih poročil podjetnikov je predvsem v tem, da predpisi določajo, da podjetniki, ki so obdavčeni na podlagi ugotovljenega dobička z upoštevanjem normiranih odhodkov, niso dolžni predlagati letnih poročil AJPES.

Večina, 2.216, podjetnikov je izvajalo dejavnost samih, brez zaposlenih. Vsi podjetniki skupaj so v povprečju imeli, upoštevaje opravljene delovne ure, 3.082 zaposlenih.

Več kot tri četrtine prihodkov so izkazali podjetniki, katerih glavna dejavnost je trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil, gradbeništvo, promet in skladiščenje ter predelovalne dejavnosti.

Gospodarska moč podjetnikov v regiji je v primerjavi z družbami manj skoncentrirana v občini Novo mesto. Podjetniki, ki imajo sedež v občini Novo mesto, so realizirali približno petino vseh prihodkov in imeli tudi enak delež zaposlenih. Več kot 10 odstotni delež v prihodkih so imeli še podjetniki v občinah Trebnje in Črnomelj.

Graf 4: Rezultat poslovanja po občinah regije JV Slovenija (Vir: AJPES, 2019)

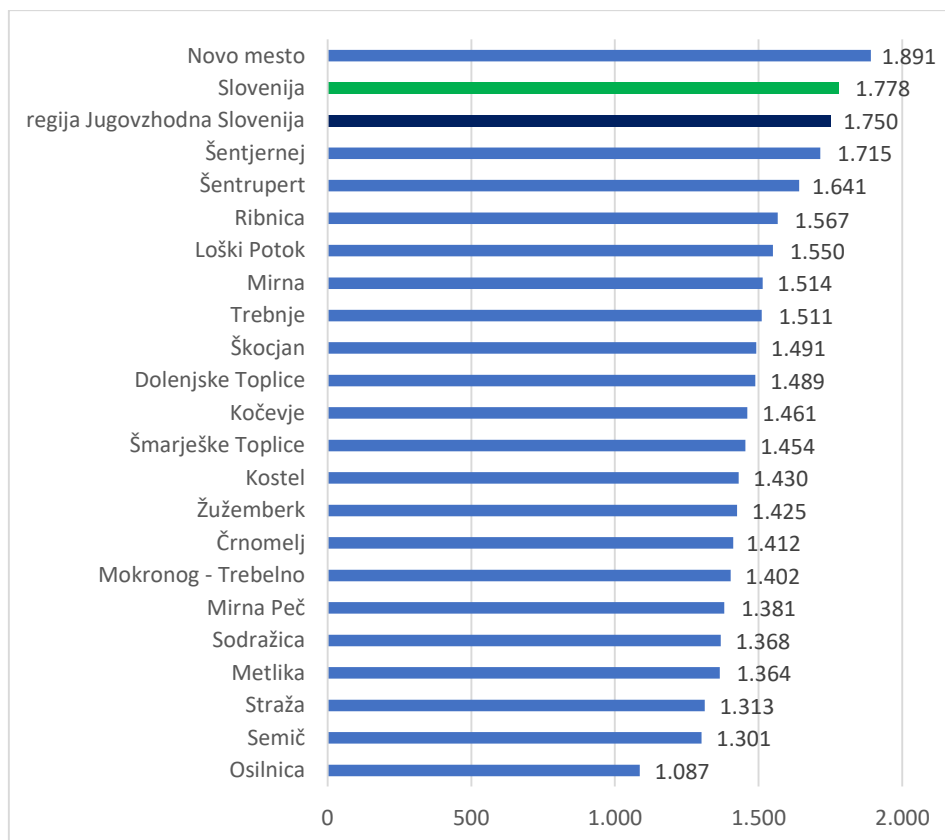
Podjetniki so v letu 2018 ustvarili 400 milijonov EUR prihodkov, 17% več kakor v letu 2017. Izkazani prihodki predstavljajo 6 % prihodkov družb. S prodajo je bilo na domačem trgu ustvarjenih 349 milijonov EUR prihodkov, na tujem trgu, pretežno na trgu EU, pa 41 milijonov EUR prihodkov.

Podjetniki so v letu 2018 izkazali 370 milijonov evrov odhodkov, 16 % več kakor v letu 2017. Večino, 99,4 %, odhodkov so pomenili poslovni odhodki, preostanek pa se nanaša na finančne in druge odhodke.

3.3.1.6 Povprečna mesečna bruto plača v regiji JV Slovenija

Povprečna mesečna bruto plača v regiji JV Slovenija je v letu 2018 znašala 1.750 EUR in je bila za 60 EUR višja kot v letu 2017. Povprečna mesečna bruto plača zaposlenih v regiji je bila nižja od povprečne mesečne bruto plače v Sloveniji, ki je znašala 1.778 EUR⁸.

⁸ Vir: SURS, 2019

Graf 5: Povprečna mesečna bruto plača v letu 2018 po občinah regije JV Slovenija (Vir: SURS, 2019)

3.3.2 Razvojno raziskovalna dejavnost

Delež bruto domačih izdatkov za razvojno-raziskovalno dejavnost (RRD) v regiji JV Slovenija v opazovanem obdobju (2013-2016) ves čas narašča in je po deležu drugi najvišji v državi (bistveno višji delež dosega le Osrednjeslovenska regija, 52,3 % v letu 2016).

	Bruto domači izdatki za RRD (% glede na Slovenijo)			
	2013	2014	2015	2016
Slovenija	100,0	100,0	100,0	100,0
Pomurska	2,3	1,5	1,4	0,8
Podravska	5,4	5,6	5,0	4,5
Koroška	0,9	0,9	1,0	0,8
Savinjska	9,5	10,1	9,0	9,6
Zasavska	1,4	1,7	1,2	1,2
Posavska	1,3	1,0	0,7	0,7
Jugovzhodna Slovenija	12,9	13,3	13,5	14,2
Osrednjeslovenska	46,1	46,3	50,4	52,3
Gorenjska	9,9	9,1	7,9	7,6
Primorsko-notranjska	1,7	1,9	0,7	0,6
Goriška	6,8	6,5	7,3	5,7
Obalno-kraška	1,9	2,1	2,1	2,0

Preglednica 15: Bruto domači izdatki za RRD, delež glede na Slovenijo (Vir: SURS, 2019)

Jugovzhodna Slovenija ima najvišji delež izdatkov za RRD v BDP med slovenskimi regijami. V letu 2016 je delež regionalnega BDP, ki se namenja za RRD, znašal 4,4 %, kar je največ med slovenskimi regijami in več od povprečja v Sloveniji, ki za RRD namenja 2,0 % BDP (v letu 2016).

	Bruto domači izdatki za RRD (% od regionalnega BDP)			
	2013	2014	2015	2016
Slovenija	2,58	2,37	2,20	2,01
Jugovzhodna Slovenija	5,05	4,74	4,46	4,35

Preglednica 16: Bruto domači izdatki za RRD, delež od regionalnega BDP, v letih 2013-2016 (Vir: SURS, 2019)

Struktura financiranja RRD pokaže, da RRD najizdatneje finančno podpirajo gospodarske družbe, kar je še posebej izrazito v regiji JV Slovenija, kjer je delež virov gospodarskih družb za RRD v letu 2016 kar 98,8 %. Po višini sredstev v strukturi financiranja RRD v JV Sloveniji je delež države, delež visokega šolstva in virov iz tujine zanemarljiv. Zaskrbljujoče je, da se je delež državnih virov za RRD v JV Sloveniji v letih od 2013 do 2016 veskozi zniževal (od 4,0 % v letu 2013 do 1,1 % v letu 2016). Prav tako se je v letu 2015 glede na predhodno leto v regiji izrazito znižal delež virov za RRD iz tujine in ostaja zanemarljiv tudi v letu 2016.

	2013		2014		2015		2016	
	Slovenija	JV Slovenija	Slovenija	JV Slovenija	Slovenija	JV Slovenija	Slovenija	JV Slovenija
Delež virov gospodarskih družb v BIRR*	64,0	90,0	68,4	91,2	69,2	96,9	69,2	98,8
Delež državnih virov v BIRR	27,0	4,0	21,8	2,9	19,9	1,5	20,2	1,1
Delež virov iz visokega šolstva v BIRR	0,0	0,0	0,5	0,6	0,3	0,2	0,4	0,1
Delež virov iz tujine v BIRR	9,0	5,0	9,3	5,2	10,6	1,4	10,2	0,1

Opomba: *BIRR – bruto domači izdatki za RRD

Preglednica 17: Viri financiranja razvojno raziskovalne dejavnosti (Vir: SURS, 2019)

Po številu raziskovalcev se regija JV Slovenija uvršča na 6. mesto, z deležem 5,6 % glede na Slovenijo v letu 2016. Po deležu raziskovalcev najbolj izstopa Osrednjeslovenska regija (60,4 % v letu 2016), sledijo pa ji Gorenjska regija (7,5 %), Podravska regija (7,1 %), Savinjska regija (6,3 %) in Goriška regija (6,1 %).

	2013		2014		2015		2016	
	SLO	JV Slovenija	SLO	JV Slovenija	SLO	JV Slovenija	SLO	JV Slovenija
Bruto domači izdatki za RRD (% glede na Slovenijo)	100,0	12,9	100,0	13,3	100,0	13,5	100,0	14,2
Bruto domači izdatki za RRD (% od regionalnega BDP)	2,58	5,05	2,37	4,74	2,20	4,46	2,01	4,35
Raziskovalci (v EPDČ) po regijah (% glede na Slovenijo)	100,0	3,8	100,0	4,5	100,0	5,1	100,0	5,6

Preglednica 18: Razvojno raziskovalna dejavnost (Vir: SURS, 2019)

3.3.3 Podporno okolje za razvoj gospodarstva in podjetništva

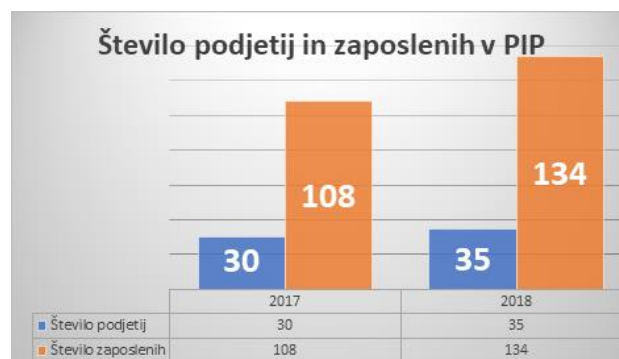
3.3.3.1 Podjetniški inkubatorji

Ključna dejavnost inkubatorjev je, da se omogoči novoustanovljenim podjetjem najem prostorov pod ugodnejšimi pogoji in nudi podpirne storitve za podjetja v sklopu drugih projektov, katere so sofinancirane iz EU sredstev. Na tak način podjetja hitreje razvijajo svoje potencialne in krepijo svoje kompetence na trgu. Glede na navedeno je izvajanje dejavnosti inkubatorja neposredno povezano z razvojem regije.

Podjetniški inkubator Podbreznik

Podjetniški inkubator Podbreznik (PIP) je v letu 2018 še povečal aktivnosti zadnjih let in to na vseh področjih svojega delovanja. PIP ima skupno površino 4.092 m². Od tega je 540 m² (13 %) površin, ki niso namenjene oz. jih ni moč oddati v najem. Od preostale površine 52 % predstavljajo površine, ki jih najemajo inkubirana podjetja, 15 % predstavljajo prostori, v katerih izvajamo delavnice, izobraževanja, coworking dejavnost, 13 % za svoje delovanje zaseda Razvojni center Novo mesto d.o.o., 4 % površine pa je še proste. V letu 2018 je bilo tako v inkubatorju v povprečju zasedenih 2.265 m² prostorov.

Število inkubiranih podjetij se je dvignilo na 35, kar pomeni rast za 14 % glede na predhodno leto. Ravno tako se je povečalo število zaposlenih za 26, tako da jih je bilo konec leta 2018 kar 134. V povprečju se dosega 95 % zasedenost coworking prostorov.

Slika 5: Število podjetij in zaposlenih v PIP (Vir: Razvojni center Novo mesto d.o.o.)

Pomembna dejavnost inkubatorjev je tudi organizacija in izvedba različnih vrst dogodkov. V zadnjih letih smo število izvedenih dogodkov povečali za več kot 2,5 krat. V letu 2018 smo tako izvedli 54 dogodkov, izmed katerih gre za dogodke različnih tematik iz sveta podjetništva; Podjetniški večeri, dogodki s fakultetami, šolami, mladimi, delavnice za razvoj idej, mentorski programi, Startup vikendi, delavnice robotike,... Prav tako nam je v zadnjih letih uspelo več kot podvojiti število obiskovalcev. V letu 2018 je tako na dogodkih inkubatorja prisostvovalo 1.250 udeležencev vseh starostnih profilov (mladi, študenti, potencialni podjetniki, podjetniki, brezposelni...).

Podjetniški inkubator Bela krajina

Podjetniški inkubator Bela krajina (PI Bela krajina) je v letu 2018 v redno članstvo sprejel 9 podjetij, tako je bilo skupno vključenih 23 podjetij (rednih in pridruženih članov) ter 26 članov coworking skupnosti (posamezniki ali podjetja).

Skupni prihodki od prodaje vseh inkubirancev in coworking članov so znašali več kot 1.850.000 EUR, kar je za 43 % več kot v letu 2017. Tudi čisti poslovni izid je bil višji za 63 %.

PI Bela Krajina je na podlagi Pogodbe o financiranju programa izvajanja aktivnosti Mreže podjetniških inkubatorjev Pokolpja - instrument 1.6. za leto 2018 s strani MGRT prejel sredstva v višini 47.196,90 EUR.

Podjetniški inkubator Kočevje

Podjetniški inkubator Kočevje (PI Kočevje) ima skupno površino 1.645,04 m². V PI Kočevje je zaposlenih 8 oseb. V inkubatorju deluje 54 inkubiranih podjetij. Število članov v coworking prostoru je 14.

Pomembna dejavnost inkubatorjev je tudi organizacija in izvedba različnih vrst dogodkov. V PI Kočevje so v letu 2018 in 2019 organizirali skupaj 68 dogodkov.

Podjetniški inkubator Kostel

Podjetniški inkubator Kostel (PIK Kostel) ima skupno površino 1.008 m². V PIK Kostel so v letu 2017 in 2018 delovala 3 inkubirana podjetja. Coworking prostorov nimajo. V PIK Kostel je bilo tako v letu 2017, kot v letu 2018 zaposlenih 6 oseb.

Pomembna dejavnost inkubatorjev je tudi organizacija in izvedba različnih vrst dogodkov. Tako so v PIK Kostel v letu 2017 in v letu 2018 organizirali 5 dogodkov.

3.3.3.2 Podjetno v svet podjetništva (PVSP)

Projekt PVSP se je izvajal v letih 2013-2015. Namen projekta PVSP je bil zagon novih podjetij, ustvarjanje novih delovnih mest in zmanjšanje brezposelnosti med visokoizobraženimi mlajšimi osebami.

V obdobju izvajanja projekta PVSP je bilo v projekt vključenih 50 udeležencev, ki so bili izbrani izmed več kot 200 prijavljenih kandidatov. Rezultati za regijo JV Slovenija so bili merjeni na dva presečna datuma: 31. 12. 2015 in 1. 7. 2016.

V letu 2013 je bilo v projekt PVSP vključenih 20 oseb (2 skupini po 10 oseb). Rezultate teh dveh skupin smo preverjali na presečen datum 31. 12. 2015. Od teh 20-ih udeležencev jih je 7 (35 %) imelo delujoč poslovni subjekt, 7 pa se jih je zaposlilo pri drugem delodajalcu (35 %). Kar 70 % jih je torej imelo uspešen izhod.

V letu 2014 je bilo v projekt PVSP vključenih 30 oseb (3 skupine po 10 oseb). Rezultate teh treh skupin smo preverjali na 1. 7. 2016. Od 30 oseb jih je imelo 14 delujoč poslovni subjekt (46 %), 9 pa se jih je zaposlilo pri drugih delodajalcih (30 %). Uspešen izhod jih je imelo kar 76 %.

Iz opravljene analize obstoječega stanja je razvidno, da obstaja potreba po dodatnih podpornih aktivnostih za spodbujanje podjetništva v regiji. S strani potencialnih udeležencev smo v zadnjih letih, ko se projekt ni izvajal v regiji JV Slovenija, prejeli tudi veliko vprašanj v zvezi z njegovim nadaljnjim izvajanjem.

3.3.3.3 SPOT točke

V prvih dveh mesecih 2018 je Razvojni center Novo mesto d.o.o. nadaljeval z izvajanjem aktivnosti vstopne točke VEM, preko katere (potencialnim) podjetjem in podjetnikom ter ostali zainteresirani javnosti ponuja storitve za spodbujanje razvoja podjetništva, tako lokalno kot regijsko.

	2015	2016	2017	1-2 2018
Osnovno svetovanje	309	543	671	69
Informiranje	51	52	52	9
E-vem postopki	94	311	276	61
Delavnice	7	8	8	2
Celostna obravnava	15	22	23	3
Prejemniki e-biltena	1.025	1.230	1.915	

Preglednica 19: Primerjava doseženih rezultatov vstopne točke VEM v prvih dveh mesecih 2018 in v letih 2015 – 2017 (Vir: Razvojni center Novo mesto d.o.o.)

V istem obdobju je Razvojni center Novo mesto d.o.o. skupaj s konzorcijskimi partnerji Razvojnim centrom Kočevje Ribnica d.o.o., RIC Bela krajina in Območno obrtno-podjetniško zbornico Novo mesto uspešno kandidiral na razpisu za izvajanje celovitih podpornih storitev za potencialne podjetnike in podjetja v okviru Slovenskih poslovnih točk (SPOT) za obdobje 2018 do 2022. Marca 2018 smo pričeli z izvajanjem projekta.

Aktivnost SPOT	načrtovan kazalnik SPOT JVS za leto 2018	dosežen kazalnik SPOT JVS za leto 2018
osnovno svetovanje	666	762
od tega mobilna svetovanja	101	101
e-vem postopki*	n.p.	n.p.
delavnice	19	19
usposabljanja	7	7
izmenjava dobrih praks	3	3
odpiranje poslovnih priložnosti	2	2
animiranje in povezovanje lokalnega okolja	19	24
srečanje s predstavniki občine	21	21
udeležba na dogodkih čezmej. povezovanja	7	8
srečanje podpornega okolja	1	1
članki	20	20
udeležba na drugih usposabljanjih	10	16

*e-vem postopki niso umeščeni med numerične kazalnike, a so še vedno pomemben del aktivnosti točke SPOT Svetovanje

Preglednica 20: Primerjava načrtovanih in doseženih kazalnikov Razvojnega centra Novo mesto d.o.o. in konzorcija SPOT Svetovanje JV Slovenija (Vir: Razvojni center Novo mesto d.o.o.)

3.3.3.4 Gospodarske in obrtne zbornice

V regiji JV Slovenija delujeta dve gospodarski zbornici in sicer Gospodarska zbornica Dolenjske in Bele krajine (GZDBK) ter Gospodarska zbornica osrednjeslovenske regije. Prva pokriva občine Dolenjske in Bele krajine (15 občin regije JV Slovenija), slednja pa preostalih 6 občin regije JV Slovenija (Kočevje, Kostel, Loški Potok, Osilnica, Ribnica in Sodražica). V regiji deluje tudi šest Območno obrtno-podjetniških zbornic Slovenije (OOZ) in sicer v Novem mestu, Trebnjem, Metliki, Črnomlju, Kočevju in v Ribnici.

Zbornica	Število članov (stanje 2019)
Gospodarska zbornica Dolenjske in Bele Krajine	216
Gospodarska zbornica osrednjeslovenske regije	Ni javnega podatka
SKUPAJ – gospodarska zbornica	216
OOZ Novo mesto	700
OOZ Metlika	186
OOZ Črnomelj	295
OOZ Trebnje	275
OOZ Kočevje	100
OOZ Ribnica	188
SKUPAJ – obrtna zbornica	1.744

Preglednica 21: Članstvo v gospodarskih in obrtnih zbornicah regije JV Slovenija (Vir: Razvojni center Novo mesto d.o.o.)

3.3.3.5 Garancijske sheme

Garancijska shema za Dolenjsko je program, ki se izvaja že 21. leto. V shemi sodeluje 18 od 21 občin regije JV Slovenija. Poleg občin sta partnerja v shemi tudi Gospodarska zbornica Slovenije in Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. Skozi vsa leta se je v shemo nateklo za kar 4.209.300 EUR sredstev.

Shema deluje kot podpora malemu gospodarstvu v regiji pri ugodnejšem pridobivanju finančnih virov za delovanje in razvoj ter ustvarjanje novih delovnih mest.

V obdobju od 2015 do 2018 so se vsako leto razpisala razpoložljiva sredstva, ki so iz preteklega leta ostala neporabljena in pripisala sredstva, ki se skozi leta sproščajo. Tako se je v vseh štirih letih povprečno razpisalo 4 milijonov sredstev in podelilo v povprečju 25 % vseh razpoložljivih sredstev. Realizacija bi bila zagotovo višja, če sredstva ne bi bila deljena po občinah, vendar je koncept Garancijske sheme za Dolenjsko tak, da ima vsaka občina svojo kvoto sredstev, ki se letno razpiše za podjetja iz njihovega okoliša.

V spodnjem grafu je prikazana realizacija podeljenih posojil glede na razpisana sredstva po posameznem letu.

Graf 6: % realizacije podeljenih posojil glede na razpisana sredstva (Vir: Razvojni center Novo mesto d.o.o.)

3.3.4 Gospodarske cone

V regiji JV Slovenija je po stanju na dan 24. 9. 2019 na razpolago nekaj več kot polovica (53,9 %) razpoložljivih površin v obstoječih gospodarskih conah. V Škocjanu in Mirni Peči sta dve coni predvideni za širitev in sta v fazi izdelave potrebnih občinskih prostorskih dokumentov.

	Skupna površina v m ²	Zasedenost zemljišča	Prosta površina v m ²
Poslovne cone občina Črnomelj	(bruto)	(ocena)	(neto)
Gospodarska cona Otovec	93.580	38 %	58.459
Poslovna cona ob Belokranjski cesti	208.654	62 %	79.873
Industrijska cona proti Vražjemu kamnu	101.498	95 %	4.933
Poslovno storitvena cona Majer	120.007	68 %	37.898
Poslovna cona Ručetna vas	31.788	78 %	7.025
Cona Stari trg ob Kolpi	20.385	100 %	0

TRIS Kanižarica	1.151.593	40 %	695.217
Cona Vinica	37.582	30 %	26.198
Cona Adlešiči	7.777	85 %	1.147
Gospodarska cona Danfoss_Belt	170.601	97 %	5.783
Poslovne cone občina Dolenjske Toplice			
Obrtna cona Sela	33.300	90 %	3.330
Sela 2	6.950	66 %	2.350
Poslovne cone občina Kočevje			
Industrijska cona LIK I, II, III	750.000	85 %	112.500
Poslovne cone občina Loški Potok			
Obrtna cona Mali log	60.000	75 %	15.000
IC TRAVNIK	30.000	67 %	9.900
IC PODPRESKA	20.400	50 %	10.200
Poslovne cone občina Metlika			
Poslovno storitvena cona "PRI PILDU"	175.000	45 %	96.250
Industrijska cona Rosalnice	260.000	30 %	182.000
GC Gradac	115.000	70 %	34.500
GC Mestni log	70.000	35 %	45.500
GC Beti	75.000	50 %	37.500
GC Metlika - Novoteks	7.000	70 %	2.100
Poslovne cone občina Mirna			
PIC Mirna	70.000	69 %	21.700
Poslovne cone občina Mirna Peč			
Industrijska cona Dolenja vas	219.388	50 %	109.694
Gospodarska cona Dolenja vas J del	250.000	8 %	230.000
Poslovne cone občina Mokronog-Trebelno			
PC Puščava	69.715	25 %	52.286
PC Smetovšče	7.564	0 %	7.564
PC Kocjan	11.340	100 %	0
Poslovne cone Mestna občina Novo mesto			
NGC-Nadomestna gospodarska cona ob Straški cesti	157.000	60 %	62.800
Poslovna cona Podbreznik	86.000	30 %	60.200
Gospodarska cona na Brezovici	300.697	15 %	252.540
PSC-Poslovno storitvena cona Mačkovec 1	125.000	58 %	52.000
Oskrbno storitvena cona Brezovica	192.000	3 %	186.403
PIC-Poslovno industrijska cona Cikava 1	437.000	90 %	43.700
Gospodarska cona Zahod	204.900	0 %	204.900
Obrtno industrijska cona Livada	156.681	95 %	7.672
PSC-Poslovno storitvena cona Mačkovec 3	50.040	0 %	50.040
PSC-Poslovno storitvena cona Mačkovec 2	36.081	0 %	36.081
PIC-Poslovno industrijska cona Cikava2	585.100	0 %	585.100
Poslovne cone občina Ribnica			
Obrtna cona Breg	84.965	77 %	19.897
Obrtna cona Ugar	77.309	95 %	3.865
Industrijska cona Fipis	38.302	54 %	17.619

Industrijska cona Prigorica	44.978	80 %	9.000
Industrijska cona Lepovče	165.789	88 %	19.895
OIC Žičnica	12.150	93 %	871
Industrijska cona Inles	106.980	96 %	4.613
Poslovne cone občina Semič			
Poslovna cona Iskra	54.608	90 %	5.461
PSC Vrtača	194.495	40 %	116.697
Poslovna cona ob Iskri	30.578	0 %	30.578
Poslovna cona Metliška cesta (Kambič)	8.326	100 %	0
Poslovne cone občina Sodražica			
Poslovna cona Fibran	88.800	36 %	56.832
Poslovna cona Donit	21.300	100 %	0
Poslovna cona Pesek	16.000	38 %	9.920
Poslovne cone občina Straža			
Gospodarska cona Zalog	42.580	50 %	21.290
Gospodarska cona Jurka vas	18.106	60 %	7.242
Gospodarska cona Novoles	189.531	70 %	56.859
Gospodarska cona Gorjanci	18.700	80 %	3.740
Poslovne cone občina Šentjernej			
PC Mokro polje II	188.287	0 %	188.287
PC Mokro polje I	31.000	0 %	31.000
Proizvodna in komunalna servisna cone Šentjernej - sever	19.000	95 %	950
Industrijsko storitvena cona Sejmišče	47.500	50 %	23.750
Proizvodno-servisna cona Sejmišče Šentjernej + HYB	32.800	100 %	0
Proizvodna cona Šentjernej – jug (Beta)	81.800	100 %	0
Proizvodno servisna cona Šentjernej (PSC Šentjernej - sever)	88.000	76 %	21.120
Proizvodna servisna cona Šentjernej (PSC Šentjernej - del Podgorje)	32.400	100 %	0
Poslovne cone občina Šentrupert			
Obrtno-podjetniška cona Šentrupert	19.650	66 %	6.681
Poslovna cona Prelesje	143.676	0 %	143.676
Cona Puščava	108.480	0 %	108.480
Poslovne cone občina Škocjan			
Poslovna cona Škocjan v Dobruški vasi	90.000	97 %	2.700
Poslovne cone občina Šmarješke Toplice			
TURISTIČNO STORITVENGA GOSPODARSKA CONA	102.000	0 %	102.000
Poslovne cone občina Trebnje			
Obrtna cona Trebnje	269.500	60 %	107.800
Poslovna cona Bič	200.000	10 %	180.000
Gospodarska cona Grm	130.500	0 %	130.500
Industrijska cona Trebnje	420.000	30 %	294.000
Poslovne cone občina Žužemberk			
Poslovna cona Hinje	83.500	20 %	66.800
Poslovna cona sejmišče v Žužemberku	118.400	50 %	59.200

Poslovna cona Jama pri Dvoru	147.400	3 %	142.978
SKUPAJ [m2]	10.072.011		5.424.645

Preglednica 22: Obseg in zasedenost gospodarskih, poslovnih in obrtnih con v regiji JV Slovenija na dan 24. 9. 2019 (Vir: Razvojni center Novo mesto d.o.o.)

3.3.5 Kmetijstvo

V Sloveniji sta bili v letu 2016 skupaj 69.902 kmetijski gospodarstvi, kar je 3,4 % manj kot leta 2013. Na povprečnem kmetijskem gospodarstvu so obdelovali 6,9 ha kmetijskih zemljišč in redili povprečno 6,0 glave velike živine (GVŽ). V povprečju je delovna sila na kmetijskem gospodarstvu prispevala 1,14 polnovredne delovne moči (PDM/kmetijsko gospodarstvo).

V regiji JV Slovenija je slika podobna. V letu 2016 smo imeli v regiji 8.141 kmetijskih gospodarstev, kar je za 3,5 % manj kot v letu 2013. Kmetijska gospodarstva so v letu 2016 v regiji obdelovala skupaj 49.039 ha kmetijskih zemljišč, kar pomeni, da so na povprečno velikem kmetijskem gospodarstvu obdelovali 6 ha kmetijskih zemljišč (0,1 ha manj kot v letu 2013). Na kmetijskem gospodarstvu v regiji so v povprečju v letu 2016 redili 5,1 glav velike živine (0,5 več kot v letu 2013). V povprečju je delovna sila na kmetijskem gospodarstvu prispevala 1,06 polnovredne delovne moči.

Leto		Število kmetijskih gospodarstev	Kmetijska zemljišča v uporabi (KZU), ha	Polnovredne delovne moči (PDM)	Število glav velike živine (GVŽ)
2010	Slovenija	74.646	474.432	77.012	421.553
	JV Slovenija	8.079	49.400	7.528	39.589
2013	Slovenija	72.377	477.023	82.746	399.349
	JV Slovenija	8.436	50.678	9.294	38.613
2016	Slovenija	69.902	479.589	79.967	418.684
	JV Slovenija	8.141	49.039	8.595	41.211

Preglednica 23: Kmetijska gospodarstva, kmetijska zemljišča v uporabi, polnovredne delovne moči in število glav velike živine v Sloveniji in regiji JV Slovenija v letih 2010, 2013, 2016 (Vir: SURS, 2019)

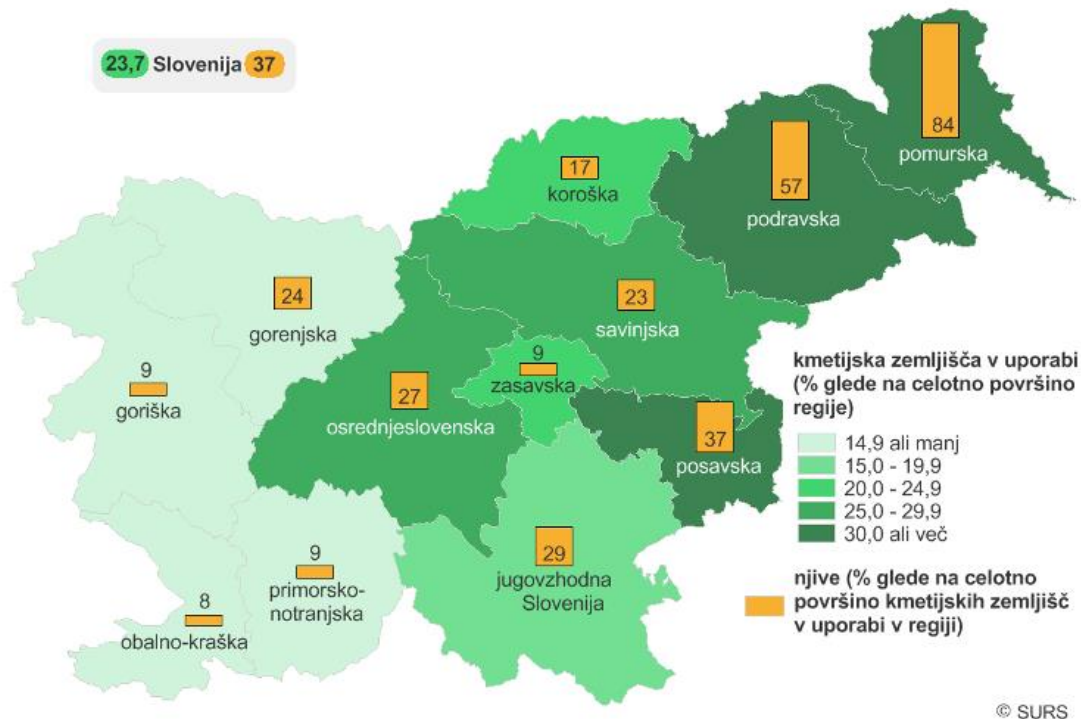
V regiji JV Slovenija prevladujejo male kmetije, ki obdelujejo manj kot 5 ha kmetijskih zemljišč (63 % vseh kmetijskih gospodarstev v letu 2016). Malim kmetijam so po deležu v letu 2016 sledila kmetijska gospodarstva, na katerih obdelujejo od 5 do 10 ha kmetijskih zemljišč, in sicer je bilo takih kmetijskih gospodarstev ena četrtnina (25 %), sledila pa so kmetijska gospodarstva z obdelovalnimi kmetijskimi zemljišči med 10 in 20 ha (9 %). V primerjavi z letom 2013 se je število takih kmetijskih gospodarstev v letu 2016 znižalo za 23,6 %. V obdobju od leta 2010 do 2016 konstantno narašča število kmetijskih gospodarstev, ki obdelujejo med 20 in 30 ha kmetijskih zemljišč. Takih kmetijskih gospodarstev je v letu 2016 že 200. Najvišji odstotek rasti v številu kmetijskih gospodarstev v letu 2016 glede na leto 2013 beležimo pri kmetijskih gospodarstvih, ki obdelujejo med 30 in do 50 ha kmetijskih zemljišč. Število takih kmetij je v letu 2016 glede na leto 2013 večje za 41,5 %. Delež kmetijskih gospodarstev, na katerih so v letu 2016 obdelovali najmanj 20 ha kmetijskih zemljišč, znaša 4 % in je enak, kot je bil v letu 2013.

Velikostni razred KZU	Število KMG v letu 2010	Število KMG v letu 2013	Število KMG v letu 2016
0 do po 5 ha	5.076	5.343	5.121
5 do pod 10 ha	2.029	2.011	2.058
10 do pod 20 ha	668	759	580
20 do pod 30 ha	144	175	200
30 do pod 50 ha	86	82	116
50 ha ali več	66	63	61

Preglednica 24: Kmetijska gospodarstva po velikostnih razredih v regiji JV Slovenija v letih 2010, 2013, 2016 (Vir: SURS, 2019)

Kmetijska gospodarstva v regiji so imela leta 2016 skupaj 101.154 ha zemljišč (v letu 2013 skupaj 97.201 ha), od tega je bilo kmetijskih zemljišč 52.502 ha (v letu 2013 skupaj 54.703 ha), gozda 46.851 ha (v letu 2013 skupaj 40.402 ha) in nerodovitnega 1.801 ha zemljišč (v letu 2013 skupaj 2.096 ha)⁹.

V strukturi kmetijskih zemljišč v uporabi so v regiji JV Slovenija v letu 2016 prevladovali trajni travniki in pašniki (62,6 %), sledile so njive (26,9 %) in trajni nasadi (3,9 %)¹⁰.

Slika 6: Delež kmetijskih zemljišč v uporabi glede na celotno površino regije ter delež njiv glede na celotno površino kmetijskih zemljišč v uporabi, statistične regije, Slovenija, 2016 (Vir: SURS, 2019)

3.3.5.1 Dopolnilne dejavnosti na kmetijah

Poleg osnovne dejavnosti lahko na kmetijah opravljajo več vrst dopolnilnih dejavnosti. Dopolnilne dejavnosti na kmetiji omogočajo boljšo rabo proizvodnih zmogljivosti in delovnih moči kmetije ter pridobivanje dodatnega dohodka. Kmetijska gospodarstva imajo pogosto registriranih več dopolnilnih dejavnosti. Število registriranih vseh dopolnilnih dejavnosti v regiji JV Slovenija strmo narašča, in sicer se je število registriranih dopolnilnih dejavnosti v regiji konec oktobra 2019 glede na konec leta 2016 zvišalo kar za 63 %. Največ dopolnilnih dejavnosti je registriranih na kmetijskih gospodarstvih v občini Črnomelj (352), najmanj pa v občini Mirna (8), kjer se je število dopolnilnih dejavnosti od konec leta 2016 do konec oktobra 2019 celo znižalo, medtem ko v občini Osilnica ni registrirane nobene dopolnilne dejavnosti na kmetijskih gospodarstvih.

Občine	Št. registriranih dopolnilnih dejavnosti	
	Na dan 31.12.2016	Na dan 31.10.2019
Črnomelj	116	352
Dolenjske Toplice	33	55
Kočevje	60	88
Kostel	26	31
Loški Potok	8	16
Metlika	72	119
Mirna	13	8

⁹ Vir: SURS

¹⁰ Vir: SURS

Mirna Peč	48	68
Mokronog-Trebelno	47	49
Novo mesto	118	126
Osilnica	0	0
Ribnica	102	116
Semič	28	112
Sodražica	21	27
Straža	34	41
Šentjernej	63	112
Šentrupert	17	31
Škocjan	25	39
Šmarješke Toplice	23	33
Trebnje	114	157
Žužemberk	28	45
Skupaj:	996	1.625

Preglednica 25: Število registriranih dopolnilnih dejavnosti po občinah regije JV Slovenija, na dan 31. 12. 2016 in na dan 31. 10. 2019 (Vir: Register kmetijskih gospodarstev)

3.3.5.2 Ekološko kmetovanje

Na ravni Slovenije število kmetijskih gospodarstev zajetih v sistem kontrole ekološkega kmetovanja narašča (v letu 2018 je bilo v sistem kontrole ekološkega kmetovanja glede na leto 2017 zajetih 3 % več kmetijskih gospodarstev). Površina ekoloških kmetijskih zemljišč v uporabi je bila v Sloveniji v letu 2018 glede na leto 2017 večja za 1.320 hektarjev (ali za 7 %) ¹¹.

Tudi v regiji JV Slovenija število kmetijskih gospodarstev zajetih v sistem kontrole ekološkega kmetovanja narašča. Število kmetij zajetih v sistem kontrole ekološkega kmetovanja je bilo v regiji konec leta 2018 višje za 49 % glede na stanje konec leta 2010. Prav tako je gledano na nivoju regije skupna površina ekoloških kmetijskih zemljišč v uporabi večja, in sicer se je skupna površina ekoloških kmetijskih zemljišč v uporabi konec leta 2018 povečala za 932,82 ha ali za 21 % glede na stanje konec leta 2013.

	Na dan 31.12.2010		Na dan 31.12.2013		Na dan 31.12.2016		Na dan 31.12.2018	
	Št. KMG vključenih v EK	ha ekoloških kmetijskih zemljišč v uporabi ¹²	Št. KMG vključenih v EK	ha ekoloških kmetijskih zemljišč v uporabi	Št. KMG vključenih v EK	ha ekoloških kmetijskih zemljišč v uporabi	Št. KMG vključenih v EK	ha ekoloških kmetijskih zemljišč v uporabi
Črnomelj	25	/	32	402,72	41	580,41	42	662,62
Dolenjske Toplice	1	/	2	12,82	3	45,83	4	45,30
Kočevje	35	/	36	2.110,88	33	1.976,42	31	2.077,99
Kostel	5	/	7	130,34	7	133,18	8	134,63
Loški Potok	8	/	9	110,17	20	297,35	22	342,68
Metlika	13	/	13	317,91	12	306,73	15	323,71
Mirna	1	/	2	31,19	3	31,43	4	35,91
Mirna Peč	2	/	2	29,68	2	34,07	2	35,83
Mokronog-Trebelno	2	/	3	12,07	3	23,83	3	27,50
Novo mesto	4	/	6	79,5	8	99,12	11	129,07
Osilnica	0	/	1	13,62	1	14,16	1	14,00
Ribnica	19	/	24	300,58	21	292,8	26	341,59
Semič	25	/	28	419,2	33	482,85	33	538,74
Sodražica	3	/	4	32,47	4	44,32	5	67,76
Straža	0	/	0	0	0	0	1	0,42

¹¹ Statistični urad Republike Slovenije.

¹² Pred letom 2013 v Registru kmetijskih gospodarstev ni podatkov, kateri GERK-i so bili ekološki, zato ni na voljo podatkov o površinah ekoloških kmetijskih zemljišč v uporabi pred letom 2013.

Šentjernej	2	/	2	22,85	4	61,79	4	57,78
Šentrupert	3	/	6	32,37	4	29,48	4	29,52
Škocjan	2	/	2	14,64	1	23,66	2	30,93
Šmarješke Toplice	5	/	5	25,71	8	39,83	10	47,33
Trebnje	11	/	14	133,79	16	179,15	19	191,57
Žužemberk	10	/	13	203,32	16	219,61	15	233,77
SKUPAJ	176	/	211	4.435,83	240	4.916,02	262	5.368,65

Preglednica 26: Število kmetijskih gospodarstev zajetih v sistem kontrole ekološkega kmetovanja in ha ekoloških kmetijskih zemljišč v uporabi v občinah JV Slovenije, na dan 31.12.2010, na dan 31.12.2013, na dan 31.12.2016 in na dan 31.12.2018 (Vir: Register kmetijskih gospodarstev)

3.3.5.3 Ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev

Ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev se izraža kot standardni prihodek; ta je v skladu z enotno metodologijo definiran kot vrednostno izražena bruto proizvodnja posameznega pridelka, vrednotena po cenah na pragu kmetije. Skupni standardni prihodek kmetijskih gospodarstev v Sloveniji je v letu 2016 znašal več kot 1.158 milijonov EUR, to je povprečno 16.577 EUR na kmetijsko gospodarstvo ali 14.491 EUR na eno PDM (polnovredno delovno moč).

Na nivoju regije JV Slovenija je standardni prihodek kmetijskih gospodarstev v letu 2016 znašal 97.328 EUR (v letu 2013 v skupni višini 87.856 EUR) oziroma povprečno 11.955 EUR na kmetijsko gospodarstvo (v letu 2013 povprečno 10.414 EUR) ali 11.324 EUR na enoto PDM (v letu 2013 v višini 9.453 EUR na enoto PDM). Ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev, izražena kot standardni prihodek kmetijskih gospodarstev, v Sloveniji in regiji JV Slovenija v proučevanem obdobju raste.

Leto		Ekonomska velikost [v 1.000 EUR]
2010	Slovenija	913.194
	JV Slovenija	76.847
2013	Slovenija	1.009.230
	JV Slovenija	87.856
2016	Slovenija	1.158.773
	JV Slovenija	97.328

Preglednica 27: Ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev v Sloveniji in regiji JV Slovenija, v letih 2010, 2013, 2016 (Vir: SURS, 2019)

3.3.6 Gozdarstvo

Občine regije JV Slovenija so umeščene v tri gozdnogospodarska območja (GGO) in sicer GGO Kočevje, GGO Novo mesto in GGO Brežice. Veljavni Gozdnogospodarski načrti za posamezna GGO, izdelani v letu 2018, še ne vsebujejo podatkov, ki bi vključevali podnebne spremembe in vremenske ujme zadnjih let (žled 2014, vetrolom 2017,...) in posledice napadov drevesnih škodljivcev, kar bo potrebno upoštevati pri načrtovanju ukrepov na področju gozdnega prostora.

V dokumentu Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Kočevje (2011-2020) števil.: 06/11 so zajeti podatki za občine v območju regije JV Slovenija: Črnomelj-del, Kočevje, Loški Potok, Osilnica, Ribnica, Kostel in Sodražica.

V dokumentu Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Novo mesto (2011-2020) števil.: 07/11 so zajeti podatki za občine v območju regije JV Slovenija: Črnomelj-del, Metlika, Novo mesto, Semič, Šentjernej-del, Škocjan-del, Trebnje-del (vključno z občino Mirna), Dolenjske Toplice, Mirna Peč, Žužemberk, Straža in Šmarješke Toplice.

V dokumentu Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Brežice (2011-2020) števil.: 08/11 so zajeti podatki za občine v območju regije JV Slovenije: Šentjernej-del, Škocjan-del, Trebnje – del (vključno z občino Mirna), Mokronog -Trebelno in Šentrupert.

Površine gozdov v letu 2018 po gozdnogospodarskih območjih (GGO) ob upoštevanju v letu 2018 izdelanih gozdnogospodarskih načrtov GGE ter njihova lastniška struktura po gozdnogospodarskih načrtih (v ha).

GGO	Zasebni gozd	Državni gozd	Gozd lokalnih skupnosti	Skupaj gozdovi	DGZ*
	ha	ha	ha	ha	ha
Tolmin	98.573	34.303	15.919	148.795	3.816
Bled	52.131	11.593	505	64.229	5.473
Kranj	63.454	6.580	1.010	71.044	1.293
Ljubljana	127.617	16.399	689	144.705	1.574
Postojna	48.147	30.695	530	79.372	221
Kočevje	40.762	47.148	4.981	92.891	294
Novo mesto	74.191	22.436	1.567	98.194	332
Brežice	60.076	9.196	321	69.593	451
Celje	62.681	11.745	613	75.039	295
Nazarje	46.410	1.547	114	48.071	1.191
Slovenj Gradec	44.260	16.463	0	60.723	392
Maribor	76.232	19.951	128	96.311	314
Murska Sobota	31.592	7.943	282	39.817	86
Sežana	74.912	8.476	5.074	88.462	775
SKUPAJ	901.038	244.473	31.733	1.177.244	16.506
	ha				
	76	21	3	100	
	%				

Preglednica 28: Površina gozdov v Sloveniji ter njihova lastniška struktura¹³

Gozdnatost Slovenije je 58,3 %.

Regija JV Slovenija	Površina	Delež
Površina gozdov v JV Sloveniji	169.107,4 ha	100 %
Površina gozdov v zasebni lasti	95.284,44 ha	56,3%
Površina gozdov v državni lasti	69.125,6 ha	40,9 %
Površina gozdov v lasti lokalnih skupnosti	4.697,34 ha	2,8 %

Preglednica 29: Gozdni prostor v regiji JV Slovenija¹⁴

Lesna zaloga v območju regije JV Slovenije znaša skupaj 50.324.143,47 m³, od tega 20.099.386,49 m³ iglavcev oz. 40 % in 33.604.749,25 m³ listavcev oz. 60 %. Možen letni posek v območju regije JV Slovenije znaša skupaj 1.181.861,41m³, od tega 452.793,14 m³ iglavcev oz. 38 % in 729.068,27 m³ listavcev oz. 62 %.

¹³ Vir: Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Kočevje (2011-2020) števil.: 06/11, Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Brežice (2011-2020) števil.: 08/11 in Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Novo mesto (2011-2020) števil.: 07/11

¹⁴ Vir: Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Kočevje (2011-2020) števil.: 06/11, Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Brežice (2011-2020) števil.: 08/11 in Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Novo mesto (2011-2020) števil.: 07/11

3.3.7 Turizem

Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2017 – 2021, Slovenijo kot turistično destinacijo produktno deli na štiri makro regije (destinacije). Na območju regije Jugovzhodna Slovenija se stikata termalno-panonska in osrednjeslovenska makro destinacija. Tukaj se prepletajo urbani mestni utrip, neokrnjena narava, vodna bogastva Krke in Kolpe, razgibane vinske gorice, kulturna dediščina z arheologijo, termalni vrelci ter vrhunska kulinarika. Na regijskem nivoju aktivnosti vodilne destinacije Dolenjska (Novo mesto, Šmarješke Toplice in Dolenjske Toplice) koordinira Razvojni center Novo mesto d.o.o., vodilno destinacijo Bela krajina koordinira Razvojni informacijski center Bela krajina, destinacijo Kočevsko pa Javni zavod za turizem in kulturo Kočevje.

3.3.7.1 Kazalniki turizma v regiji Jugovzhodna Slovenija

Regija JV Slovenija zadnja leta beleži porast števila prihodov in nočitev turistov. V Sloveniji je bilo leta 2017 evidentiranih 4.948.080 prihodov turistov oz. 28 % več kot v letu 2014, v regiji JV Slovenija pa 152.518 prihodov turistov oz. 31 % več kot v letu 2014. Ustvarjeni prihodi v regiji pomenijo 3 % vseh prihodov turistov v Sloveniji. Tujih turistov je bilo v letu 2017 v regiji JV Slovenija 82.083 (54 %), med njimi največ iz Italije 17 %, Nemčije 12 %, Koreje 7 % in Avstrije 6 %. V istem letu je bilo realiziranih 469.060 prenočitev oz. 3,7 % vseh nočitev v Sloveniji. Največ prenočitev med tujimi gosti so ustvarili Italijani 19 %, Nemci 9 %, Izraelci 7 % in Francozi 6 %.

Jugovzhodna Slovenija	2014		2015		2016		2017	
	Prihodi	Nočitve	Prihodi	Nočitve	Prihodi	Nočitve	Prihodi	Nočitve
Skupaj	104.533	355.139	117.391	379.545	125.081	400.742	152.518	469.060
Tuji turisti	49.345	135.854	54.362	141.638	60.835	150.982	82.083	199.402
% tujih	47%	38%	46%	37%	49%	38%	54%	43%

Preglednica 30: Prihodi in prenočitve turistov v regiji Jugovzhodna Slovenija, 2014 – 2017 (Vir: SURS, 2019)

V regiji JV Slovenija je bilo v 2017 po podatkih SURS na voljo 7.036 ležišč, kar je dobrih 49 ležišč na 1.000 prebivalcev in je manj od slovenskega povprečja (65 ležišč na 1.000 prebivalcev). V zadnjih štirih letih se je število prenočitvenih zmogljivosti v regiji JV Slovenija povečalo. Največ prenočitvenih zmogljivosti v letu 2017 je v občini Črnomelj, sledijo ji Mestna občina Novo mesto, Dolenjske Toplice, Kočevje, ki beležijo več kot 1.000 prenočitvenih zmogljivosti skupaj (sobe in ležišča), najmanj pa imajo občine Sodražica, Mirna Peč, Straža, Mirna in Šentrupert, z manj kot 30 prenočitvenimi zmogljivostmi (sobe in ležišča).

	2013		2014		2015		2016		2017	
	Št. sob	Ležišča	Št. sob	Ležišča	Št. sob	Ležišča	Št. sob	Ležišča	Št. sob	Ležišča
Slovenija	42.998	122.177	43.218	123.235	44.123	126.809	45.166	130.355	46.271	134.808
Jugovzhodna Slovenija	1.845	5.303	1.836	5.239	1.924	5.499	2.106	6.252	2.289	7.036
Dolenjske Toplice	378	1.041	365	995	342	898	356	942	356	916
Šmarješke Toplice	245	449	244	444	249	453	244	435	245	448
Novo mesto	329	847	326	845	330	859	322	859	386	982
Črnomelj	258	886	248	862	272	869	433	1.512	487	1.841
Kočevje	183	577	188	583	188	584	191	608	227	784
Kostel	35	126	35	126	35	126	40	146	41	153
Loški Potok	-	-	-	-	2	6	26	84	26	70
Metlika	146	412	145	407	195	607	148	459	186	678
Mirna	8	16	8	16	8	16	8	16	8	16

Mirna Peč	-	-	-	-	3	15	3	15	3	15
Mokronog - Trebelno	13	38	10	42	10	42	9	36	10	26
Osilnica	33	123	40	78	50	136	76	279	76	279
Ribnica	37	88	37	90	43	104	43	104	38	103
Semič	41	192	45	212	48	225	48	236	39	188
Sodražica	7	79	7	79	7	79	-	-	1	8
Straža	15	38	10	33	10	33	5	16	5	16
Šentjernej	28	112	29	117	29	120	30	117	31	125
Šentrupert	-	-	3	9	11	31	8	22	8	22
Škocjan	20	63	20	61	20	61	20	61	18	59
Trebnje	52	157	52	157	51	151	79	234	78	234
Žužemberk	17	59	24	83	21	84	17	71	20	73

Preglednica 31: Prenočitvene zmogljivosti po občinah regije JV Slovenija, 2013 – 2017 (Vir: SURS, 2019)

V letu 2017 je bila v regiji JV Slovenija zabeležena 18,3 % zasedenost kapacitet prenočitvenih zmogljivosti, kar je v primerjavi z letom 2013 nižje za 1,0 %. Povprečna doba bivanja turista v regiji je leta 2017 trajala 3,1 dni oziroma za 29 % več, kot leta 2013.

3.3.8 Izvajanje pristopa LEADER/CLLD

CLLD (*ang. Community Led Local Development* – Lokalni razvoj, ki ga vodi Skupnost) je nadgradnja do sedaj poznanega pristopa LEADER, ki se je na ravni EU izkazal kot uspešna metoda razvojnega načrtovanja in izvajanja projektov.

Pristop »od spodaj navzgor« omogoča lokalnemu prebivalstvu, da z oblikovanjem lokalnih partnerstev tako imenovanih lokalnih akcijskih skupin (LAS), aktivno odloča o prioritetah in razvojnih ciljih lokalnega območja, vključno z viri financiranja za doseganje ciljev lokalnega območja.

Na območju razvojne regije JV Slovenije so v programskem obdobju 2014–2020 organizirane tri (3) lokalne akcijske skupine: LAS Dolenjska in Bela krajina (LAS DBK); LAS Suhe krajine, Temenice in Krke (LAS STIK) in LAS Po poteh dediščine od Turjaka do Kolpe (LAS PPD).

Naloga lokalnih akcijskih skupin je učinkovito izvajanje Strategije lokalnega razvoja (SLR) za programsko obdobje 2014–2020 s pomočjo mehanizma CLLD. Vsaka LAS ima svojo Strategijo, katere cilji so prilagojeni potrebam območja, tematska področja pa so enaka: ustvarjanje delovnih mest, razvoj osnovnih storitev, varstvo okolja in ohranjanje narave ter večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin. V okviru Strategij je določena tudi višina evropskih sredstev, ki jih dobi v upravljanje lokalni nivo. LAS preko ukrepov v Strategiji, glede na potrebe območja, sama določi, za katere namene oz. projekte bodo ta sredstva namenjena. To je pravica v skladu s pristopom »od spodaj navzgor« in hkrati velika odgovornost, saj mora biti poraba sredstev skladna z vsemi evropskimi in nacionalnimi predpisi, pravili in zakoni.

LAS predstavlja organizirano partnerstvo na opredeljenem podeželskem območju in je sestavljena iz predstavnikov/članov različnih socialno-ekonomskih sektorjev (javni, ekonomski, zasebni sektor), ki aktivno prispevajo k razvoju podeželja na inovativen način.

LASi torej delujejo v okviru javno-zasebnega lokalnega partnerstva in niso registrirani kot pravne osebe, zato ima vsak LAS določenega Vodilnega partnerja (t.j. zastopnika oz. upravljavca), ki izvaja vse potrebne strokovne ter tehnično-administrativne aktivnosti v tesnem sodelovanju z organi LAS

(upravnim odborom, nadzornim odborom, skupščino članov in predsednikom). Vodilni partner skrbi za nemoteno delovanje LAS v skladu z nacionalnimi in EU pravili na tem področju.

	1	2	3
	LAS Dolenjska in Bela krajina	LAS Po poteh dediščine od Turjaka do Kolpe	LAS Suhe krajine, Temenice in Krke
Območje občin	Črnomelj, Metlika, Mirna, Mirna Peč, Mestna občina Novo mesto, Mokronog-Trebelno, Semič, Straža, Šentjernej, Šentrupert, Škocjan in Šmarješke Toplice (12)	Dobropolje, Kočevje, Kostel, Loški Potok, Osilnica, Ribnica, Sodražica, Velike Lašče (8)	Dolenjske Toplice, Ivančna Gorica, Trebnje, Žužemberk (4)
Finančni okvir	3.579.883,96 EUR	2.828.495,00 EUR	1.815.600,00 EUR
Sredstva skladov	Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) in Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR)	Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) in Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR)	Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) in Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR)
Vodilni partner LAS DBK	Razvojni center Novo mesto d.o.o.	RC Kočevje Ribnica d.o.o.	Center za izobraževanje in kulturo Trebnje (CIK Trebnje)
Velikost območja LAS	1.251,90 km ²	1.191,60 km ²	664,80 km ²
Število prebivalcev LAS	91.689	38.612	36.096
Število članov LAS	68	87	102

Preglednica 32: Primerljiva treh LAS v regiji JV Slovenija (Vir: Razvojni center Novo mesto d.o.o.)

3.4 Socialna varnost, zdravje in zdravstveno varstvo

3.4.1 Socialna varnost

Socialno varnost zagotavljamo s številnimi ukrepi na različnih področjih, ki vključujejo zdravstvene, delovnopravne, stanovanjske, izobraževalne in druge vidike. Pomemben del zagotavljanja socialne varnosti je področje socialnega varstva, ki skupinam in posameznikom brez zadostnih sredstev za preživljanje omogoča vrsto storitev in denarnih prejemkov. Socialno varstvo izvajajo javne (državne ali občinske) in nevladne organizacije.

Na področju socialnega varstva v regiji delujejo:

- Centri za socialno delo (CSD) v Črnomlju, Metliki, Kočevju, Novem mestu, Ribnici in Trebnjem,
- Domovi za starejše občane (DSO) v Črnomlju, Kočevju, Loškem Potoku (enota DSO Grosuplje), Metliki, Novem mestu, Ribnici, Trebnjem, Šmarjeti (enota DSO Trebnje) in Penzion Sreča d.o.o. v Šmarjeških Toplicah,
- Varstveni delovni centri v Črnomlju z enotama v Črnomlju in Vinici, Želva Podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov, d.o.o. Ljubljana –enota v Kočevju, VDC Novo mesto, ki deluje v Novem mestu na dveh lokacijah in v Trebnjem, v Ribnici deluje enota Centra za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič, Draga pri Igu; Sonček – zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije so. P., enota v Novem mestu,
- Posebni socialno varstveni zavod Prizma Ponikve, enota Sodražica,
- Društvo za življenje brez nasilja.

V regiji se od leta 2013 znižujejo stopnje tveganja socialne izključenosti, tveganja revščine in resne materialne ogroženosti in so v zadnjih treh letih precej pod slovenskim povprečjem. Tveganju socialne izključenosti je izpostavljenih 14.000 oseb iz regije, kar je bistveno manj kot leta 2013, ko jih je bilo takih kar 31.000. To je posledica znižanja vseh treh kazalnikov socialne izključenosti: stopnja tveganja revščine se je znižala za 5,1 odstotne točke, stopnja resne materialne prikrajšanosti za 5,6 odstotnih

točk in stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti za 5,6 odstotne točke. Obseg pomoči na domu je še daleč od nacionalnega cilja, ki znaša 3,5 % populacije, starejše od 65 let.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stopnja tveganja socialne izključenosti (% oseb)						
JV Slovenija	21,4	21,4	19,2	17,1	16,1	12,4
Slovenija	20,4	20,4	19,2	18,4	17,1	16,2
Stopnja tveganja revščine (% oseb)						
JV Slovenija	16,2	17,4	15,7	13,9	12,4	11,1
Slovenija	14,5	14,5	14,3	13,9	13,3	13,3
Stopnja resne materialne prikrajšanosti (% oseb)						
JV Slovenija	7,3	6,3	5,3	4,0	3,5	1,7
Slovenija	6,7	6,6	5,8	5,4	4,6	3,7
Stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti (% oseb)						
JV Slovenija	9,9	10,0	7,9	7,9	7,1	4,3
Slovenija	8,0	8,7	7,4	7,4	6,2	5,4

Preglednica 33: Kazalniki socialne izključenosti (Vir: SURS, 2019)

Socialni transferji pomembno zvišujejo povprečni razpoložljivi dohodek na člana gospodinjstva v regiji in zmanjšujejo stopnjo tveganja revščine. Z upoštevanjem socialnih transferjev je povprečno razpoložljivi dohodek na člana gospodinjstva nad slovenskim povprečjem, brez upoštevanja socialnih transferjev pa pod slovenskim povprečjem.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Povprečni dohodek na člana gospodinjstva po socialnih transferjih						
JV Slovenija	7.793	8.091	8.601	8.606	8.880	9.417
Slovenija	8.413	8.519	8.746	8.732	8.990	9.333
Povprečni dohodek na člana gospodinjstva pred socialnimi transferji						
JV Slovenija	6.638	7.061	7.619	7.646	7.905	8.380
Slovenija	7.493	7.616	7.857	7.840	8.066	8.409
Stopnja tveganja revščine (% oseb) pred socialnimi transferji						
JV Slovenija	28,9	28,3	25,6	25,5	24,0	23,6
Slovenija	25,3	25,1	24,8	24,3	24,0	23,4

Preglednica 34: Razpoložljivi dohodek na člana gospodinjstva (Vir: SURS, 2019)

Po podatkih Skupnosti socialnih zavodov Slovenije devet domov za starejše v regiji JV Slovenija omogoča namestitvev 1.355 oseb. To pomeni, da po podatkih za leto 2019 namestitvena mesta zadostujejo za 5,12 % vseh oseb starih 65 let in več iz regije. Na podlagi Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013-2020 je cilj, da se zagotovi namestitvev za 4,8 % odstotka ciljne populacije (osebe 65 let in več). Indeks namestitvenih potreb za JV regijo je 106.

Število domov za starejše v regiji	9
Število prebivalcev starih 65 let in več	26.547
Delež prebivalcev starih 65 let in več	18,4%
Št. mest v domovih	1.355
Ciljna vključenost (4,8% starostne skupine)	1.270
Razlika v št. mest (mesta - ciljna vključenost)	85
Indeks pokritosti potreb	106,7%

Preglednica 35: Namestitvena mesta v domovih za starejše v regiji JV Slovenija (Vir: Skupnost socialnih zavodov Slovenije, podatki na 1.1. 2019)

Na podlagi Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013-2020 je cilj, da se 3,5 % odstotka ciljne populacije stare 65 let ali več dnevno vključi v obravnavo v različne (tudi nove) oblike pomoči na domu (PND), vključno z oskrbo v oskrbovanih stanovanjih. Odstotek ciljne populacije vključene v PND na ravni regije je bil po podatkih Inštituta RS za socialno varstvo v letu 2017 z 1,9 % nekoliko višji od povprečja Slovenije (1,7 %). Občina Semič ciljno vrednost presega (3,8 %), ostale občine so pod ciljno vrednostjo. V občini Kostel pomoči na domu ni.

V regiji izvajamo kar nekaj programov, ki so povezani s socialnim vključevanjem Romov. S strani pristojnega ministrstva sta bila sofinancirana dva dnevna centra (Novo mesto in Trebnje), vzpostavljen večnamenski romski center, izvedenih več drugih informacijsko svetovalnih programov namenjenih tako otrokom, mladostnikom, odraslim osebam in družinam ter programi za enakost med spoloma. Ministrstvo za zdravje je nadaljevalo svoje aktivnosti za izboljšanje zdravja in zdravstvenega varstva Romov. Vsi programi so naravnani tako, da se del aktivnosti opravlja tudi na terenu in tako zagotavlja večjo dostopnost.

3.4.2 Zdravje in zdravstveno varstvo

Zdravje prebivalcev regije JV Slovenije je po precej kazalnikih nekoliko slabše od slovenskega povprečja, predvsem to velja za dejavnike tveganja za zdravje (alkoholizem, prekomerna prehranjenost, nezdrava prehrana, skrb za ustno zdravje) in umrljivosti. Za regijo je značilna nekoliko višja stopnja obolezlosti za rakom, predvsem rakom debelega črevesja in danke. Statistično značilno slabša od povprečja preostale Slovenije je pri številu prometnih nezgod z alkoholiziranimi povzročitelji ter pri prekomerni prehranjenosti otrok. Izstopa na stopnji hospitalizacije, tako zaradi poškodb kot zaradi bolezni. Po drugi strani je na področju preventive nekoliko boljša od povprečja preostale Slovenije, visoka je tudi odzivnost v Program Svit.

Kazalnik	Jugovzhodna Slovenija	Slovenija	Enota
Pričakovano trajanje življenja - moški	77,5	78,0	leta
Pričakovano trajanje življenja - ženske	83,0	83,9	leta
Prekomerna prehranjenost otrok	27,7	24,8	%
Prometne nezgode z alkoholiziranimi povzročitelji	10,2	9,0	%
Ustno zdravje	55,0	64,0	%
Odzivnost v Program Svit	67,6	64,3	%
Presejanost v Programu Zora	71,7	71,8	%
Bolniška odsotnost	16,0	14,4	dnevi
Prejemniki zdravil zaradi sladkorne bolezni	5,3	5,1	sss/100
Prejemniki zdravil zaradi povišanega krvnega tlaka	25,7	23,4	sss/100
Novi primeri raka	591	559	sss/100.000
Splošna umrljivost	1008	943	sss/100.000
Umrlijivost zaradi bolezni srca in ožilja (0-74 let)	90	83	sss/100.000
Umrlijivost zaradi vseh vrst raka (0-74 let)	175	165	sss/100.000

Preglednica 36: Kazalniki zdravja v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija (Vir: NIJZ, Zdravje v regiji 2018)

V regiji JV Slovenija sekundarno zdravstveno varstvo izvaja Splošna bolnišnica Novo mesto, ki je ena večjih bolnišnic v državi. Delno pokriva tudi potrebe občin v spodnjem Posavju (Krško, Brežice, Sevnica). Sekundarno zdravstveno varstvo za prebivalce Kočevsko-ribniškega območja se izvaja v Kliničnem centru v Ljubljani.

Primarno zdravstveno varstvo v regiji izvaja šest zdravstvenih domov z zdravstvenimi postajami ter koncesionarji (Zdravstveni dom Črnomelj, Zdravstveni dom Kočevje, Zdravstveni dom Metlika, Zdravstveni dom Novo mesto, Zdravstveni dom Ribnica in Zdravstveni dom Trebnje).

Po podatkih Lekarniške zbornice Slovenije (www.lzs.si) je v letu 2019 na območju statistične regije 25 lekarn. Lekarne so v Dolenjskih Toplicah, Loškem Potoku, na Mirni, v Mirni Peči, Mokronogu, Novem mestu (6), Straži, Šentjerneju, Škocjanu, Šmarjeških Toplicah, Trebnjem, Žužemberku, Črnomlju (2), Metliki, Semiču in na Vinici ter na območju Kočevsko-ribniškega 3 lekarn (lekarnе so v Kočevju, Ribnici in Sodražici).

Sistem zdravstvenega varstva je v regiji glede na slovensko povprečje v nekoliko slabšem položaju. V regiji izstopa število zdravnikov na 100.000 prebivalcev, ki je pomembno nižje od slovenskega povprečja, podobno velja tudi za medicinske sestre/zdravstvene tehnike. Iz tega rezultira tudi višje število prebivalcev na posameznega zdravnika, medicinsko sestro ali zdravstvenega tehnika. Tudi število bolnišničnih postelj na 100.000 prebivalcev je v regiji pomembno nižje od slovenskega povprečja, stopnja hospitalizacije zaradi bolezni na 1000 prebivalcev je višja, vendar pa je pomembno nižje trajanje hospitalizacij zaradi bolezni, kot je v Sloveniji. Stopnja preventivnih pregledov pri predšolskih otrocih je višja kot v Sloveniji.

Kazalnik	Jugovzhodna Slovenija	Slovenija
Zdravniki, zaposleni v zdravstvu/100.000	247	302
Zobozdravniki, zaposleni v zdravstvu/100.000	57,5	68,8
Zdravniki spl. in družinske medicine, zaposleni v spl. in družinski medicini/100.000	54,0	48,3
Medicinske sestre, zaposlene v zdravstvu/100.000	264	307
Zdravstveni tehniki, zaposleni v zdravstvu/100.000	582	658
Število prebivalcev na 1 zdravnika	405	325
Število prebivalcev na 1 medicinsko sestro	377	319
Število prebivalcev na 1 zdravstvenega tehnika	171	150
Število bolnišničnih postelj na 100.000 prebivalcev	264	449
Stopnja hospitalizacij zaradi bolezni na 1000 prebivalcev	140	134
Stopnja hospitalizacij zaradi poškodb na 1000 prebivalcev	15,7	14,2
Stopnja prvih kurativnih obiskov na 1000 prebivalcev	2063	1971
Stopnja preventivnih pregledov 0-5 let na 1000 prebivalcev	2002	1940

Preglednica 37: Kazalniki zdravstvenega varstva v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija (Vir: NIJZ, Zdravje v regiji 2018)

3.5 Nevladni sektor

Nevladne organizacije so pomemben izvajalec javno koristnih storitev na različnih področjih (sociala, zdravje, družina, mladi, kultura, šport, okolje, prostovoljstvo itd.). Uresničujejo oz. zadovoljujejo interese in potrebe prebivalcev, združujejo, opozarjajo na nepravilnosti in na druge načine izboljšujejo kakovost življenja v okolju, kjer delujejo. Hkrati NVO predstavljajo tudi eno od oblik sodelovanja državljanov pri upravljanju države in družbe.

Po podatkih Ajpesa v regiji JV Slovenija deluje 1.910 nevladnih organizacij (društev, zasebnih zavodov in ustanov).

Občina	Društvo, zveza društev	Ustanova	Zavod	Skupaj
--------	------------------------	----------	-------	--------

Črnomelj	189		12	201
Dolenjske Toplice	37		5	42
Kočevje	201	2	17	220
Kostel	16			16
Loški Potok	24	1	2	27
Metlika	116		7	123
Mirna	31		1	32
Mirna Peč	26		3	29
Mokronog - Trebelno	35			35
Novo mesto	476	3	65	544
Osilnica	6			6
Ribnica	108	1	4	113
Semič	55		4	59
Sodražica	29		2	31
Straža	38		3	41
Šentjernej	81		5	86
Šentrupert	25		3	28
Škocjan	32		4	36
Šmarješke Toplice	32	2		34
Trebnje	156		6	162
Žužemberk	41		4	45
Jugovzhodna Slovenija	1.754	9	147	1.910
Slovenija	24.122	283	3.655	28.060

Preglednica 38: Registrirane nevladne organizacije na dan 5.11.2019 (Vir: Ajpes, 2019)

Število nevladnih organizacij v regiji nenehno narašča. Glede na leto 2013 je NVO več za 4,2%. Glede na leto 2013 se je procentualno najbolj povečalo število zavodov, število društev je ostalo skoraj na isti ravni. Večji del nevladnih organizacij še vedno deluje kot društvo (91,9%). Po vrsti dejavnosti so najštevilčnejše športne, kulturne in humanitarne nevladne organizacije.

V regiji deluje podporna struktura za nevladne organizacije - stičišče nevladnih organizacij regije Jugovzhodna Slovenija ali krajše Regijski NVO center. Društvom, zasebnim zavodom in ustanovam v regiji nudi vsestransko in celostno podporo, s čimer prispeva k boljši usposobljenosti, strokovnosti in prepoznavnosti nevladnih organizacij. Regijski NVO center je projekt, ki ga izvaja Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto, financiran pa je iz Evropskega socialnega sklada in Ministrstva za javno upravo. Nevladne organizacije za uspešno delo in razvoj potrebujejo ustrezno sistemsko podporo, zato se spodbuja vključevanje v neformalno mrežo NVO. Poleg tega se spodbuja profesionalizacija in dvig zaposlenosti v NVO-jev z razpisi iz sklada za razvoj NVO. Podatki namreč kažejo, da več kot 90 % vseh NVO-jev nima zaposlenih, večina izmed njih je društev. Nevladni sektor je v družbi v veliki meri prepoznan skozi prostovoljstvo in humanitarne ter prostočasne aktivnosti (šport, turizem, kultura), manj pa kot vir strokovnega znanja, ki ga ima. Z dvigom profesionalizacije in sistemsko podporo lahko v določeni meri premostimo kadrovske in finančne podhranjenosti.

Od leta 2018 dalje imajo lahko nevladne organizacije status nevladne organizacije v javnem interesu. Nevladni organizaciji se podeli status nevladne organizacije v javnem interesu na določenem področju, če njeno delovanje na tem področju presega interese njenih ustanoviteljev oziroma njenih članov in je splošno koristno. Status v javnem interesu podeljujejo resorna ministrstva. V evidenco nevladnih organizacij v javnem interesu, ki jo vodi Ajpes, je na dan 5.11.2019 vpisanih 433 organizacij iz regije JV Slovenija.

3.6 Vzgoja in izobraževanje

Dostopnost formalnih oblik izobraževanja na vseh ravneh se z razvojem izobraževalnih programov v regiji ves čas povečuje. Razvitost in dostopnost izobraževalnega sistema je pomemben dejavnik razvoja regije, večanja njene konkurenčnosti ter trajne gospodarske rasti. Vključenost v formalna izobraževanja v regiji je visoka. Dobro dostopne so tudi oblike neformalnega izobraževanja in različni programi vseživljenjskega učenja.

Izobrazbena struktura prebivalstva v regiji se izboljšuje. Skladno s slovenskim povprečjem se povečuje delež višje in visoko izobraženih, zmanjšuje pa se delež najmanj izobraženih, vendar pa po podatkih za leto 2018 regija še vedno nekoliko zaostaja, saj ima nadpovprečen delež najmanj izobraženih in podpovprečen delež najbolj izobraženih.

Izobrazba	Leto 2013				Leto 2018			
	Slovenija		JV Slovenija		Slovenija		JV Slovenija	
	število	delež	število	delež	število	delež	število	delež
Osnovnošolska ali manj	480.901	27 %	37.742	31 %	419.278	24 %	32.934	27 %
Srednješolska	937.913	53 %	62.705	52 %	920.661	52 %	61.973	52 %
Višješolska, visokošolska	341.912	19 %	20.206	17 %	416.264	24 %	25.037	21 %
Skupaj	1.760.726	100 %	120.653	100 %	1.756.203	100 %	119.944	100 %

Preglednica 39: Izobrazbena struktura prebivalstva starega 15 ali več let v regiji JV Slovenija (Vir: SURS, 2019)

3.6.1 Predšolska vzgoja

Na kasnejšo šolsko uspešnost ter vključevanje v nadaljnje izobraževanje pomembno vpliva že vključenost v predšolsko vzgojo. V regiji JV Slovenija po podatkih MIZŠ (vir: www.mizs.gov.si) v šol. letu 2018/2019 predšolsko vzgojo izvaja 34 otroških vrtcev, od tega v MO Novo mesto 8, v Črnomlju 4, v Trebnjem 3, v Šentjerneju in Žužemberku po 2, v občinah Dol. Toplice, Kočevje, Kostel, Loški Potok, Metlika, Mirna, Mirna Peč, Mokronog – Trebelno, Ribnica, Semič, Sodražica, Straža, Šentrupert, Škocjan, Šmarješke Toplice pa po 1 vrtec. V tem šolskem letu je bilo v vrtec vključenih 6.408 otrok, kar pomeni 79,2% vseh predšolskih otrok (slovensko povprečje znaša 80,5) in 7,8 % več kot v šolskem letu 2013/2014. Vključenost otrok v vrtce se povečuje v vseh starostnih obdobjih (prvo in drugo starostno obdobje). Število otrok v vrtcih se zvišuje, vendar ne zaradi večjega števila rojenih (število rojstev namreč v povprečju v zadnjih treh letih počasi upada), ampak predvsem zato, ker se povečuje delež otrok, ki jih starši vpišejo v vrtec.

Graf 7: Odstotek vključenih predšolskih otrok v vrtce (Vir: SURS, 2019)

3.6.2 Osnovnošolsko izobraževanje

V regiji deluje 65 osnovnih šol, od tega 4 šole oz. zavodi s prilagojenim programom. V osnovno šolo že nekaj let vstopajo številčnejše generacije otrok kot pred leti. Število osnovnošolcev se tako že nekaj let zvišuje, srednješolcev pa je z vsakim letom manj, prav tako tudi študentov terciarnega izobraževanja. V šolskem letu 2018/19 je bilo v redni in prilagojeni osnovnošolski program v regiji vključenih 13.552 otrok, to je 426 otrok več, kot jih je bilo vpisanih v letu poprej. Število osnovnošolcev tako še naprej narašča. Številčno šibkejše generacije otrok, rojene pred cca. 15 leti, počasi zapuščajo osnovnošolske klopi, v šole pa prihajajo številčno močnejše generacije. Generacija letošnjih prvošolcev je precej večja od generacije letošnjih devetošolcev. Ta trend pa se bo čez čas spet začel obračati, kajti rodnost v Sloveniji v zadnjih nekaj letih ponovno upada, tako da se bo v naslednjih letih vpis otrok v šolo nekoliko zmanjševal, številčno močnejše generacije pa bodo v višjih razredih osnovne šole.

3.6.3 Srednješolsko izobraževanje

Medtem, ko se število osnovnošolcev že nekaj let zaporedoma zvišuje, je srednješolcev z vsakim letom manj. V regiji JV Slovenija imamo šest srednješolskih centrov: Ekonomska šola Novo mesto, Gimnazija Novo mesto, Gimnazija in srednja šola Kočevje, Center Biotehnike Novo mesto, Srednja šola Črnomelj in Šolski center Novo mesto. Število dijakov na 1.000 prebivalcev se znižuje in je v letu 2018/2019 znašalo 35,6, kar je malo nad ravno, ki velja za Slovenijo (35,1).

V šolskem letu 2018/2019 je v srednješolske programe vpisanih 5.130 dijakov iz regije JV Slovenija, kar je 424 oz. 7,6 % manj kot leta 2013. Tak trend se bo predvidoma nadaljeval tudi v prihajajočem šolskem letu, nato pa bodo generacije 15 letnikov večje.

Šolsko leto	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Slovenija	76.714	75.325	74.759	74.021	73.776	73.110
Jugovzhodna Slovenija	5.554	5.331	5.277	5.289	5.206	5.130

Preglednica 40: Število dijakov iz JV regije ter za Slovenijo po šolskih letih (Vir: SURS, 2019)

V zadnjih letih se povečuje zanimanje za poklicne in strokovne programe, na drugi strani pa se zmanjšuje delež vpisov v gimnazije. Tako kot za celotno Slovenijo tudi za našo regijo velja, da se v poklicno in strokovno izobraževanje v precej večji meri vključujejo fantje kot dekleta. Skoraj tri četrtine (73%) jih je izbralo to področje (predvsem tehniko in računalništvo), medtem ko so se dekleta za te

programe odločale v manjšem številu (56 %). V naši regiji je glede na slovensko povprečje manj vpisov na področju poslovnih in upravnih ved (JV regija 4,7 %, SLO 7,7 %), več pa na področju tehnike, proizvodne tehnologije in gradbeništva (JV regija 30,4 %, SLO 24,6 %), ter na področju zdravstva in socialne varnosti (JV regija 10,6 %, SLO 7,9 %).

3.6.4 Terciarno izobraževanje

V regiji terciarno izobraževanje izvajajo Univerza v Novem mestu (Fakulteta za zdravstvene vede, Fakulteta za ekonomijo in informatiko, Fakulteta za poslovne in upravne vede, Fakulteta za strojništvo), Fakulteta za industrijski inženiring Novo mesto, Fakulteta za informacijske študije v Novem mestu, Fakulteta za organizacijske študije v Novem mestu ter Visoka šola za upravljanje podeželja Grm Novo mesto. Del terciarnega izobraževanja je tudi višješolsko strokovno izobraževanje, ki je bolj praktično usmerjeno in ga izvajajo na Ekonomski šoli v Novem mestu, na Centru Biotehnike in turizma Novo mesto ter v Šolskem centru Novo mesto. Ponudba študijskih programov v regiji se je v zadnjih desetih letih močno okrepila, kar pomeni razvojno prednost regije in možnost večjega prilagajanja študijskih vsebin potrebam gospodarstva v regiji.

V šolskem letu 2018/19 je v regiji 35 študentov na 1.000 prebivalcev, kar jo uvršča nekoliko pod slovensko povprečje (37). Že nekaj let zapored je število študentov v regiji nižje kot v letu prej, razlog pa je v demografskih spremembah. 23% vseh študentov s stalnimi bivališčem v regiji JV Slovenija tudi študira v tej regiji.

Tudi število diplomantov in diplomantk iz regije že vrsto let upada z izjemo leta 2016, ko se je zaključevalo izobraževanje po starem izobraževalnem sistemu (sistem pred bolonjskim). Povečuje pa se delež oseb z višješolsko in visokošolsko izobrazbo med delovno aktivnim prebivalstvom. Število diplomantov na 1.000 prebivalcev v letu 2018 je 8,05, kar je še vedno nekoliko nad slovenskim povprečjem.

šol. leto	2013/2014		2014/2015		2015/2016		2016/2017		2017/2018		2018/2019	
	JV Slovenija	Slovenija	JV Slovenija	Slovenija	JV Slovenija	Slovenija	JV Slovenija	Slovenija	JV Slovenija	Slovenija	JV Slovenija	Slovenija
Število študentov	6.852	92.769	6.206	85.616	5.798	80.798	5.478	79.547	5.185	76.534	5.001	75.991
Število študentov na 1.000 prebivalcev	48	45	44	42	41	39	38	39	36	37	35	37
Število diplomantov na 1.000 prebivalcev	10,13	9,30	9,81	9,13	9,39	9,03	14,18	14,99	8,13	7,96	8,05	8,02

Preglednica 41: Število študentov, število študentov na 1.000 prebivalcev in število diplomantov na 1.000 prebivalcev za JV regijo in Slovenijo (Vir: SURS, 2019)

3.6.5 Druge oblike izobraževanja in usposabljanja

Druge oblike izobraževanj izvajajo tako javni zavodi kot drugi poslovni subjekti. V okviru izvajanja različnih programov in projektov imajo različne ciljne skupine možnost pridobivanja tako formalne kot neformalne izobrazbe, temeljnih in poklicnih kompetenc in vseživljenjskega učenja.

V regiji delujejo štiri ljudske univerze (CIK Trebnje, RIC Novo mesto, LU Kočevje, ZIK Črnomelj), ki nudijo različne programe izobraževanja odraslih (splošno izobraževanje in učenje odraslih, izobraževanje za zviševanje izobrazbene ravni odraslih in izobraževanje in usposabljanje za potrebe trga dela). Ljudske univerze ponujajo programe za različne ciljne skupine s poudarkom na ranljivih, kot so brezposelni, starejši odrasli, Romi, odrasli s posebnimi potrebami, podeželsko prebivalstvo, migranti, mladi osipniki, zaporniki in drugi. Poudarek je na pridobivanju in izboljševanju njihovih temeljnih zmožnosti in kompetenc, dvigu ravni splošne in računalniške pismenosti, socialnem vključevanju, dvigu konkurenčnosti na trgu dela in integraciji. Izobraževalni programi za odrasle, ki so se razvili v zadnjih dveh desetletjih, prispevajo k zadovoljevanju različnih izobraževalnih potreb (nacionalne poklicne

kvalifikacije, študijski krožki, usposabljanje za življenjsko uspešnost, in drugi). Pomembno vlogo imajo univerze za tretje življenjsko obdobje, ki prispevajo k medgeneracijskem učenju in sodelovanju.

Izobraževanje odraslih podpira strateške razvojne usmeritve regije, ki so naravnane na razvoj podjetništva, naravi prijazno kmetovanje in razvoj turizma, in ima pomembno vlogo pri promociji vseživljenjskega učenja.

3.6.6 Regijska štipendijska shema v programskem obdobju 2014–2020

Regijska štipendijska shema (RŠS) delodajalcem omogoča sofinanciranje kadrovskega štipendij z namenom usklajevanja ponudbe in povpraševanja po kadrih v smislu usklajenosti znanja mladih s potrebami na trgu dela, dviga ravni izobrazbene strukture, zniževanja strukturne brezposelnosti, vračanja oziroma ohranjanja izšolanih kadrov iz univerzitetnih središč v statistične regije, povezovanja izobraževanja z gospodarstvom in širšim družbenim okoljem, pridobivanja praktičnih izkušenj (znanj, kompetenc in spretnosti) že med izobraževanjem preko obvezne delovne prakse, kar zagotavlja uspešno vključevanje na trg dela ter spodbujanja kadrovskega štipendiranja podjetij v statistični regiji in načrtovanja razvoja kadrov skladno s potrebami trga dela.

RŠS v programskem obdobju 2014 –2020 se je pričela v šolskem/študijskem letu 2016/2017. Do junija 2019 je bilo v RŠS vključenih 49 delodajalcev s 121 štipendisti, od katerih jih je 60 dijakov in 61 študentov.

3.7 Analiza prostora

3.7.1 Naselja

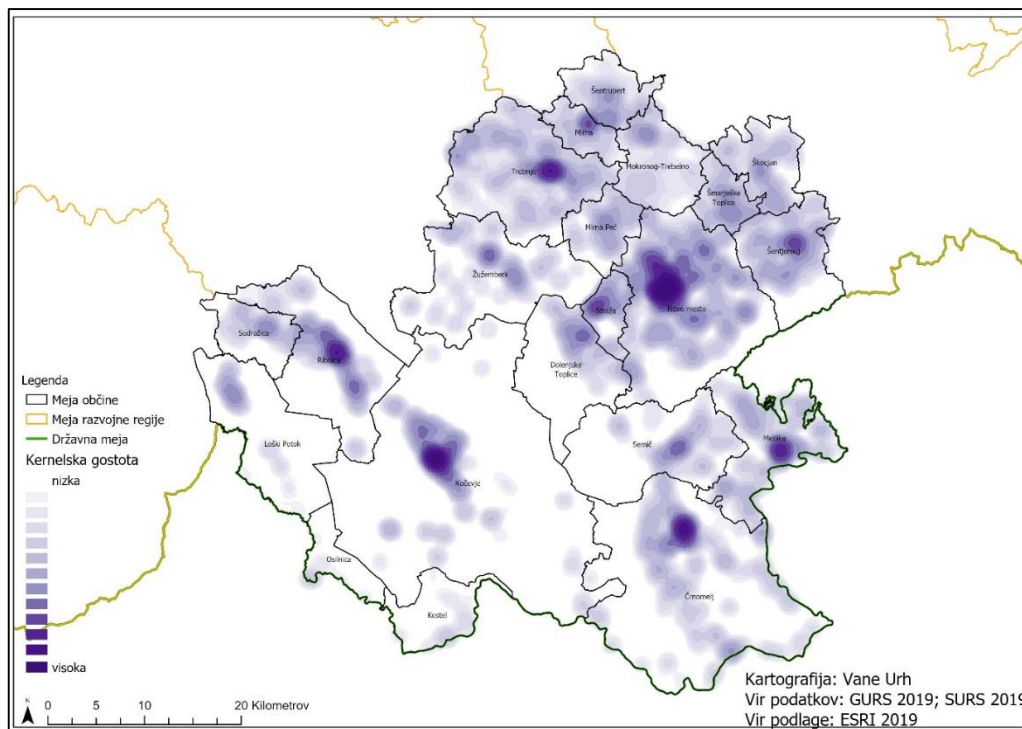
Prostorsko identiteto ustvarjajo naravne, krajinske in grajene strukture, ki izstopajo zaradi svojih lastnosti, strukture, položaja ali simbolnega pomena. V regiji Jugovzhodna Slovenija, z izjemo širšega mestnega območja Novega mesta in nekaterih drugih urbanih naselij, prevladuje pretežno gozdno podeželje¹⁵.

Kernelska gostota poselitve

Z metodo kernelske gostote v nadaljevanju prikažemo jedrno razporeditev in nazornost prikaza območij zgoščenih dejavnosti, v primeru števila prebivalcev. Obliko in velikost območja razširjenosti poselitve se ugotavlja glede na prostorsko razporeditev in lokalno zgostitev prebivalcev. Mesta večjih zgostitev kažejo večjo gostoto poselitve.

V regiji je značilna raznovrstna poselitev, ki je neenakomerna in razpršena predvsem zaradi zgodovinskih in naravnogeografskih značilnosti regije. Poselitev je zgoščena v ravninskem ter dolinskem svetu. Gosteje poseljena so središčna naselja Novo mesto, Trebnje, Kočevje, Ribnica, Črnomelj in Metlika, vmes pa najdemo redkeje in neposeljena območja.

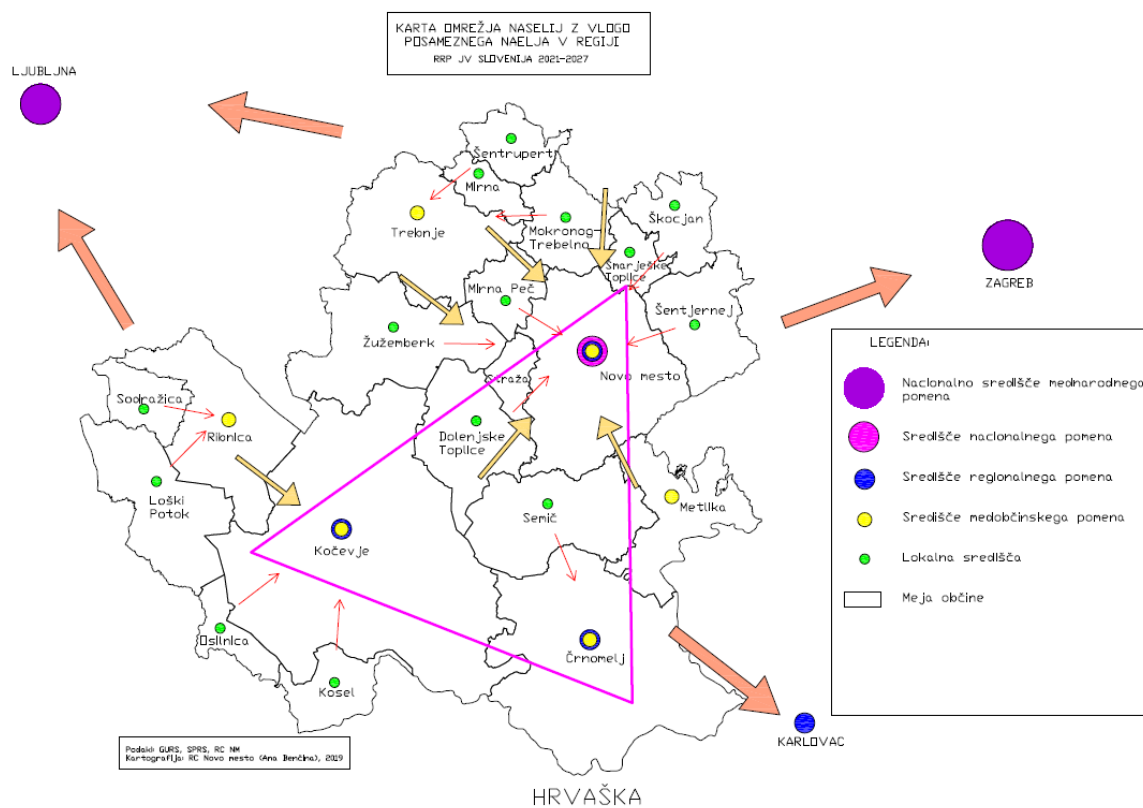
¹⁵ Usmeritve za pripravo strategije razvoja regije s področja prostorskega in urbanega razvoja regije Jugovzhodna Slovenija, MOP Direktorat za prostor, graditev in stanovanja, februar 2019

Slika 7: Kernelska gostota poselitve

Vloga posameznih naselij v regiji

Strategija prostorskega razvoja Slovenije obravnava in opredeli vlogo mest in drugih urbanih naselij v regiji.

Slika 8: Vloga posameznega naselja v regiji

Naselja s statusom mesta ter druga urbana naselja v skladu s kriteriji SPRS 2050 so navedena v nadaljevanju.

Ime naselja	Raven središča	Status mesta
Novo mesto	2	DA
Črnomelj	3	DA
Kočevje	3	DA
Trebnje	4	DA
Metlika	4	DA
Ribnica	4	DA

Preglednica 42: Urbana naselja v regiji JV Slovenija (Vir: Usmeritve za pripravo strategije razvoja regije s področja prostorskega in urbanega razvoja regije JV Slovenija)

Novo mesto se razvija kot pomembno storitveno, gospodarsko in inovacijsko središče z izrazito izvozno usmerjenostjo. Njegov položaj regionalnega prometnega vozlišča ob evropskem (mednarodnem) prometnem koridorju dodatno krepi lega na tretji razvojni osi, ki po njeni izgradnji krepi povezavo v smeri Karlovca (Hrvaška) in Bihača (BiH). Novo mesto zagotavlja zdravstvene, izobraževalne, upravne in druge storitve splošnega pomena na območju jugovzhodne Slovenije.

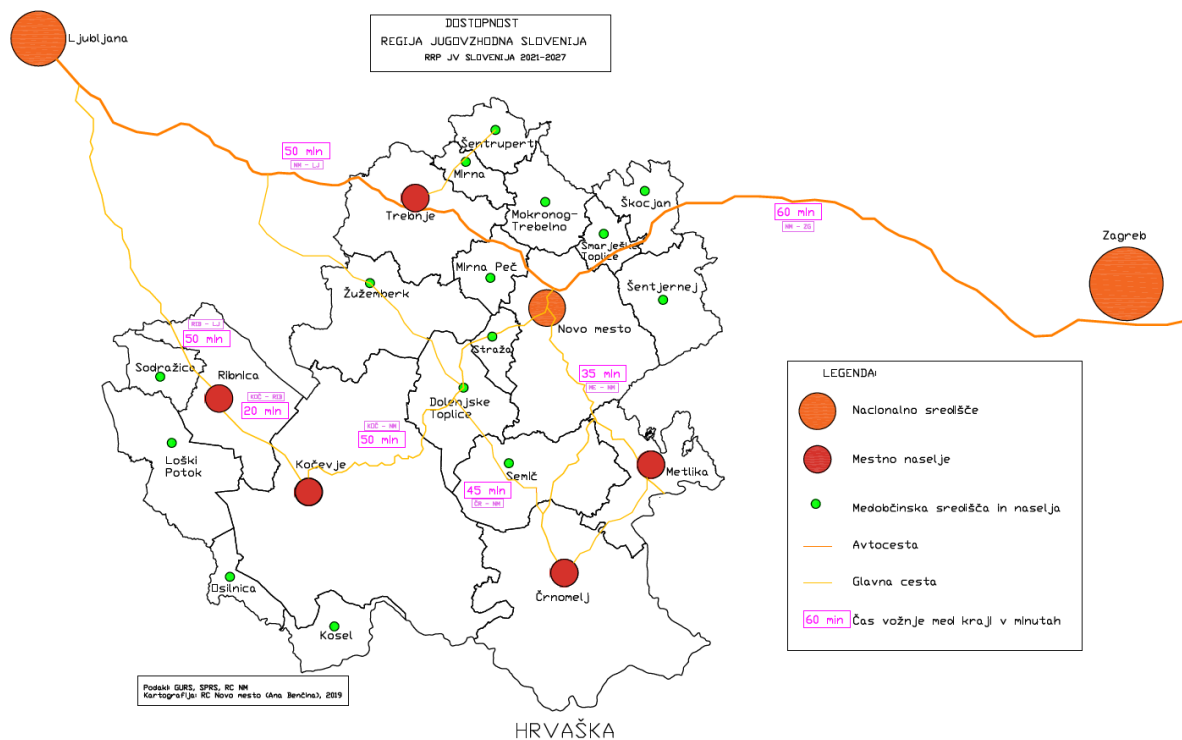
Kot središči III. ravni se razvijata Kočevje in Črnomelj. V njih se razvija storitve, oskrbne in druge dejavnosti (storitve splošnega in splošnega gospodarskega pomena) za oskrbo prebivalcev teh središč ter oskrbo prebivalcev v gravitacijskih zaledjih središč, ki so pogosto podeželska, obmejna, odmaknjena, gorska in oddaljena od glavnih prometnih koridorjev.

Metlika, Trebnje in Ribnica se razvijajo kot središča IV. ravni. V središču se zagotavlja najmanj zdravniška oskrba na primarni ravni in teritorialna organizacija državne uprave.

3.7.2 Prometni sistem, dostopnost

3.7.2.1 Cestno omrežje

Del Jugovzhodne Slovenije je z dograditvijo kraka avtoceste slovenskega avtocestnega križa Ljubljana – Bregana dobil ustrezno cestno povezavo z Osrednjeslovensko regijo, Ljubljano, kot nacionalnim središčem in regijami ter regijskimi središči ob slovenskem avtocestnem križu ter z zahodno Evropsko unijo. Še naprej ostajajo neustrezne prečne cestne povezave v smeri sever - jug (3. razvojna os in posodobitev železnice), povezave Kočevsko-ribniškega z Osrednjo Slovenijo (3. A razvojna os in posodobitev železnice) in Ljubljano kot upravnim središčem tega dela regije in nacionalnim središčem ter cestne povezave Bele krajine z regijskim in nacionalnim središčem in avtocesto Zagreb – Split (Reka) na Hrvaškem, ki predstavlja najkrajšo pot turistov iz zahodne Evropske unije na Jadran in prometnih tokov proti zahodni Bosni in Hercegovini. S tem odpremo našo regijo v smeri proti Baltiku in Jadranu.

Slika 9: Dostopnost do avtocestnega omrežja za prebivalce regije JV Slovenija

V regiji JV Slovenija je bilo leta 2018 826,6 km državnih cest oz. 11,2 % vseh državnih cest v Sloveniji.

avtocesta	AC	44,5 km
glavna cesta 2. reda	G2	88,2 km
regionalne ceste 1. reda	R1	175,3 km
regionalne ceste 2. reda	R2	115,7 km
regionalne ceste 3. reda	R3	272,9 km
regionalne turistične ceste	RT	130,0 km
SKUPAJ državnih cest		826,6 km

Preglednica 43: Dolžine državnih cest leta 2018 v regiji JV Slovenija (Vir: MZI, DRSI, 2019)

V letu 2018 je bilo po podatkih Direkcije RS za infrastrukturo na območju regije JV Slovenija 2.800,6 km občinskih cest, kar predstavlja 8,7 % vseh občinskih cest v Sloveniji.

3.7.2.2 Železniško omrežje

Regionalne železniške proge z vidika kakovosti storitev v Sloveniji ne ustrezajo več zahtevam sodobnega železniškega prometa in izgubljajo konkurenčnost v primerjavi z drugimi oblikami transporta. Regionalne železniške proge v Sloveniji niso elektrificirane. Postaje in postajališča niso ustrezno urejena, ob postajah ni primernih površin za parkiranje osebnih vozil in kolesarnic. Med mesti oz. naselji in lokacijami železniških postaj oz. postajališč ni ustrezno urejenih povezav, npr. z avtobusi, kolesarskimi stezami in potmi, P + R, hkrati pa tudi vozni redi niso v celoti usklajeni. Delež opravljenih poti z železniškim prometom je v regiji eden najnižjih v Sloveniji (2 %). Problem regionalne železniške infrastrukture je tudi navezava na druge oblike javnega prometa in s tem dostopnost posameznih urbanih središč ali regij znotraj države.

V regiji JV Slovenija glavnih prog ni. Regionalno železniško omrežje je v zelo slabem stanju in je tako nekonkurenčno ostalemu prometu. V regiji je približno 100 km železniških prog v okviru treh regionalnih prog. Po tehničnih podatkih gre za enotirne proge, ki niso elektrificirane, zato je omogočena vožnja le z dizelskimi vlaki. Železniško telekomunikacijsko (TK) omrežje, ki omogoča prenos informacij in podatkov za potrebe vodenja prometa in vzdrževanja infrastrukture, za zagotovitev nemotenega, varnega in urejenega odvijanja javnega železniškega prometa, pa tudi prenos informacij

za potrebe poslovnih komunikacij, v večini še ne omogoča delovanje digitalnih prenosnih sistemov in naprav, ampak so te proge v večini še opremljene s starejšimi, analognimi napravami. V okviru projekta »Uvedba digitalnega radijskega sistema (GSM-R) na slovenskem železniškem omrežju«, ki je v teku, bodo tudi ob stranskih progah položeni optični kabli in postopoma tudi nove, digitalne TK naprave in sistemi. Regionalne proge v regiji niso opremljene z radiodispečerskimi zvezami in prav tako niso usposobljene za oprtni sistem, s katero se cestno vozilo (širine 2,5 metra oziroma 2,6 metra in višine 4 metre) prevaža na posebnih nizkih vagonih.

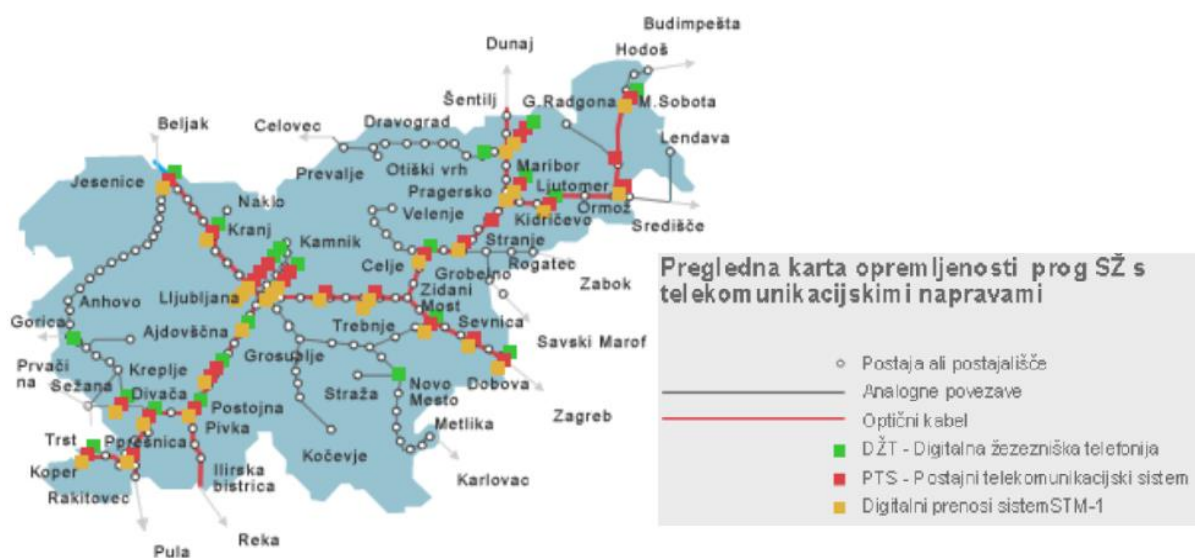
Regionalne proge so Ljubljana–Metlika, Sevnica–Trebneje ter Grosuplje–Kočevje. Slednja je bila pred kratkim modernizirana. Sprva so na njej predvidene vožnje izključno tovornega prometa, kasneje pa še potniškega. Tovorni in potniški promet poteka na vseh ostalih progah.

Regionalna proga	Število tirov	Dolžina v km (dolžina prog v regiji)	Vrsta TK povezav	Sistem vleke	Opremljenost z RDZ**	Usposobljenost za oprtni sistem
D.M.*-Metlika-Ljubljana	1	123,4 (67,5)	analogne	dizel	ne	ne
Sevnica-Trebneje	1	31,3 (18,6)	analogne	dizel	ne	ne
Grosuplje-Kočevje	1	49,2 (12,7)	analogne	dizel	ne	ne

Opombe: *D.M. – državna meja, **RDZ - radiodispečerske zveze

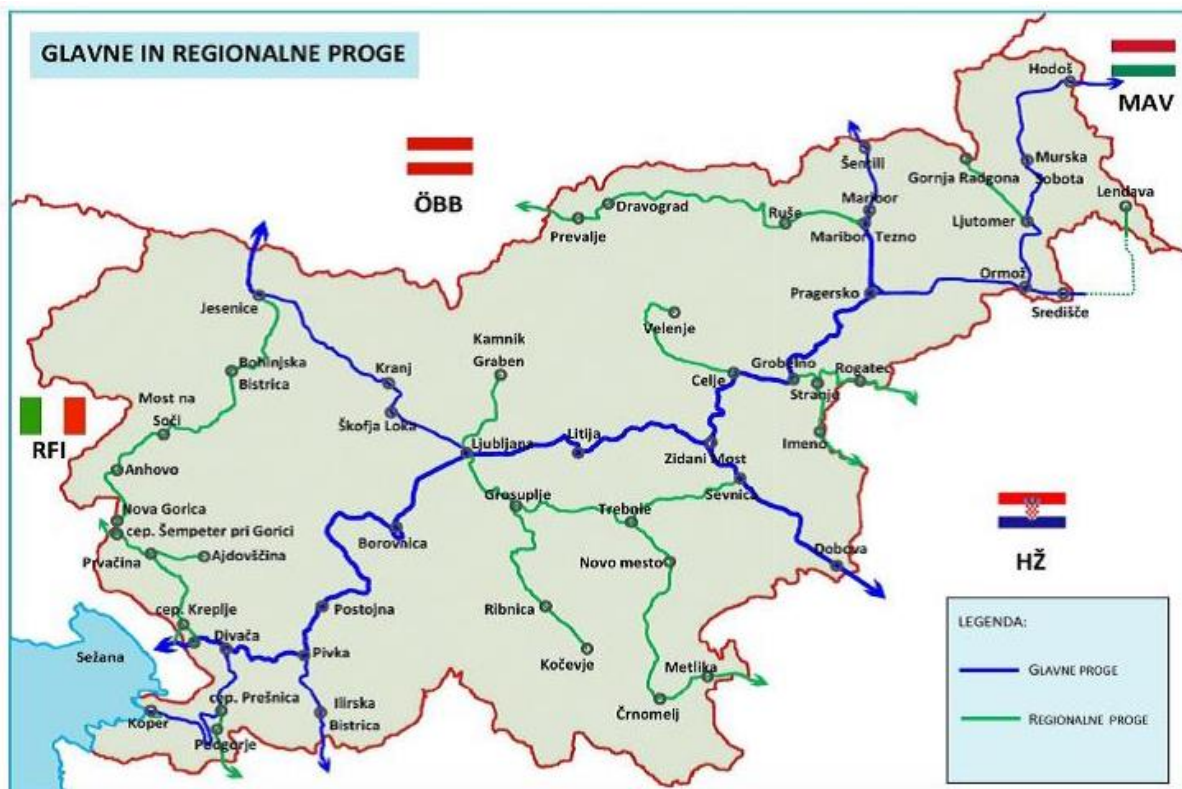
Preglednica 44: Tehnični podatki o regionalnih železniških progah v regiji JV Slovenija, 2019

(Vir: Slovenske železnice – Infrastruktura, d.o.o., Program omrežja 2019)

Slika 10: Opremljenost prog SŽ s telekomunikacijskimi napravami

(Vir: Slovenske železnice, 2019)

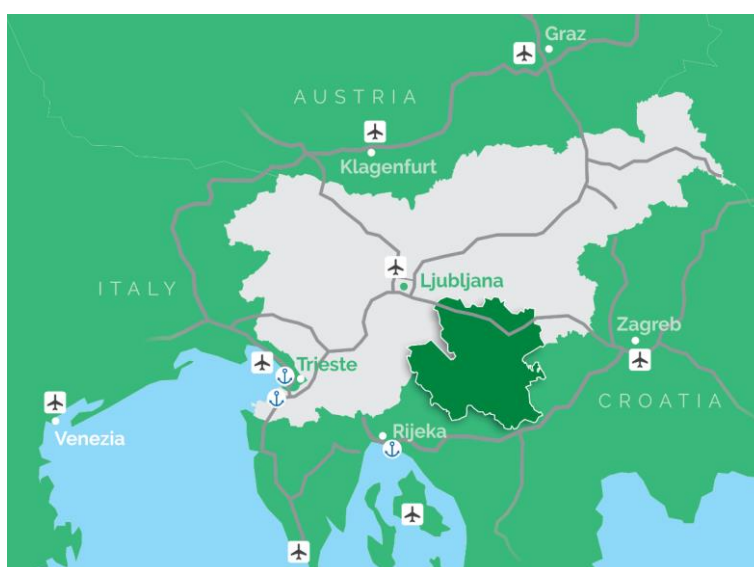

Slika 11: Glavne in regionalne železniške proge
(Vir: Slovenske železnice, 2019)

3.7.2.3 Letališka infrastruktura

Regija je v zračni razdalji do 100 km povezana s tremi mednarodnimi letališči: Ljubljana, Zagreb in Trst. Bolj oddaljena in priljubljena mednarodna letališča so v Benetkah, Budimpešti, na Dunaju in Münchnu.

V regiji so štiri letališča, ki so manjša in služijo večinoma osebnim letalom. Nahajajo se v Novem mestu (1.200 m steza), Prilozju (520 m steza), Novih Lazih (300 m steza) ter Ribnici (270 m steza) (Vir: Kontrola zračnega prometa 2018).

Slika 12: Ugoden geografski položaj regije JV Slovenija
(Vir: Razvojni center Novo mesto d.o.o.)

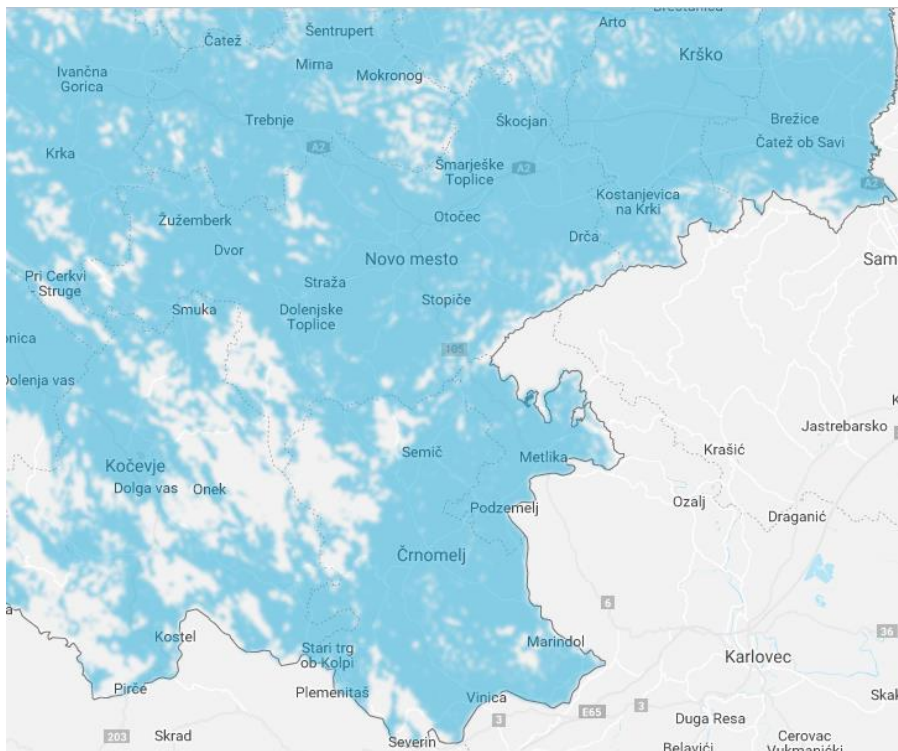
3.7.2.4 Širokopasovno omrežje

Dobra povezanost regije je ključna za uspešen razvoj gospodarstva in skladen razvoj regije. Pri tem je ključna zagotovitev hitrih širokopasovnih povezav na celotnem območju regije.

Trije največji slovenski mobilni operaterji s svojim omrežjem zagotavljajo pokritost prebivalstva z 4G/LTE omrežjem v več kot 98 %. Zaradi razgibanega reliefa regije Jugovzhodna Slovenija in predelov, kjer ni večjih zaselkov, ostajajo območja brez signala mobilne telefonije (Vir: Pokritost mobilnih omrežij Telekom Slovenije, 2019).

V občinah Mokronog-Trebelno, Šentrupert, Mirna Peč, Trebnje, Mirna in Žužemberk je bilo v letu 2013 zgrajeno odprto širokopasovno omrežja elektronskih komunikacij, ki naročnikom omogoča dostop do sodobnih telekomunikacijskih rešitev, večjih hitrosti interneta, IP telefonije in IP televizije.

Določena območja oziroma občine regije JV Slovenija (Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Straža, Šentjernej, Škocjan in Šmarješke Toplice), ki trenutno še niso pokrita z optično infrastrukturo, so se povezale v okviru projekta RuNe s ciljem zgraditi hitro širokopasovno optično infrastrukturo vsem uporabnikom, ki bodo izkazali interes na teh območjih.

Slika 13: Pokritost tehnologije 4G/LTE v regiji JV Slovenija
(Vir: Telekom Slovenije, 2019)

3.7.3 Stanovanjska politika

V regiji JV Slovenija je nepremičninski trg oživel s hitro rastjo števila kupoprodaj vseh vrst stanovanjskih hiš leta 2016. Leto kasneje se je zelo povečalo še število kupoprodaj stanovanj v večstanovanjskih stavbah. Obseg trgovanja s hišami v letih 2017 in 2018 je več ali manj stagniral, s stanovanji pa se je leta 2018 opazno zmanjšal.

Povpraševanje po novih stanovanjih v regiji v zadnjih dveh letih močno presega ponudbo, zato se v prihodnjih letih načrtuje kar nekaj stanovanjskih novogradenj.

V regiji JV Slovenija je v letu 2018 živel v povprečju 12,9 % oseb v stanovanjih s premajhnim številom sob glede na število članov gospodinjstev, kar je blizu slovenskemu povprečju.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	15,6	14,8	13,7	12,6	12,8	12,5
Jugovzhodna Slovenija	17,2	15,6	12,0	13,1	14,3	12,9

Preglednica 45: Stopnja prenaseljenosti stanovanj v regiji JV Slovenija
(Vir: SURS, 2019)

V regiji JV Slovenija je bilo v letu 2018 izdanih 5.700 gradbenih dovoljenj. Delež izdanih gradbenih dovoljenj za stanovanjske stavbe od leta 2013 ves čas strmo pada, medtem ko delež izdanih gradbenih dovoljenj za nestanovanjske stavbe ves čas strmo raste.

	Število izdanih gradbenih dovoljenj na 1000 prebivalcev					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	1,7	1,5	2,4	3,3	3,2	3,2
Jugovzhodna Slovenija	2,7	3,2	5,4	5,3	5,7	5,7

Preglednica 46: Število izdanih gradbenih dovoljenj na 1000 prebivalcev v regiji JV Slovenija
(Vir: SURS, 2019)

	Delež izdanih gradbenih dovoljenj za stanovanjske stavbe [%]					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	74,0	74,5	48,3	38,4	40,5	43,4
Jugovzhodna Slovenija	56,4	57,7	35,8	27,2	28,1	26,6

Preglednica 47: Delež izdanih gradbenih dovoljenj za stanovanjske stavbe [%] v regiji JV Slovenija
(Vir: SURS, 2019)

	Delež izdanih gradbenih dovoljenj za nestanovanjske stavbe [%]					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	26,0	25,5	51,7	61,6	59,5	56,6
Jugovzhodna Slovenija	43,6	42,3	64,2	72,8	71,9	73,4

Preglednica 48: Delež izdanih gradbenih dovoljenj za nestanovanjske stavbe [%] v regiji JV Slovenija
(Vir: SURS, 2019)

3.8 Naravni potencial regije

Natura 2000 obsega v Sloveniji 355 območij, od tega 324 območij na podlagi Direktive o habitatih in 31 območij na podlagi Direktive o pticah. Območja se pretežno prekrivajo. Območja Nature 2000 obsegajo 38 % površine Slovenije. Vse občine regije JV Slovenija so vključene v varstvena območja Nature 2000.

Območja Nature 2000 vključujejo skoraj celi občini Kostel in Osilnica (99,9 %) in se razprostirajo na več kot polovici območja občin Dolenjske Toplice, Kočevje, Loški Potok, Semič in Šentjernej. Veliko, več kot 40 % površine, je območij Nature 2000 še v občinah Črnomelj in Ribnica (Natura 2000, 2018). Kljub visoki stopnji ohranjenosti biotske raznovrstnosti, je tudi na tem območju opaziti poslabšanje stanja ohranjenosti habitatov. To velja zlasti za določene habitate in vrste vezane na kmetijsko krajino. Ogrožena so zlasti ekstenzivna travišča, ki jih po eni strani ogroža intenzifikacija kmetijske rabe, po drugi strani pa zaraščanje.

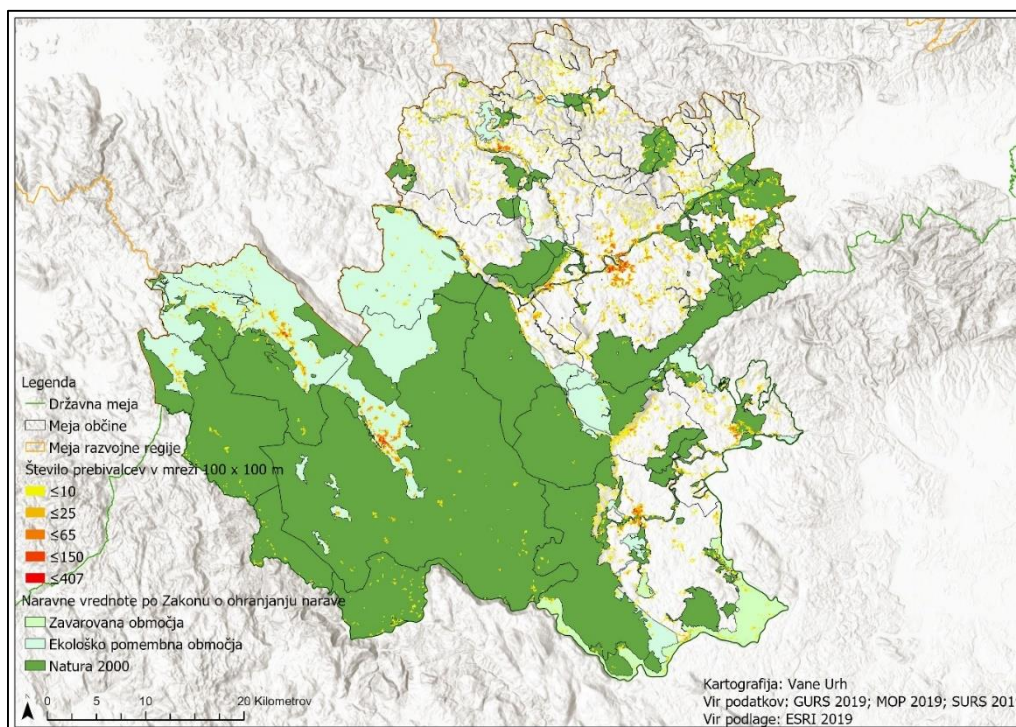
Posebna varstvena območja regije JV Slovenija v Naturi 2000 so:

- **Bela krajina:** Bela krajina, Bezgovka, Dobličica, Gorjanci – Radoha, Gornji kal, Gradac, Kolpa, Lahinja, Metlika, Petrišina jama, Stobe – Breg, Veliko Bukovje,
- **Ožja Dolenjska:** Krka, Krka s pritoki, Kotarjeva prepadna, Petanjska jama, Bobnova jama, Vrhtrebne – Sv. Ana, Koprivnica, Slugova jama, Kostanjeviška jama, Krakovski gozd – Šentjernejsko polje, Krakovski gozd, Temenica, Vejar, Šumberk, Mirna, Gabrje – Brusnice, Čatež, Ajdovska planota, Radulja, Gorjanci – Radoha,
- **Kočevsko – ribniško:** Kočevsko, Mateča voda in Bistrica, Ribniška dolina, Rinža, Dolenja vas pri Ribnici.

Pri zaščiti in upravljanju naravnih virov v JV Sloveniji sodelujeta območni enoti Zavoda za varstvo narave RS Ljubljana in Novo mesto ter ostale pristojne institucije.

Jugovzhodna Slovenija	Število območij	Površina območij (km ²)	Povprečna velikost posameznega območja (km ²)	Delež površine regije
Zavarovana območja	61	59	1	2,2
Natura 2000	52	1364	26,2	51
Ekološko pomembna območja (EPO)	43	1711	39,8	64

Preglednica 49: Število in delež zavarovanih območij v regiji (Vir: ZVNRS, 2019)

Slika 14: Območja naravnih vrednot

3.9 Ravnanje z naravnimi viri in skrb za okolje

Sredstva za investicije za varstvo okolja se v Sloveniji in regiji JV Slovenija znižujejo. V regiji JV Slovenija so se od leta 2014 pa do leta 2017 znižala z 0,8 % od celotne vrednosti regionalnega BDP na 0,4 %. Prav tako so padla sredstva namenjena za investicije v varstvo okolja v % od vseh investicij, in sicer s 4,1 v letu 2014 na 2,4 v letu 2017.

Leto	2013		2014		2015		2016		2017	
	Sredstva, namenjena za investicije v varstvo okolja kot % od regionalne ga BDP	Sredstva, namenjena na za investicije v varstvo okolja kot % od vseh investicij	Sredstva, namenjena za investicije v varstvo okolja kot % od regionalne ga BDP	Sredstva, namenjena na za investicije v varstvo okolja kot % od vseh investicij	Sredstva, namenjena za investicije v varstvo okolja kot % od regionalne ga BDP	Sredstva, namenjena na za investicije v varstvo okolja kot % od vseh investicij	Sredstva, namenjena za investicije v varstvo okolja kot % od regionalne ga BDP	Sredstva, namenjena na za investicije v varstvo okolja kot % od vseh investicij	Sredstva, namenjena za investicije v varstvo okolja kot % od regionalne ga BDP	Sredstva, namenjena na za investicije v varstvo okolja kot % od vseh investicij
Slovenija	1,0	8,2	1,1	8,1	1,1	8,5	0,5	4,3	0,5	4,3
Jugovzhodna Slovenija	0,7	3,7	0,8	4,1	0,3	3,3	0,3	2,9	0,4	2,4

Preglednica 50: Odstotek sredstev namenjenih za investicije v varstvo okolja v Sloveniji in JV Sloveniji, v letih od 2013 do 2017 (Vir: SURS, 2019)

3.9.1 Oskrba z pitno vodo

Oskrba z vodo je v Sloveniji organizirana prek občinskih služb, ki se za potrebe izvajanja GJS tudi povezujejo. Na področju oskrbe s pitno vodo v regiji delujejo podjetja Hydrovod d. o. o., JP EDŠ, d. o. o. Šentjernej, Komunala Metlika d. o. o., JP Komunala Črnomelj d.o.o., Komunala Novo mesto d. o. o., Komunala Trebnje d. o. o., Občina Osilnica pa infrastrukturo in storitve zagotavlja sama.

Javno podjetje Hydrovod d. o. o. izvaja gospodarsko javno službo zbiranja, prečiščevanja in distribucije vode na celotnem območju petih občin ustanoviteljic (Kočevja, Ribnice, Loškega Potoka, Sodražice in Kostela), ter del občine Črnomelj, ki ga oskrbuje iz vodnega vira Dol. Hydrovod upravlja s 24 ločenimi vodovodnimi sistemi. Največjega predstavlja regionalni vodovod Kočevje–Ribnica–Sodražica, upravlja pa še z naslednjimi vodovodi: Borovec pri Kočevski Reki, Brezovica–Vimolj, Gora, Gornja Briga–Dolnja Briga, Jakšiči–Fara, Knežja Lipa, Kočevska Reka, Koprivnik, Kostel, Lipovšica–Sv. Frančišek, Kot–Jurjevica–Breže, Loški Potok, Polom–Seč, Predgrad–Dol–Stari trg, Smuka–Stari Log, Spodnji Log, Laze pri Predgradu, Trava–Srednja vas, Vrh–Krkovo, Zamostec, Žaga, Novi Kot in Žimarice (Hydrovod 2019).

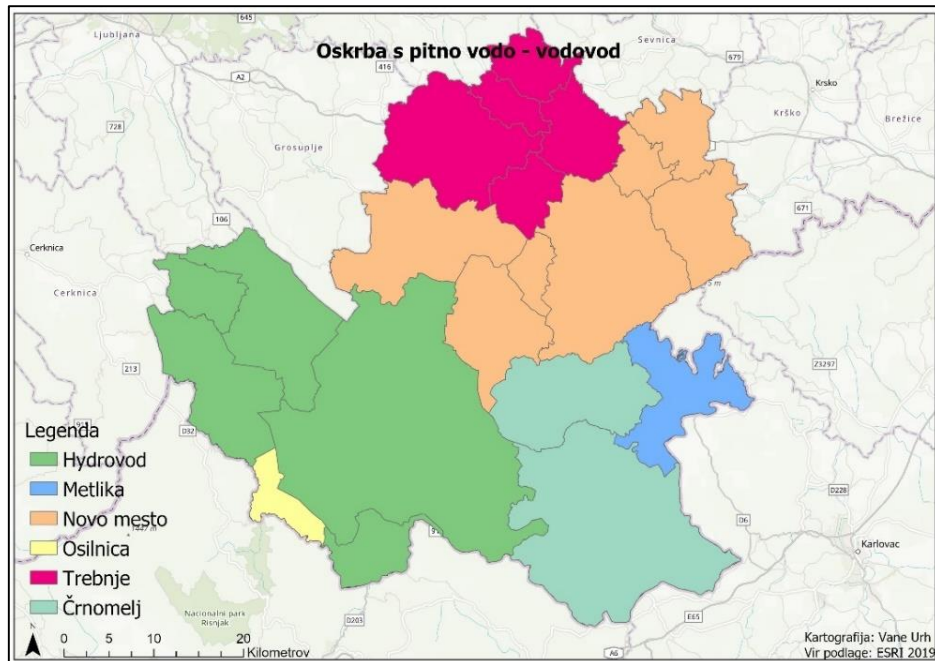
Komunala Metlika d.o.o. oskrbuje s pitno vodo približno 8.100 prebivalcev. Možnost oskrbe s pitno vodo iz javnega vodovodnega omrežja ima v tem trenutku preko 99 % prebivalstva metliške občine. Sestavljajo ga trije, po kakovosti zajete vode med seboj različni sistemi: Obrh, ki napaja mesto Metlika in južni, ravninski del občine, Jamniki, ki oskrbuje severni in severovzhodni del, ter Hrast, ki napaja severozahodni del metliške občine (Vir: Komunala Metlika d.o.o.).

JP Komunala Črnomelj d.o.o. oskrbuje s pitno vodo prebivalce na območju občin Črnomelj in Semič. Pokritost prebivalstva z vodooskrbo v obeh občinah je 94%. Upravlja s 4 vodovodnimi sistemi – Črnomelj, Semič, Rožni dol in Sinji vrh. Vodo pridobivajo iz 5 vodnih virov, večina jih spada med kraške izvire. Vodovodno omrežje meri cca 240 km, od tega je primarnih cevovodov okoli 60 km in okoli 180 km sekundarnega omrežja (Vir: JP Komunala Črnomelj d.o.o.).

Komunala Novo mesto d.o.o. izvaja dejavnost oskrbe s pitno vodo na področju 8 občin. Upravlja z 19 vodovodnimi sistemi, 18 vodnimi viri in 18.700 vodovodnimi priključki. Razmere v omrežju nadzorujemo s sistemom radijskega procesnega vodenja iz nadzornega centra, ki se nahaja v prostorih na sedežu podjetja. Letno načrpajo nekaj več kot 4,9 milijona m³ vode. Dolžina javnega vodovodnega omrežja znaša 860 km v sistem pa je vključenih tudi okoli 140 vodovodnih objektov (Vir: Komunala Novo mesto).

Komunala Trebnje d.o.o. opravlja javno službo oskrbe s pitno vodo v petih občinah: Trebnje, Mirna, Mokronog-Trebelno, Šentrupert in Mirna Peč. V upravljanju ima 6 vodovodnih sistemov: Trebnje, Čatež, Trebelno, Radulja, Mokronog in Zaloka (Vir Komunala Trebnje d.o.o.).

Oskrba s pitno vodo se v **občini Osilnica** izvaja kot obvezna občinska gospodarska javna služba varstva okolja na podlagi občinskih predpisov. Občino z vodo preskrbujeta dva vodovodna sistema, njen upravljevalec pa je občina sama. Vodovodna sistema Osilnica in Ribjek oskrbujeta z vodo manj kot 400 prebivalcev in spadata med manjše sisteme v Sloveniji. Letno prebivalce oskrbita s približno 13.000 m³ vode (Vir: Občina Osilnica).

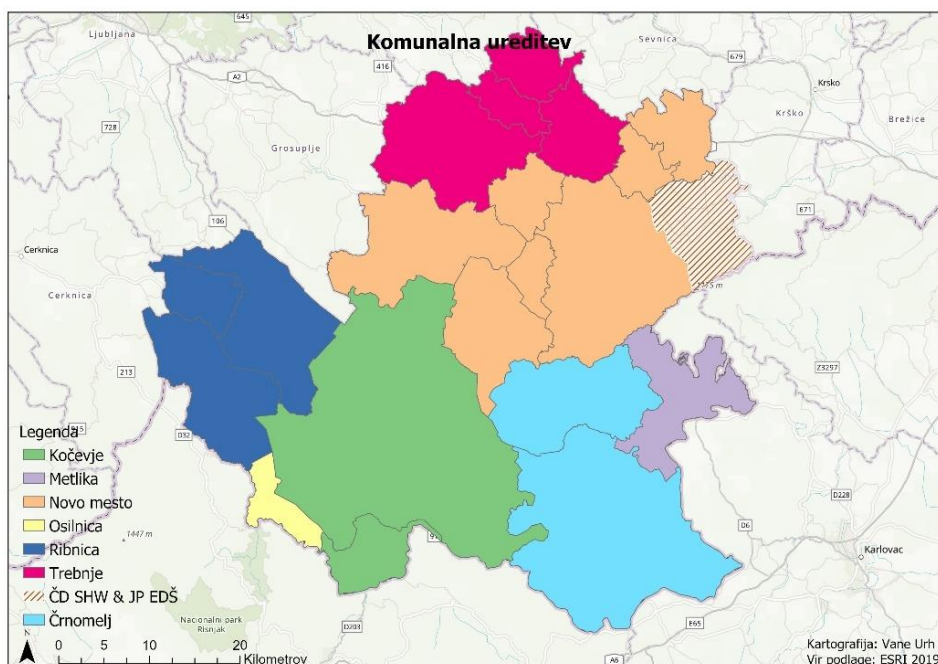
Slika 15: (Ne)povezovanje občin na področju vodooskrbe

Po podatkih ZRSVN OE Novo mesto je največja pomanjkljivost vodooskrbe neurejenost varstvenih pasov okoli virov pitne vode oz. neustrezen nadzor nad izvajanjem predpisanih režimov po Zakonu o vodah. Kraška območja Kočevsko-Ribniškega dela in Bele krajine so z vidika vodooskrbe ranljiva zaradi kraškega podzemlja, kjer voda odteka hitreje.

V letu 2018 znaša dolžina vodovodnega omrežja v regiji JV Slovenija 2.370 km, s 42.795 priključki (Vir: SI STAT, 2019).

3.9.2 Odvajanje in čiščenje odpadnih voda

V regiji izvajajo dejavnosti obvezne gospodarske javne službe odvajanja, zbiranja in čiščenja komunalne in padavinske vode naslednja podjetja: JP EDŠ, d. o. o. Šentjernej, Komunala Kočevje d. o. o., Komunala Metlika d. o. o., Komunala Novo mesto d. o. o., Komunala Trebnje d. o. o. Občina Osilnica infrastrukturo in dejavnost gospodarske javne službe zagotavlja sama.

Slika 16: (Ne)povezovanje občin na področju GJS komunalnih storitev (odpadna in komunalna voda, odpadki, snaga in javne površine,...)

V letu 2018 je bilo od odpadnih voda, izpuščenih iz kanalizacijskih sistemov v okolje, pred izpustom prečiščenih v čistilnih napravah 73 % teh voda v Sloveniji oziroma 94 % v regiji JV Slovenija, preostali delež teh voda je ostalo neprečiščenih.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	77,7	88,2	88,8	68,6	71,7	73,3
Jugovzhodna Slovenija	94,3	99,8	99,7	30,7	90,2	93,9

Preglednica 51: Prečiščena odpadna voda izpuščena v javno kanalizacijo v % (Vir: SURS, 2019)

V letu 2018 znaša dolžina kanalizacijskega omrežja v regiji JV Slovenija 824 km, s 21.287 priključki (Vir: SURS, 2019).

Glede na zahteve Direktive o čiščenju komunalne odpadne vode (91/271/EGS) je potrebno zagotoviti ustrezne sisteme odvajanja in čiščenja za komunalno odpadno vodo iz vseh območij poselitve s skupno obremenitvijo enako ali večjo od 2.000 PE, pri čemer je treba zagotoviti priključenost prebivalcev na javno kanalizacijo, razen v primerih, če ureditev kanalizacijskih sistemov ni upravičena bodisi, ker ne bi bilo ustrezne koristi za okolje bodisi zaradi previsokih stroškov. V regiji se delež priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje od leta 2013 ves čas povečuje.

	Skupna obremenitev v aglomeracijah (PE)	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	2.107.080	64,8	70,6	72,8	77,3	77,8	78,5
Jugovzhodna Slovenija	141.736	58,1	58,1	62,3	63,5	65,2	65,6

Preglednica 52: Stopnja priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje v % (Vir: MOP 2019 in IJSVO, CRP na dan 31. 12. 2018)

Ministrstvo za okolje in prostor (MOP) je v letu 2019 pristopilo k novelaciji predpisov o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode. V pripravi sta nova Uredba o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode ter Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode. V okviru priprav omenjenih dokumentov so se novelirali podatki o aglomeracijah. Stopnja priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje (JKO) je, glede na novelirane podatke o aglomeracijah, v regiji JV Slovenija

znašala konec leta 2018 70,75 %. Stopnja priključenosti na komunalne čistilne naprave pa je konec leta 2018 v regiji JV Slovenija znašala 70,59 %, kar je nižje, kot na nivoju države.

	Skupna obremenitev v aglomeracijah (PE)	Stopnja priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje (JKO)	Stopnja priključenosti na komunalne čistilne naprave (KČN)
Slovenija	2.084.546	81,88	79,24
Jugovzhodna Slovenija	136.863	70,75	70,59

Preglednica 53: Stopnja priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje in na komunalne čistilne naprave v % na dan 31.12.2018 (Vir: Informacijski sistem za spremljanje obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (IJSVO), Centralni register prebivalstva (CRP))

V regiji še vedno predstavljajo izziv območja razpršene poselitve, kjer je vodooskrba nezadostna in neurejeno odvajanje komunalnih voda v manjših naseljih pod 2000 PE. Regijo JV Slovenija poleg tega zaznamuje razgiban kraški teren, dostopnost do podeželskih naselij velikokrat otežujejo karakteristike terena, ki posledično povečujejo vrednost investicije v izgradnjo JKO (ekonomsko projekt ni upravičen), kar se v veliki meri rešuje z izgradnjo malih komunalnih čistilnih naprav oziroma greznic.

Občine regije JV Slovenija so v preteklosti že imele obsežna vlaganja v zagotavljanje infrastrukture in storitev za odvajanje in čiščenje odpadne vode, vendar opremljenost s standardi še vedno ni zadovoljiva. Tako v večini občin še vedno obstajajo poselitvena območja, kjer javna kanalizacija in čistilne naprave niso zgrajene. Po oceni je za uresničitev Uredbe samo v regiji JV Slovenija potrebnih za 114 milijonov EUR investicij za izgradnjo kanalizacijskih sistemov pod 2.000 PE, po občinah pa zneski presegajo sposobnost financiranja tovrstnih projektov.

3.9.3 Odvoz in ravnanje z odpadki

Regija JV Slovenija znižuje slovensko povprečje pri kazalniku nastalih komunalnih odpadkov v letu 2018 s 430 kg/preb./leto, medtem ko je bilo na ravni Slovenije leta 2018 višje (495 kg/preb.). Količina nastalih odpadkov se je sicer v zadnjih letih v regiji povišala (SURS 2019).

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	414	433	451	465	478	495
Jugovzhodna Slovenija	360	381	405	401	410	430

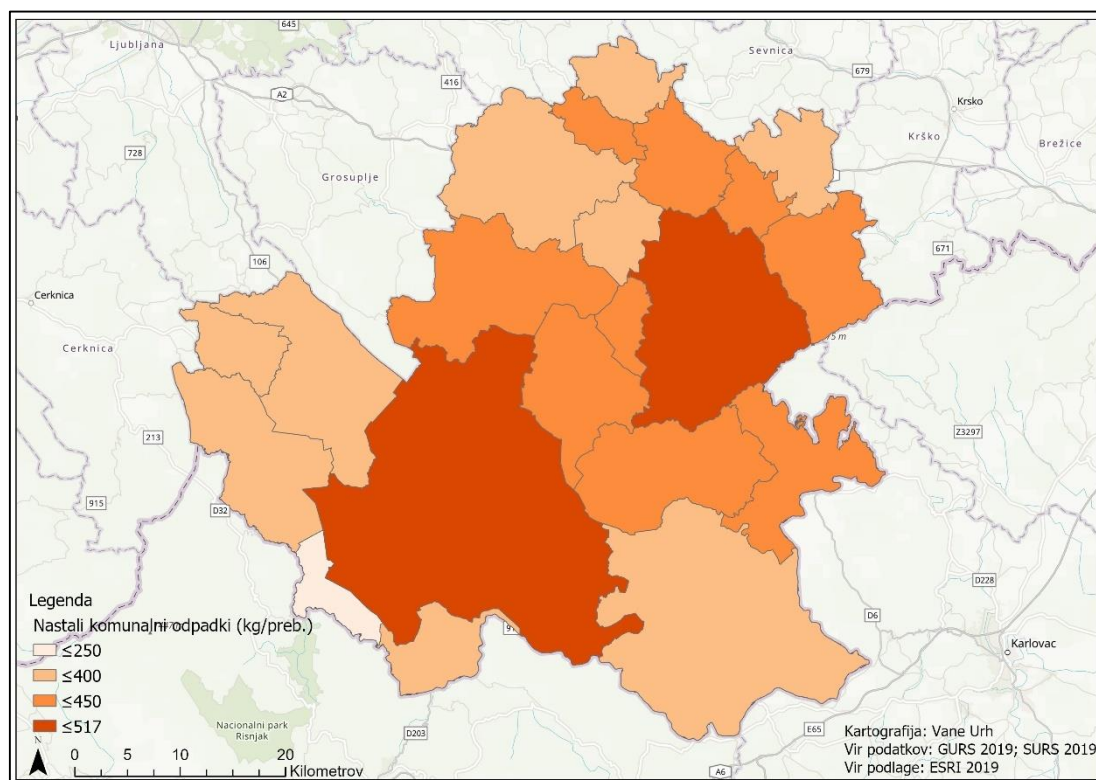
Preglednica 54: Nastali komunalni odpadki v regiji (kg/prebivalca) (Vir: SURS, 2019)

Količina nastalih komunalnih odpadkov v občini ni neposredno povezana s tem, koliko odpadkov posamezna občina odloži.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Črnomelj	342	339	362	370	382	398
Dolenjske Toplice	371	392	407	422	428	437
Kočevje	341	424	454	425	436	517
Kostel	343	423	420	390	376	399
Loški Potok	280	314	374	349	380	400
Metlika	377	382	402	392	415	443
Mirna	328	343	357	372	379	406
Mirna Peč	307	320	351	361	372	389
Mokronog-Trebelno	309	314	333	360	389	414
Novo mesto	430	447	463	456	462	466
Osilnica	192	239	233	220	227	247
Ribnica	308	338	341	379	368	385

Semič	352	350	372	382	390	410
Sodražica	269	302	343	327	341	351
Straža	341	351	387	393	401	410
Šentjernej	331	356	391	400	421	427
Šentrupert	285	278	322	331	356	381
Škocjan	318	332	372	368	375	396
Šmarješke Toplice	360	360	403	422	422	423
Trebnje	351	364	388	339	344	362
Žužemberk	330	348	383	392	402	430

Preglednica 55: Nastali komunalni odpadki po občinah regije JV Slovenija (kg/prebivalca) (Vir: SURS, 2019)

Slika 17: Nastali komunalni odpadki po občinah regije JV Slovenije

Z javnim odvozom je bilo leta 2018 v regiji JV Slovenija zbranih 42.505 ton odpadkov, kar predstavlja 5,7 % komunalnih odpadkov, zbranih v Sloveniji. Za primerjavo, leta 2013 je bilo zbranih komunalnih odpadkov z javnim odvozom v regiji za 11 odstotnih točk manj glede na leto 2018.

Delež ločeno zbranih komunalnih odpadkov, glede na celotno količino nastalih komunalnih odpadkov je v regiji JV Slovenija nekoliko nižji, kot na nivoju Slovenije. V letu 2018 je bilo v regiji ločeno zbranih 64,1 % komunalnih odpadkov. Med ločeno zbrane komunalne odpadke prištevamo vse komunalne odpadke razen mešanih komunalnih odpadkov.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	62,8	64,7	68,6	67,9	70,0	70,8
Jugovzhodna Slovenija	51,4	55,3	60,4	60,1	63,3	64,1

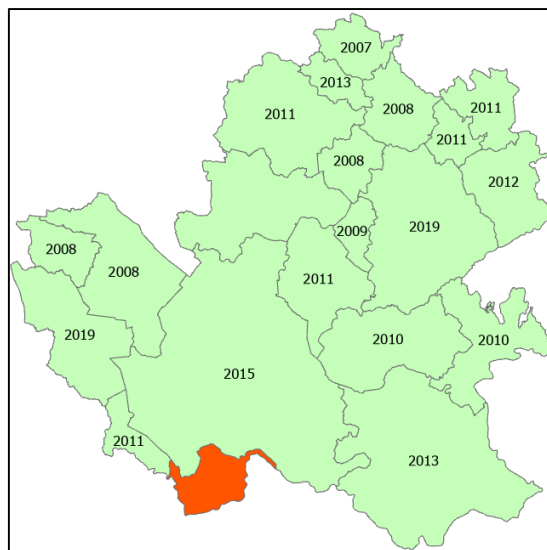
Preglednica 56: Ločeno zbrani komunalni odpadki (% od nastalih) (Vir: SURS, 2019)

3.9.4 Lokalna energetska politika

Lokalni energetske koncept (LEK)

LEK predstavlja pripomoček pri načrtovanju strategije lokalne energetske politike. V njem najdemo rešitve za učinkovito, gospodarno in okolju prijazno energetske storitve v stanovanjih, podjetjih in javnih ustanovah na nivoju lokalnih skupnosti. Na podlagi LEK se načrtuje prostorski in gospodarski razvoj lokalne skupnosti, razvoj lokalnih energetskih gospodarskih javnih služb, učinkovita raba energije in njeno varčevanje, uporaba obnovljivih virov energije ter izboljšanje kakovosti zraka na območju lokalne skupnosti.

Pri pregledu analize stanja sprejetih LEK-ov ugotavljamo, da od vseh 21 občin regije JV Slovenija le 1 občina še nima sprejetega LEK-a. To je občina Osilnica.

Slika 18: Občine regije JV Slovenije z LEK in letom izdelave oz. zadnje dopolnitve (Vir: GURS, 2019)

3.9.5 Poplavna območja

Poplave v RS so pogoste in mnogokrat povzročajo veliko škodo. Skupna površina poplavnih območij v Sloveniji znaša več kot 6 % površine državnega ozemlja (1.250 km²), če upoštevamo še hudourniška območja pa tudi do 10 % površine države (2.000 km²). Poplave se pojavljajo vse leto, najpogostejše so jeseni, ob obilnih in dolgotrajnih padavinah. Poleti so poplave povezane z neurji in so predvsem krajevne in hudourniške.

Poplavno območje	Redne poplave	Katastrofalne poplave	Skupen obseg poplav
Krka	5.167	1.012,2	6.179,2
Kolpa	659	1.387	2.046
Mirna	787,9	118,9	976,8

Preglednica 57: Poplavna območja na Dolenjskem in Beli Krajini v hektarih (Vir: Ministrstvo za obrambo, Ocena ogroženosti Dolenjske regije zaradi poplav, 2.10.2018)

Porečje Krke: Krka je izrazito kraška reka, v zgornjem toku teče po globoko vrezani dolini, zato ob njem skoraj ni poplavnih območij. V spodnjem toku pod Otočcem se spremeni v značilno nižinsko reko, kjer se odpre široka in prostrana ravnina, na kateri so vzdolž Krke in levih pritokov obsežna poplavna območja. Poplave se pojavljajo večkrat letno, včasih tudi do več kot desetkrat. Ko ob poplavah voda doseže 4 m, take poplave trajajo tudi do 3 dni, redkeje pa več kot 10¹⁶.

¹⁶ Vir: Ministrstvo za obrambo, Ocena ogroženosti Dolenjske regije zaradi poplav, 2.10.2018

Tovrstne redne poplave se razlijejo le po bližnjih travnikih do 300 m na vsako stran reke in ne povzročajo veliko škode, saj so najbližji deli poplavne ravnice skoraj neposeljeni, poplavne vode pa tečejo razmeroma mirno in po nekaj dneh tudi odtečejo. Pogoste so tudi hujše poplave, ki lahko naredijo veliko škodo na kmetijskih zemljiščih in segajo tudi do naselij. Zaradi nasipanja finega mulja ob poplavah se poplavna ravnica počasi zvišuje, tako da se reka v zadnjih desetletjih ob poplavah razlije bolj na široko kot nekoč in ogroža naselja¹⁷.

Porečje Mirne: Mirna je reka v JV Sloveniji, desni pritok Save. Največje poplavno območje je v razširjenem delu Mirnske doline dolvodno od Mirne. Kljub obsežnejšim melioracijam je najnižji del dolinskega dna ostal mokrotan in izpostavljen občasnim poplavam, najobsežnejše poplavno območje pa je pod Slovensko vasjo in pod Martinjo vasjo, kjer je široko tudi kilometer in več, nadaljuje pa se tudi ob spodnjem toku pritokov po stranskih dolinah navzgor. Mirno in deloma njene pritoke so v tem delu regulirali že pred drugo svetovno vojno, tako da zdaj teče po ravni umetni strugi, izkopal so tudi številne osuševalne jarke, vendar so najnižji deli ostali mokrotni in se večinoma uporabljajo kot travniki. V dolini Mirne so redne poplavne vode še do nedavnega zalile skoraj 4 % površja, v kotlinskem delu celo 17 %. Z melioracijami se je nevarnost poplav precej zmanjšala, vendar se ob izrednem neurju voda razlije v prav takem obsegu kot nekdaj. Najobsežnejši poplavni svet je v Mirensko Mokronoški kotlini. Širok je do 1 km, najširši je na mestih, kjer se v kotlino iztekajo stranske doline. Mirna je imela največji pretok avgusta 1984.

Porečje Kolpe: Kolpa je mejna reka med Slovenijo in Hrvaško, desni pritok Save na Hrvaškem. Kolpa je v zgornjem in srednjem toku deloma kraška in deloma »navadna«, nekraška reka. Vseh poplavišč ob Kolpi je okoli 1.250 ha, od tega redne poplave zavzemajo 635 ha. Večji poplavni območji ob reki sta med Gribljami in Primostkom ter pri Metliki med Križevsko vasjo in Bubnjarci. Višina Kolpe se ob poplavah dvigne lahko za več metrov.

Porečje Temenice: Temenica je dolenjska reka ponikalnica, ki do izliva kar dvakrat ponikne. Pretoki nad 2 m³/s in z njimi poplave se lahko pojavijo ob vsakem letnem času, največji izmerjeni pretok znaša celo 14 m³/s.

Radulja je 33 kilometrov dolg potok, levi pritok reke Krke na Dolenjskem. Do Bitnje vasi ima potok dokaj strm padec, tam pa se njegov tok umiri. Najpočasneje in v velikih okljukih teče Radulja med Štatenberkom in Gostinco, kjer pogosto tudi poplavlja.

Dobličica je reka v Beli krajini, pritok Lahinje. Dobličica in Lahinja obdajata staro mestno jedro Črnomlja. Ob visokih vodah Dobličica s pritoki med Dobličami, Blatnikom in Jelševnikom prestopi bregove in preplavlja ravnico ob strugi.

Lahinja je 33,4 km dolga reka v Beli krajini. Zaradi majhnega padca ima reka v zgornjem toku precej vijugast tok. Vse pomembnejše pritoke dobiva z leve strani in vsi se začenjajo s kraškimi izviri (Nerajski potok ali Nerajčica, Podturnščica, Dobličica, Krupa).

Rinža-Ribnica-Bistrica: Ob vodotokih Rinži, Ribnici in Bistrici je poplavnih cca 9 ha urbanih in cca 461 ostalih površin. Ribniško - kočevsko podpolje je valovito. Voda odteka preko več podzemskih odtokov v Krko in Kolpo. Le ti imajo omejeno pretočno zmogljivost, kar povzroča pogoste poplave. Precejšen del teh poplav je odpravljen s suhim zadrževalnikom Prigorica s koristnim volumnom za zadrževanje visokovodnih valov za cca 8 milijonov m³. Zadrževalnik je zgrajen pod sotočjem potokov Ribnica in Sajevec. S tem je varovano naselje Ribnica. Spodnji del Rinže, do Kočevja, odteka podzemno v Kolpo. Poplavne vode nad Kočevjem odtekajo proti Krki. V povodju Rinže so ogrožene urbane površine na območju Kočevja in sicer od mosta pri cerkvi do stadiona in območje

¹⁷ Vir: Ministrstvo za obrambo, Ocena ogroženosti Dolenjske regije zaradi poplav, 2.10.2018

Podgorske ulice zaradi depresije. Poplavna so tudi ožja območja ob vodotokih ob zaselkih Mahovnik, Brez in Slovenska vas. Cesta Livold - Črni potok je na več mestih ogrožena¹⁸.

Slika 19: Karta pogostnosti poplav
(Vir: Ministrstvo za obrambo, Ocena ogroženosti Dolenjske regije zaradi poplav, 2.10.2018)

Čas	Območje	Vzroki	Posledice
November 2013	reke Ljubljanica, Ljubija, Dravinja, Rogatnica, Mestinjščica, Savinja, Medija, Bolska, Voglajna, Pesnica, Sotla, Savinja v spodnjem toku, Krka, Kolpa in Mura	padavine	Obsežne poplave
September 2014	Dolenjska (Krka, Kolpa, Radulja, Dolski potok) , Posavje, Zasavje, Štajerska, Koroška in Prekmurje	obilne padavine	Dve osebi izgubili življenje, velika gmotna škoda, poplavljenih 1000 objektov in 181 cestišč, sprožilo pa se je prek 240 plazov
Oktober 2015	poplavljanje rek v jugovzhodni in vzhodni Sloveniji, med katerimi je v največjem obsegu poplavljala reka Krka.	padavine	Poplavljene kmetijske površine in ceste
Januar 2016	poplavljanje rek in manjših vodotokov v zahodni, pa tudi v južni, osrednji ter ponekod v vzhodni Sloveniji	padavine	Poplavljene kmetijske površine in ceste, v manjšem obsegu tudi objekti
April 2017	porečje Vipave, Save Bohinjke in srednje Save, Savinje, Dravinje in Kolpe	padavine	razlivanja rek
September 2017	Med 16. in 17. septembrom 2017 so se reke razlivalo v osrednji, južni in jugovzhodni Sloveniji, med 19. in 20. septembrom se je težišče razlivanja rek premaknilo proti vzhodu in severovzhodu.	padavine	razlivanja rek
December 2017	Dragonja, Vipava, Ljubljanica, Kolpa , Soča, Sava, Sava Bohinjka	padavine	razlivanja rek

Preglednica 58: Večje poplave v Sloveniji
(Vir: Ministrstvo za obrambo, Ocena ogroženosti Dolenjske regije zaradi poplav, 2.10.2018)

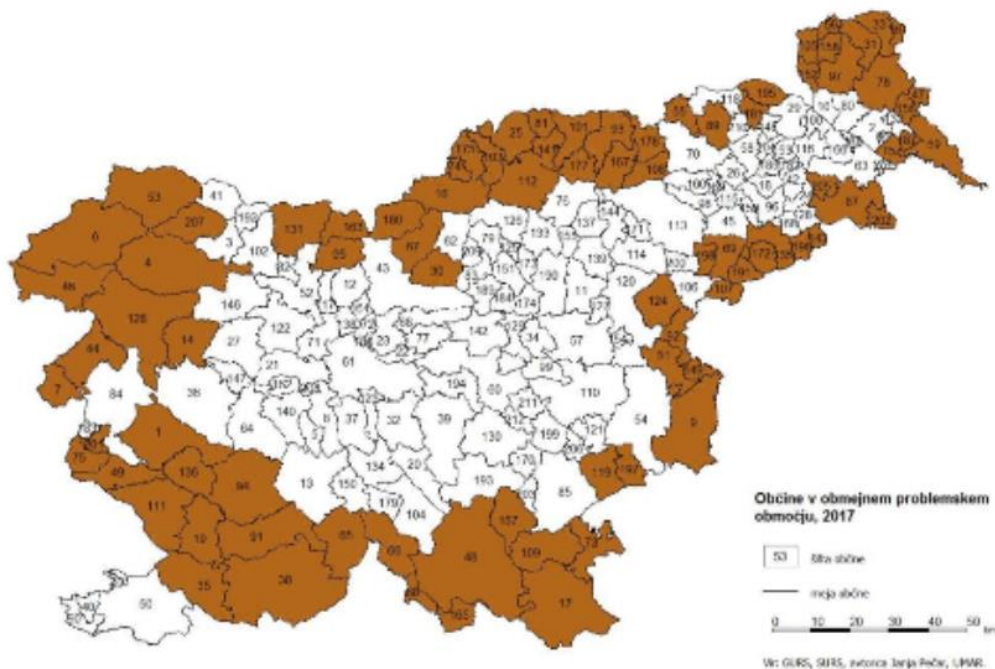
¹⁸ Vir: Ministrstvo za obrambo, Ocena ogroženosti zaradi poplav, januar 2011

3.9.6 Obmejna problemska območja

Posamezna območja regije se soočajo s posebnimi izzivi in večjim razvojnim zaostankom. Gre za tako imenovana problemska območja, za katera je značilna oddaljenost od gospodarskih centrov, skromno razvite prometne povezave, strukturna brezposelnost, podpovprečna gospodarska razvitost, šibkejša pokritost s širokopasovnimi povezavami, trend izseljevanje in posledica starajoče se prebivalstvo ter s tem povečevanje razvojnih in socialnih razlik¹⁹.

Obmejne občine regije JV Slovenija so tiste občine, v katerih več kakor 50 % prebivalcev živi v 10-kilometrskem obmejnem pasu in imajo hkrati primanjkljaj delovnih mest ter podpovprečno gostoto poselitve (število prebivalcev na km² je manjše od slovenskega povprečja). Med obmejna problemska območja spadajo tudi občine z visokim deležem površine, vključene v območje Natura 2000, kar pomeni, da predstavlja delež površine občine v območju Natura 2000, več kot 150 % slovenskega povprečja.

Občine regije JV Slovenija, ki se uvrščajo na seznam obmejnih problemskih območij so: Črnomelj, Dolenjske Toplice, Kočevje, Kostel, Loški Potok, Metlika, Osilnica, Semič in Šentjernej²⁰.

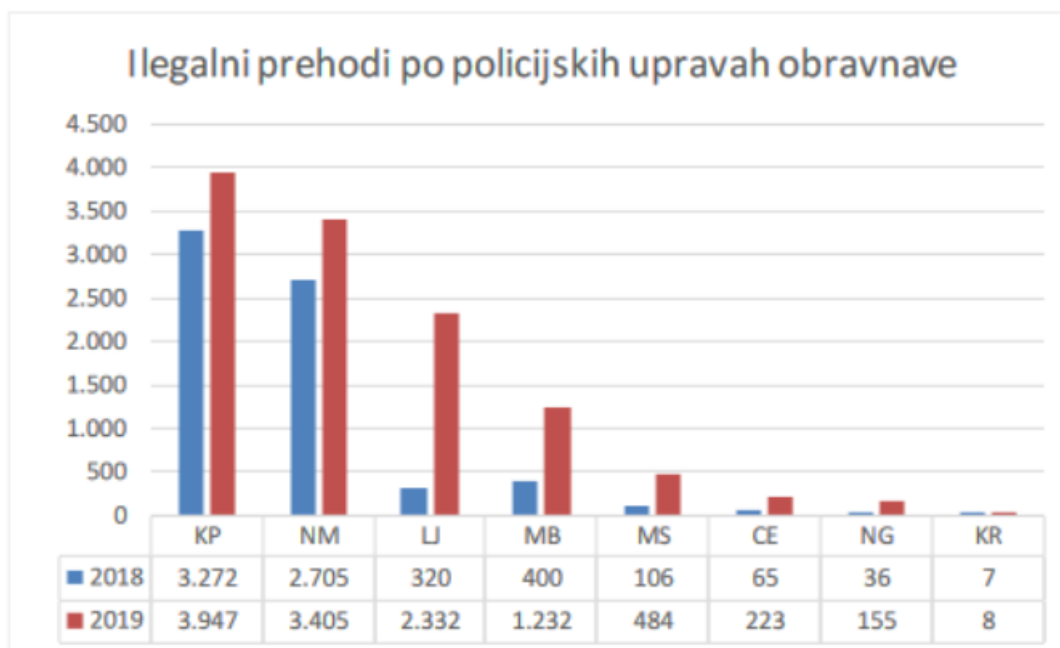
Slika 20: Občine v obmejnem problemskem območju (Vir: UMAR, 2019)

Kraji ob južni meji Slovenije, ki so del regije JV Slovenija, predstavljajo zunanjo mejo EU in tako se ta območja neposredno soočajo s Schengenskim varnostnim režimom in s tem povezanimi težavami z ilegalnimi prehodi državne meje.

V obdobju od 1.1. do 30.9.2019 se je število ilegalnih prehodov državne meje v Sloveniji glede na enako obdobje preteklega leta povečalo za 70,5%. Največ ilegalnih prehodov so obravnavale Policijska uprava Koper (dobro tretjino), Policijska uprava Novo mesto (27 %) in Policijska uprava Ljubljana (20 %).

¹⁹ Vir: Pogled z meje, dr. Vladimir Prebilič, župan občine Kočevje, oktober 2019

²⁰ Vir: Obmejna problemska območja 2017, UMAR, Janja Pečar, 2017

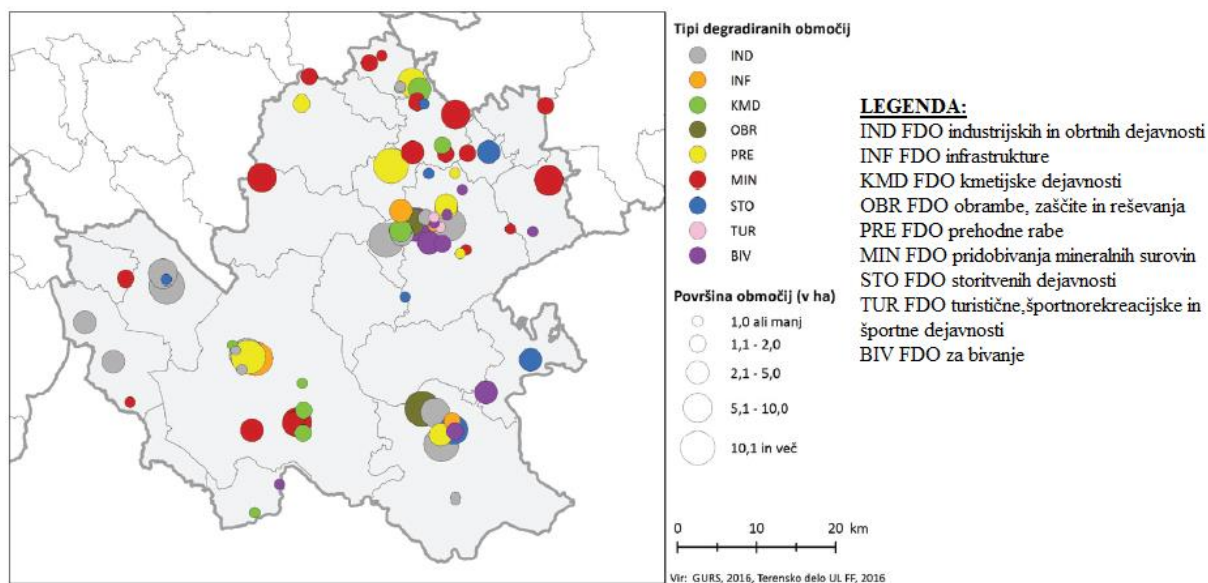

Graf 8: Ilegalni prehodi državne meje po policijskih upravah Slovenije (Vir: MNZ, 2019)

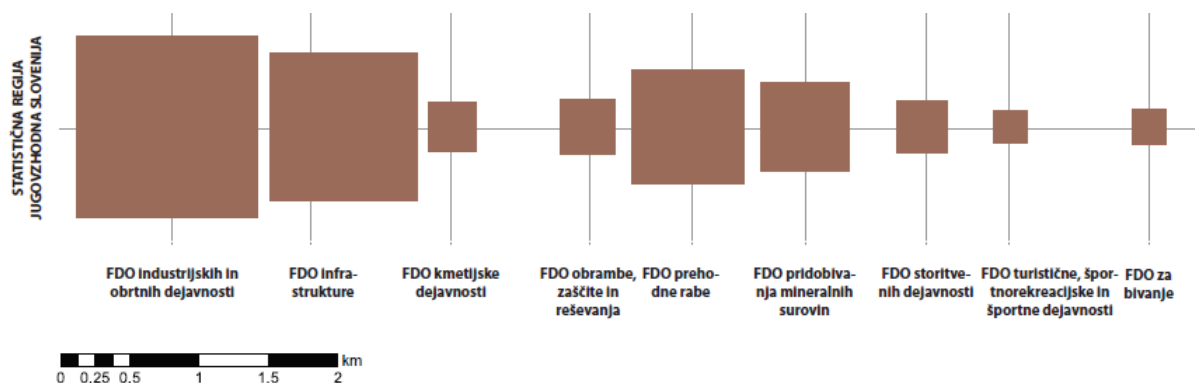
3.9.7 Funkcionalna degradirana območja (FDO)

V regiji JV Slovenija je bilo v letu 2017 skupaj popisanih 76 FDO v skupni površini 500,56 ha. Najobsežnejša tipa FDO v regiji sta industrijska in infrastrukturna območja (37,9 % ali 190 ha). Največja ovira za obnovo degradiranih območij je v lastništvu. Lastniki bodisi nimajo dovolj finančnih sredstev za obnovo, bodisi gre za preveč razpršeno ali mešano lastništvo. Pomemben delež FDO predstavljajo tudi FDO prehodne rabe (Vir: Statistična regija Jugovzhodna Slovenija–funkcionalno degradirana območja in predstavitev delovanja ter vzdrževanja vzpostavljene evidence, priručnik, 2017).

Po površini prevladujejo v regiji JV Slovenija FDO mineralnih dejavnosti (18), sledijo FDO industrijskih dejavnosti (16) ter FDO prehodne rabe (9) in FDO kmetijske dejavnosti (8). Površinsko poleg FDO industrijskih območij (189,73 ha) izstopajo FDO infrastrukture (124,15 ha) in FDO prehodne rabe (72,62 ha). 183,49 ha FDO je delno opuščeni, 125,97 ha pretežno opuščeni in 191,10 ha povsem opuščeni območij. Na območju regije JV Slovenija je največ povsem opuščeni območij na FDO pridobivanja mineralnih surovin, dve povsem opuščeni območju pa sta tudi na FDO turistične, športnorekreacijske in športne dejavnosti (Vir: Statistična regija Jugovzhodna Slovenija–funkcionalno degradirana območja in predstavitev delovanja ter vzdrževanja vzpostavljene evidence, priručnik, 2017).

Slika 21: Tipi in površine FDO v regiji JV Slovenija (Vir: Statistična regija Jugovzhodna Slovenija–funkcionalno degradirana območja in predstavitev delovanja ter vzdrževanja vzpostavljene evidence, priročnik, 2017)

Slika 22: Prikaz in primerjava skupnih površin FDO po tipih v regiji JV Slovenija (Vir: Statistična regija Jugovzhodna Slovenija–funkcionalno degradirana območja in predstavitev delovanja ter vzdrževanja vzpostavljene evidence, priročnik, 2017)

3.9.8 Spremljanje kakovosti okolja

Regija JV Slovenija nima ustrezno vzpostavljenih sistemov za spremljanje kakovosti vode, tal in zraka.

3.10 Kulturni potencial regije

3.10.1 Kulturna in arheološka dediščina

Kulturno dediščino predstavljajo stvari in vrednote, ki so pomembne kot viri in pomniki človeške zgodovine, razvoja in ustvarjalnosti, ki se ohranja v javnem interesu zaradi kulturnega, zgodovinskega, umetniškega, znanstvenega, vzgojnega, družbenega in simbolnega pomena.

Za regijo je značilna izjemna arheološka dediščina, ki še vedno ni v celoti raziskana in predstavlja možnost za interpretacijo in prezentacijo v naravnem okolju na mestu najdb ter za vzpostavitev arheoloških poti oz. območij. Številni gradovi so po večini v ruševinah, nekateri pa so revitalizirani ali v fazi obnove (grad Otočec, grad Metlika, grad Grm, grad Struga, grad Kostel, grad Žužemberk, Stari grad, Hmeljnik, grad Črnomelj, grad Ribnica). Pri gradovih (Soteska, Gradac, Grm, Otočec itd.) so zanimivi primeri vrtno arhitekturne dediščine, ki jo srečamo tudi drugod (pri samostanu Pleterje, Kettejev

drevored v Novem mestu itd.) in je zanimiva za prezentacijo lokacij in objektov ob katerih se nahaja (parkovne zasnove in ureditve, drevesne in rastlinske vrte). Značilna so območja poselitve kočevskih Nemcev (povečini zapuščene kočevske vasi, ki jih drugje na območju Slovenije ni) na območju 6-tih občin, in sicer Črnomlja, Dolenjskih Toplic, Kočevja, Ribnice, Semiča in Žužemberka. Velik del te dediščine je uničen ali propada. Glede na to, da so Kočevjarji živeli na teh območjih 600 let je njihova zapuščina zanimiva za interpretacijo zgodovine, multikulturnost in odkrivanje korenin izseljencev in diaspore.

3.10.2 Tradicionalne prireditve

Tradicionalne prireditve večinoma organizirajo turistična, kulturna, planinska, športna in druga društva in so pomemben del kulturnega dogajanja v regiji JV Slovenija.

Najbolj znane tradicionalne prireditve na dolenskem so Novomeški polmaraton, Dolenjsko martinovanje v Novem mestu, Skoki v Krko s Kandijskega mostu v Novem mestu, Straška jesen, Jernejevo v Šentjerneju, Trebanjski koš, Kresna noč v Mokronogu, Knobleharjevo v Škocjanu, Trški dnevi v Žužemberku in druge. Najbolj znane tradicionalne prireditve v Beli krajini so Vinska vigred v Beli krajini, Semiška ohcet in Jurjevanje v Beli krajini. Najbolj znan dogodek v kočevsko-ribniškem koncu pa je Ribniški semenj, Pranger Pregrad in druge.

3.10.3 Razstave, muzeji, knjižnice

Pri pregledu javno dostopnih podatkov ugotavljamo, da ni ustrezno vzpostavljenih javnih baz podatkov o številu muzejev, razstavišč in drugih kulturnih ustanov ter o številu obiskovalcev razstav in muzejev, ki bi omogočali analizo kulture kot pomembnega področja, pokazatelja kakovosti življenja.

Splošne knjižnice v regiji JV Slovenija so: Knjižnica Črnomelj, Knjižnica Kočevje, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto, Knjižnica Pavla Golie Trebnje, Knjižnica Ribnica in Ljudska knjižnica Metlika²¹.

Muzeji in muzejske lokacije v regiji JV Slovenija so: Dolenjski muzej Novo mesto, Belokranjski muzej Metlika, Pokrajinski muzej Kočevje²², Tehniški muzej Slovenija - Ogledni depo v Soteski (občina Straža), Baragova rojstna hiša Trebnje, Dežela kozolcev Šentrupert, Jakčev dom Novo mesto, Kulturni dom Predgrad Kočevje, Mestna muzejska zbirka Črnomelj, Muzej na prostem pri Šentjerneju, Muzej Ribnica, Muzejska hiša v Semiču, Spominska hiša Otona Župančiča Vinica²³.

Galeriji v regiji JV Slovenija sta: Galerija Kambič v Metliki in Galerija likovnih samorastnikov Trebnje²⁴.

Pri pregledu števila muzejev in razstavišč na 10.000 prebivalcev je regija JV Slovenija ves čas nad slovenskim povprečjem.

	2013	2014	2015
Slovenija	0,7	0,6	0,6
Jugovzhodna Slovenija	0,8	0,8	0,6

Preglednica 59: Število muzejev in razstavišča na 10.000 prebivalcev v regiji JV Slovenija (Vir: SURS, 2019)

Število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca je izbran kot vodilni kazalnik za spremljanje kulture kot področja kakovosti življenja. Gre za kazalnik, ki se bo na regionalni ravni uporabljal tudi za spremljanje

²¹ Vir: Združenje splošnih knjižnic

²² Vir: Ministrstvo za kulturo

²³ Vir: www.muzeji-galerije.si

²⁴ Vir: www.muzeji-galerije.si

14. cilja Strategije razvoja Slovenije 2030. Po podatkih SURS je regija glede na število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca in glede na število obiskovalcev na razstavo v muzejih in razstaviščih od leta 2013 pod slovenskim povprečjem.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	4,9	5,1	5	4,9	4,8	4,6
Jugovzhodna Slovenija	4,9	4,2	3,9	3,5	3,8	3,6

Preglednica 60: Število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca
(Vir: NUK, SURS 2018, preračuni UMAR)

	2013	2014	2015
Slovenija	1.175	1.115	758
Jugovzhodna Slovenija	923	681	700

Preglednica 61: Povprečno število obiskovalcev na razstavo v muzejih in razstaviščih v regiji JV Slovenija
(Vir: SURS, 2019)

3.11 Prostorsko načrtovanje

V regiji JV Slovenija ima 19 od 21 občin sprejet občinski prostorski načrt (OPN), s katerim občine določajo cilje in izhodišča prostorskega razvoja občine, določajo rabo prostora in pogoje za umeščanje posegov v prostor in načrtovanje prostorskih ureditev lokalnega pomena. Občini Kostel in Osilnica OPN za svoje območje še pripravljata.

V regiji JV Slovenija so **veljavni naslednji državni prostorski akti**²⁵:

- Državni lokacijski načrt za avtocesto na odseku Pluska - Ponikve
- Državni lokacijski načrt za izvennivojsko križanje Zijavnica regionalne ceste I. reda R1-215/1162 Trebnje - Mokronog z železniško progo Sevnica – Trebnje
- Lokacijski načrt za smer avtoceste Karavanke - Obrežje, na odseku Bič – Korenitka
- Lokacijski načrt za avtocesto na odseku Kronovo – Smednik
- Lokacijski načrt za odsek avtomobilske ceste Višnja Gora - Bič
- Lokacijski načrt za avtocesto na odseku Korenitka – Pluska
- Državni lokacijski načrt za daljnovod 2 x 400 kV Beričevo – Krško
- Državni lokacijski načrt za avtocesto na odseku Lešnica – Kronovo
- Državni prostorski načrt za prenosni plinovod R45 za oskrbo Bele krajine
- Državni lokacijski načrt za avtocesto na odseku Ponikve – Hrastje
- Državni lokacijski načrt za daljnovod 2x110 kV RTP Grosuplje-RTP Trebnje
- Lokacijski načrt za avtocesto na odseku Smednik - Krška vas
- Državni prostorski načrt za del rekonstrukcije daljnoveoda 2 x 110 kV Brestanica-Hudo
- Državni prostorski načrt za državno cesto od avtoceste A2 Ljubljana–Obrežje pri Novem mestu do priključka Malin
- Državni prostorski načrt za RTP 110/20 kV Dobruška vas
- Lokacijski načrt za avtocesto na odseku Hrastje – Lešnica.

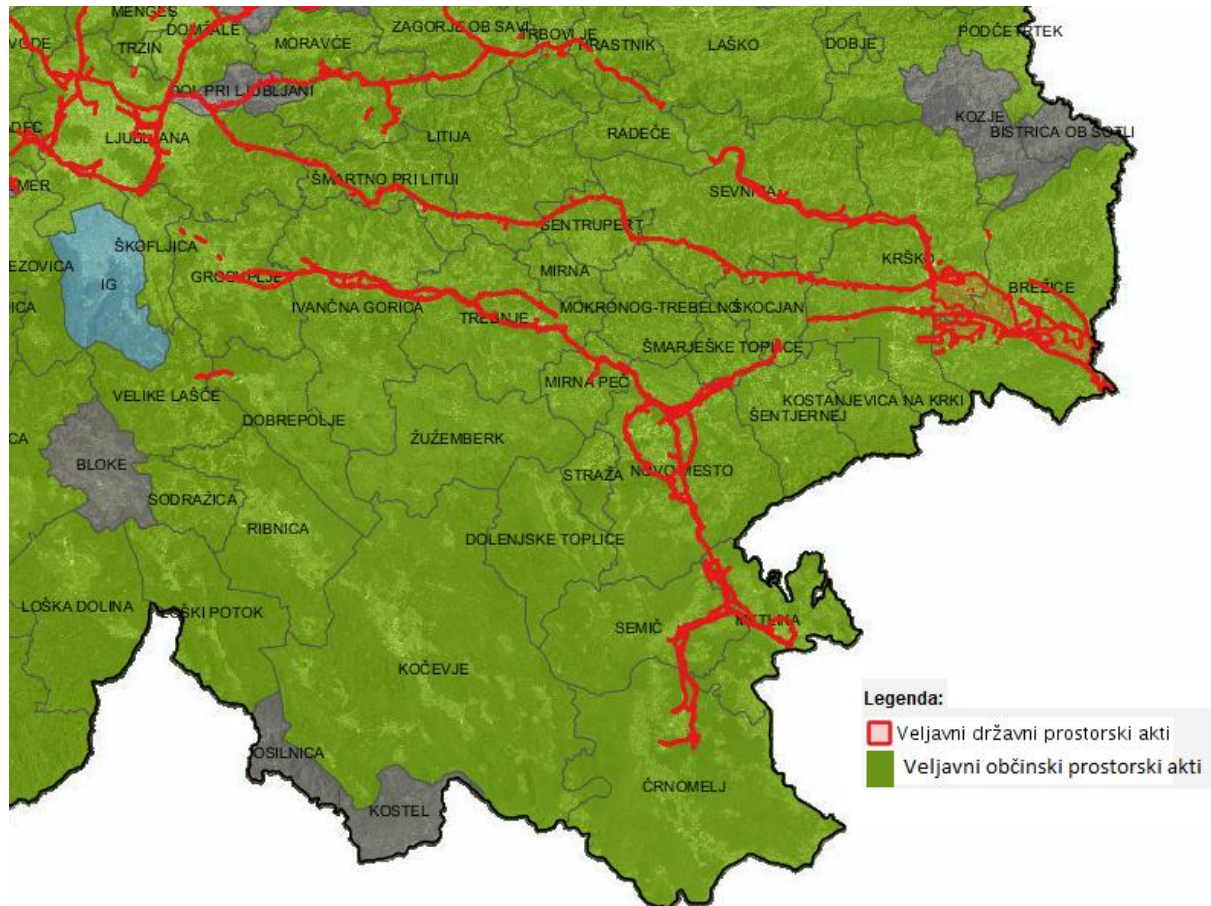
Seznam **državnih prostorskih aktov v pripravi**²⁶:

- Državni prostorski načrt za državno cesto med avtocesto A1 (Celje-Lopata) in avtocesto A2 (Novo mesto)

²⁵ MOP, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja, Jugovzhodna Slovenija – Usmeritve za pripravo strategije razvoja regije s področja prostorskega in urbanega razvoja, februar 2019

²⁶ MOP, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja, Jugovzhodna Slovenija – Usmeritve za pripravo strategije razvoja regije s področja prostorskega in urbanega razvoja, februar 2019

- Državni prostorski načrt za daljnovod 2x110 kV RTP Kočevje-RTP Črnomelj
- Državni prostorski načrt za daljnovod 2x110 kV Trebnje-Mokronog-Sevnica
- Državni prostorski načrt za daljnovod 2x110 kV Brestanica-Hudo, odsek Brestanica-Družinska vas
- Državni prostorski načrt za državno cesto med priključkom Črnomelj jug in MMP Vinica.

Slika 23: Veljavni prostorski akti v regiji JV Slovenija
(Vir: MOP, Prostorski informacijski sistem, 2019)